

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

De S. Demetrio Martyre Thessalonicæ In Macedonia Commentarius
Prævius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

AUCTORE
C. B.

DE S. DEMETRIO MARTYRE

THESSALONICÆ IN MACEDONIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS

§ I. Multiplicia, quæ de S. Demetrio reperiuntur, scripta, præcipue Græca, recensentur.

ANNO CIRCA
TER CCGVI.
Sancti apud
Græcos ve-
nerationem
ostendunt
vel sola
multiplicia.

Sanctum hunc Martyrem, quem μεγαλομάρτυρα. id est, magnum martyrem, vocant, pluribusque honorificentissimis titulis, infra suo loco memorandis, Græci passim condecorant, fuisse apud hosce insigni plane tum veneratione, tum nominis celebritate gavisum, vel sola multiplicia, quæ in bibliothecarum forulis hodieque reperiuntur, partimque etiam ad manus nostras pervenere, antiqua diversæ generis scripta Græca, sermones videlicet seu homiliae, orationes panegyricæ seu encomia, aliaque Opuscula, quibus vel ipsemet S. Demetrius celebratur, vel martyrium, quod subit, exponitur, vel denique miracula, quæ magno numero patravit, narrantur, satis superque ostendunt. Ut id palam fiat, utque simul, quæ ac qualia hodieque de Sancto monumenta litteraria supersint ab ipso statim Commentarii, in quo non pauca ex his aut expendenda aut usui saltem utcumque erunt, initio studiosum lectorem edoceam, scripta illa omnia ac singula, quorum acquirere qualemcumque notitiam quivi, § præsentî recenseo, sequenti deinde, quamam ex his edenda sint, expositurus, additurusque etiam, quæ vel aperte prodant, aut saltem collectu prorsum efficiant, quanta quæque ac maxime ea, quæ typis subjicienda dicam, polleant seu fide seu auctoritate. Ab Opusculis seu lucubrationibus quibus vel Sanctus ipse vel miracula, quæ patravit, celebratur, duco initium.

quæ de eo
reperiuntur,
scripta Græca. Hæc.

C 2 Leo Allatius de Simeonum scriptis tales decem diversas, quarum prima Philotheum patriarcham Constantinopolitanum, secunda Demetrium Chrysoloram, tertia, quarta et septima Leonem imperatorem, cognomento Sapientem, quinta anonymum, sexta Joannem Stauracium chartophylacem Thessalonicensem, octava Joannem Thessalonicensem episcopum, nona Gregorium diaconum, ac decima denique Nicolaum Cabasilam habeat auctorem, pagg. 85; 94, 96, 97, 102, 103, 105 et 107 recenset. Fabricius in Bibliotheca Græca hisce præterea, ibidem etiam a sese tom. 6, pag. 521 et seq., et tom. 9, pag. 71 et seq. enumeratis, alias quatuor generis ejusdem lucubrationes, quarum prima a Gregorio Palama, archiepiscopo Thessalonicensi, secunda a Niceta archiepiscopo itidem Thessalonicensi, tertiaque et quarta ab anonymis fuerit concinnata, posteriori et binis proxime dictis tomis pag. itidem proxime cit. et seq. adjungit. Ac apprime quidem Leonem Allatium inter et Fabricium in lucubrationum, quas ambo recensent, auctoribus assignandis convenit; verum tum quæ incipit Μαξιμῶς τις ἀγίου τῶν ἐν γένει, postremarum quatuor, quos solus Fabricius recenset, lucubrationum tertia,

tum quæ incipit, Καὶ ὁ δὲ λαῖπὸν, decem priorum quas et hic et Allatius commemorant, lucubrationum quinta auctori anonymo perperam adscribitur: inceptæ enim hisce verbis Πατὴρ ἐγγυο τε καὶ λόγου, earumdem decem lucubrationum octavæ, quæ Joannem Thessalonicensem habet auctorem, partem dumtaxat utraque constituit.

3 Adhæc erit fortassis, cui, an inchoata hisce verbis, Ἐστὶ ὁ σοφίστος λόγος, earumdem etiam decem priorum lucubrationum tertia, quam ambo scriptores laudati Leoni Sapienti imperatori attribuant, vere etiam hunc habeat auctorem, dubium efficit Ms. MDXVII, qui in Bibliothecæ regiæ Parisiensis codicum Mss. tomo 2, anno 1740 typis vulgato, occurrit, totusque de S. Demetrio est, Membranaceus seculi, ut apparet XII codeæ, seu potius lucubrationum, quæ in hoc, olim Mazarinæo, continentur, elenchus ibidem suppeditatus; hic enim sic habet: Quo (codice nempe Membranaceo Græco, olim Mazarinæo,) continentur 1 Demetrii martyrium. Incipit Μαξιμῶς, ὁ καὶ Ἐγκόλιος. 2 Ejusdem Vita et miracula, auctore Joanne archiepiscopo Thessalonicensi. 3 Ejusdem Joannis Homilia, cum ædes in regia sancto Demetrio fuit sacrata. Incipit Ἐστὶ ὁ σοφίστος λόγος. 4 Miraculorum a sancto Demetrio patrorum historia. Incipit: Ἄλλοι μὲν ἄλλα τῶν τοῦ μεγαλομάρτυρος. 5 Joannis, Thessalonicensis episcopi, Homilia in laudem sancti Demetrii. Incipit Μνήμη δικαίου (ἴμο δικαίου) μετ' ἐγκολίων. 6 Josephi, Thessalonicensis archiepiscopi, Homilia in laudem Demetrii inedita. Incipit Φαῖδρά μὲν οὖν ἡ πανήγυρις. Finis disideratur; ita autem dicta, quæ ab hisce verbis, Ἐστὶ ὁ σοφίστος λόγος, incipit, atque ab Allatio et Fabricio Leoni imperatori adscribitur, lucubratio Joanni Thessalonicensi archiepiscopo diserte hic attribuitur.

quorum unum, Joanni Thessalonicensi in codice Mazarinæi elenchus adscriptum,

4 Verum in allato elenchus non unum dumtaxat erratum cubat; ac primo quidem lucubratio, quæ in hoc Sancti martyrium proxime excipit, secundoque loco memorata, alia non est, quam e decem supra recensitis lucubrationibus prioribus octava, Vitam S. Demetrii una cum ejusdem miraculis, uti in elenchus indicatur, non complectitur, sed una cum hisce, quemadmodum præfatum codicem, olim Mazarinæum, nunc regium, evolendo didici, panegyricam dumtaxat, quæ præfationis quodammodo, miraculis præmissæ, locum tenet, orationem, in Dei et S. Demetrii, nullis prorsus, quæ ad hujus Vitam martyriæ spectent, particularibus seu factis seu adjunctis in medium adductis, elogium contextam; deinde autem eadem lucubratio, quæ sequentem hunc titulum, Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονικῆς ὕμνος εἰς Θεὸν καὶ τὸν πανένδοξον ἀθλοφόρον Δημήτριον

ob rationes hic adductas

A *ἐν μερικῇ διηγήσει τῶν Ἐκκευμάτων*, Sancti Joannis, Thessalonicensis archiepiscopi, in Deum et gloriosissimum victorem Demetrium particulari miraculorum narratione laudatio, in capite præfert, totum prorsus spatium, in laudato codice olim Mazarinæo, e quo subinde folium unum alterumve, paginarum tamen, quod has non prius, quam factum id esset, notari contigerit, serie non interrupta, est excisum, inter inceptum abs hisce verbis, Μαξιμιανός, ὁ καὶ Ἐρμούλιος, S. Demetrii martyrium et Homiliam, tertio loco in adducto clencho memoratam, intercedens, atque a pag. 12 usque ad pag. 206 excurrrens, certissime, contra ac dictus elenchus exigit, non occupat, seu, quod eodem recidit, sese usque ad Homiliam illam non extendit.

5 Etenim, uti ipsum, de quo hic, codicem inspicienti patescet, a pag. 135, qua terminatur, usque ad pag. 206 sibi adhuc duo alia, quorum alterum, titulo simul et nomine auctoris in capite destitutum, seu diversa S. Demetrii miracula a pag. 135 usque ad 205 exponit, alterum, titulo non tantum et nomine auctoris destitutum, sed et, quod post pag. 205 folium sit excisum, initio mutilum, quampiam ad S. Demetrii festum cum spirituali potius, quam corporali gaudio celebrandum hortationem a pag. 205 usque ad pag. 206 complectitur, Opuscula habet subiecta, ac tum demum sequitur, de cuius auctore hic disputamus, Homilia. Jam vero, cum id ita habeat, hæcque titulum sequentem, Τοῦ αὐτοῦ Ὁμιλία, ὅτε τὸ ἀσπίδι τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆ, καὶ τὰ οὐράνια περιπαλοῦσι ἀνέκτορα Δημητρίου ὁ οἶκος ἐν τοῖς βασιλείοις ἀνερώδη, ejusdem Homilia, quando celebri, caelestemque anam tenenti pietatis pugili Demetrio ædes in regia fuit consecrata, sibi habeat præfixum, non fuit sane, cur, qui Opusculorum, in memorato codice Ms. de S. Demetrio contentorum, elenchum digessit, lucubratiunculam istam, quæ a pag. 206 usque ad pag. 208 dumtaxat excurrit, Joanni Thessalonicensi archiepiscopo adscriberet. Imo vero, cum eadem lucubratiuncula, uti ex jam dato, quem præfert, titulo liquet, ab eodem auctore, a quo quod proxime ei præmittitur, Opusculum, indubie sit contexta, nihilque omnino obstat, quo minus hoc, utpote auctoris nomine ex dictis in codice præfesto destitutum, Leoni Sapienti attribuat

B *mihî sane, ab illustri hoc scriptore, cui ab Allatio et Fabricio adscribitur, fuisse etiam illam adnotatam, verosimillimum, ne dicam, indubium, apparet, ut adeo in elencho, sæpius jam memorato, Joannis, archiepiscopi Thessalonicensis, nomine perperam sit signata.*

6 Verum etsi id ita sit, in eodem equidem elencho, quæ alteram, ab his verbis Ἄλλοι μὲν ἐλλειψή inceptam atque a pag. 208 usque ad pag. 226 protensam, auctoris anonymi de S. Demetrii miraculis lucubrationem proxime excipit, Homilia seu potius, prout in titulo, quem præfert, inscribitur, contextum in S. Demetrii laudem, quod a pag. 226 usque ad pag. 247 versam excurrit, Encomium Joanni, Thessalonicensi archiepiscopo, recte adscribitur, uti et Josepho, Thessalonicensi itidem archiepiscopo, aliud Sancti encomium, quod encomio mox dicto proxime subiungitur, quodque, sine existens mutilum, a pag. 247 versa usque ad pag. versa 253, codicis sæpissime jam laudati, e quo aliquot hic folia excisa sunt, ultimam, dumtaxat extenditur. Atque ita simul ex eodem hoc codice tres præterea Octobris Tomus IV.

alias, quæ vel ipsummet Sanctum vel patrata ab eo miracula celebrant, atque hic recensendæ adhuc restabant, lucubrationes supra enumeratis addendas habemus. Proximum est, ut Opuscula, quibus S. Demetrii seu Vita seu martyrium exponitur, modo etiam recenseamus. Allatius de Simeonum Scriptis duo diversa, quorum tam unum, quam aliud S. Demetrii inscribit martyrium, pag. 123 et pag. 126 recenset. Primum, quod inter Sanctorum Vitæ, a Metaphraste non conscriptas, refert, hæc verba Ὅτε Μαξιμιανός ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Θεσσαλονικίῳ διήγε πόλει; secundum autem, quod Actis seu Vitæ, a Metaphraste contextis, accenset, sequentia isthæc Εἶχε μὲν τὰ Προμπίων σκήπτρα Μαξιμιανός ὁ Ἐρμούλιος pro initio habet.

7 Atque hanc quidem posteriorem lucubrationem, quæ, a Lipomano in linguam Latinam primum conversa, sexto Vitarum, Latinitate abs eo donatarum, tomo ad xxvi Octobris diem, S. Demetrio apud Græcos sacrum, fuit inserta, Surrius deinde in Vitarum, quam compilavit, collectionem, nulla omnino in Lipomani interpretationem mutatione innecta, ad viii Octobris diem, eidem Sancto apud Latinos dicatum, intulit, denuoque ad Medicæam Bibliothecæ Christianissimi regis Græcorum exemplar recensitam Græce simul et Latine Opusculo separato, cuius unum penes me exstat exemplar, Bollandus noster, Laurentio Coccho rogante sumptusque ministrante, anno 1635 typis Meursianis excudendam curavit; quod autem ad priorem spectat, hanc esse puto illam ipsam, quæ Latinitate ab Anastasio bibliothecario donata pluribusque libris Mss. aliisque deinde inserta hisce inchoatur verbis: Cum imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate. Ea sedet sententia, quod sic unum idemque utriusque sit initium. Nec refert, quod Græce apud Allatium Μαξιμιανός, Latine apud Anastasium Maximianus scribatur. Præterquam enim quod Græce Μαξιμιανός pro Μαξιμιανός, vel contra, non raro scriptum invenitur, Fabricius Bibliothecæ Græcæ tom. 9 pag. 72 laudat in bibliotheca Coisliniana existans Ms. Vitæ seu Passionis S. Demetrii, Latine per Anastasium bibliothecarium reddite, Græcorum exemplar, in quo, non Μαξιμιανός, sed Μαξιμιανός effertur. Nec aliter hoc nomen exaratur in Græca, quæ et in substantia et in adjunctis fere omnibus cum lucubratione Anastasiana, verbis licet ab hac multum diversa, apprimè congruit, Demetrii Passionis alia, a Photio in Bibliotheca codice 255 exhibita. Adhæc in omnibus prorsus Latinis, quæ quidem videre mihi licuit, Vitæ per Anastasium versæ exemplaribus Maximianus, non Maximinus, scribitur.

8 Sed de re hac jam satis. Præter duas seu potius tres, ea scilicet, quam a Photio exhiberi, mox monui, annumerata, Græcas Sancti Vitæ seu Passiones altera adhuc Græca itidem inchoata hisce verbis, Μαξιμιανός ὁ καὶ Ἐρμούλιος ὑποτάξας Γερούσιος, Bibliothecæ Græcæ tom. 9 a Fabricio, qui ibidem duas priores ex Allatio jam memoratas etiam recenset, a pag. 72 laudatur, integraque eadem in codice olim Mazarinæo, sæpius supra citato, a pag. 1 usque ad pag. 10 versam exhibetur, uti et in codice nostro signato † Ms. 193 a pag. 38 usque ad pag. 42. Ceterum ut contractiora Sancti elogia, in Commentarii dumtaxat decursu, si quid notatu dignum

AUCTORE
C. B.

gnum contineant, vel transcribenda vel saltem commemoranda, brevitatis ergo præteream, Græcis Demetrii Vitæ jam enumeratis addenda adhuc est prolixior Vita Latina seu potius Vitæ Græcæ, quam priori, alteriusque, quam posteriori loco recensui, paraphrasis, in sanctorum Poloniae, Hungariae, Bohemiae, Moraviae, Prussiae et Silesiæ patronorum Legendam, a Joanne Longino alias Duglossio, anno circiter 1470, uti Ms. adnotatio, ei præfixa, docet, concinnatam, Cracoviaeque anno demum 1511 excusam, illata, atque a Pelbarto Temesvariensi, qui seculo quinto decimo senescente in Ordine Minorum floruit, in Sermone de Sanctis Pomerio part. 2, Sermone 79 compendio exhibita. Atque ita scripta, quæ de S. Demetrio tractant, hicque recensere statueram jam recensui; quam autem quæque fidem mereantur, simulque, quæ ex iisdem edenda sint, § sequenti, a Vitæ seu Passionibus ducto initio, exponam.

§ II. Quænam e scriptis, § præcedenti recensitis, edenda sint, et qua fide auctoritateve quæque valeant.

Quiquid, quantum ad varias Sancti Vitæ, ac nominatim Metaphrasticam,

Lucubratio, § præcedenti postremo recensita, Lest sane, quod ab auctore dumtaxat recentiore, sive is interim Duglossius ipsemet sit, sive, quod verosimilius reor, alius ab hoc distinctus, primitus conscripta sit, variisque, quæ alibi non reperias, adjunctis, seu potius, quæ in nullo prorsus monumento satis antiquo fundatur, commentis ornata, sublestæ admodum fidei, propter eaque, etsi quidem subinde, maxime cum confutanda subministrabit, in hoc Commentario citanda partimque etiam describenda erit, typis tamen integra recudi non meretur, reque etiam ipsa non recudetur: quod autem ad Vitæ seu Passionis Græcas jam spectat, quæ Metaphrasti ab Allatio loco supra cit. adscribitur, reque etiam ipsa scriptoris illius fetus est, ab omnibus prorsus artis criticæ peritis exiguo in pretio modo habetur, eique tum illa, quæ e lingua Græca in Latinam ab Anastasio bibliothecario fuit conversa, tum altera, quæ a Photio in Bibliotheca cod. cit. suppedilatur, longissime præfertur, et sane non immerito: præterquam enim quod, quæ fidei Christianæ sanctitati, uti infra de hoc argumento disputanda luculenter evincunt, omnino adversantur, S. Demetrio et juveni cuidam, nomine Nestori, quem etiam velut martyrem proponit, attribuat, prodigia etiam complectitur, quæ, quamvis quidem ex solo eo capite, quod prodigia sint, haud merito rejicias, fidem tamen, nisi ex auctoribus monumentisve aut æqualibus aut subæqualibus, quod quantum ad narrata in Metaphrastica, de qua hic, Sancti Vita seu Passione certe locum non habet, memoriæ prodita haustave esse noscantur, apud criticos, minus etiam severos, haud facile inveniunt; ut enim vero, Metaphrasticæ Sancti Passionis seu Actis facta improbabilia esse immixta, Tillemontius tom. v Monumentorum pag. 149 recte pronuntiet. Verum ante hæc pro commentis, quæ seculo decimo primum vel ab ipso Metaphraste vel a scriptore altero, hunc prægresso, fuerint conficta, recte etiam idem auctor habet?

10 Res enimvero secus habere mihi videtur; quod enim nominatim ad Metaphrastem pertinet, nova hic prodigia, adjunctave vero absimilia, ut Majores nostri experientia jam dudum didicere, nosque ipsi eadem magistra quotidie discimus, in Sanctorum Acta, quæ stylo suo expolivit, non intulit, sed tantum, quæ ab aliis in litteras iam missa invenit, transcripsit ac adoptavit; ut autem, unde etiam, nullo alio seculi decimi scriptore improbabilia illa, quæ in Metaphrastica Sancti Vita occurrunt, facta fuisse conficta, apparet, jam asseram, Joannes, archiepiscopus Thessalonicensis, qui, quemadmodum infra docebo, seculo septimo floruit, in supra memorata panegyrica, quam scriptis a se S. Demetrii miraculis præfationis in modum præmittit, oratione pag. 17 (codicis scilicet olim Mazarinæi sæpius jam laudati) ita loquitur: Ἄλλὰ τὸ μὲν μνηστῆραι παντῶν τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν, ὄχι ἔυκολον, ἔτι καὶ ἀδύνατον. Ἰστέ γὰρ τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ ἔμῳ τῆς παμμακαρίστου αὐτοῦ ἀβλήσεως, ὡς ἐκ τῶν λόγων, ὅ μὲν μικρῶν δυνάμεων, συσθημάτων, ἰσσεύοντε καὶ Χαρισμάτων περιεσφίτου γεγεννημένης τῆς ἐνεργείας τοῦ Μάρτυρος. Οὐκ ἐκείνα γοῦν τὰ μαρτυρηθέντα καὶ παλαιότερα διηγεῖσθαι προήρημαι: quæ E verba Latine sic sonant: Sed miraculorum omnium, quæ ipse (S. scilicet Demetrius) fecit, meminisse, haud facile, quia et impossibile. Scitis enim, utpote virtutum haud mediocrium, signorum, sanationumque et gratiarum Martyris efficacia celebri et sermonibus effecta, in Beatissimi ejusdem Passionis laudatione scriptum quid sit. Non illa itaque permulta ac antiquiora narrare proposui.

11 Fuit ergo, uti ex hoc textu apparet, jam inde a Joannis, Thessalonicensis archiepiscopi, ætate seu seculo septimo lucubratio, qua non pauca S. Demetrii patrocinio patrata miracula recensebantur. Quid si autem hæc fuerit illa ipsa, cujus initium est Μαξιμιανὸς ὁ καὶ Ἐκατόλιος ὑποτάξας Ἰουδῶν, Græca S. Demetrii Vita seu Passio, supra memorata atque ab anonymo conscripta? Id sane mihi vero haud apparet prorsus absimile. Istæ enim seu Vita seu Passio non pauca etiam miracula complectitur. Adhæc quibus verbis in textu, jam nunc dato, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, de miraculorum a S. Demetrio patratorum celebritate loquitur, fere etiam iisdem de hac sermo et in illa sit ut Joanni, Thessalonicensi archiepiscopo, præluxisse videatur. Ipsa, quæ huc faciunt, Vitæ ejusdem seu Passionis verba, ut, facta horum cum recitalis Joannis Thessalonicensis verbis collatione, de re judicare studiosus lector queat, huc etiam, Latina interpretatione adjuncta, transcribo. Sic habent: Σημειώσω πολλῶν καὶ ἰστέων γενομένων ἐν τῷ τόπῳ, καὶ θεῶν Χαρισμάτων φοιτούντων τοῖς πιστεῖ προσερχομένοις ἐν αὐτῷ... περιεσφίτου διὰ πάσης Μακεδονίας καὶ Θετταλίας γενομένης τῆς τοῦ Μάρτυρος θαυματουργοῦ ἐνεργείας... Λεόντιος... τις ἀνὴρ... νόσῳ ἀνάτω ληθθείς... ἐυθῆως τῆς ὑγείας ἐπέτυχεν. Postquam, multis in loco (quo scilicet Sanctus terræ fuerat mandatus) signisque et sanationibus factis, iisque, qui cum fide ad illum accedebant, gratis divinis frequentissime collatis, . . . Martyris, miracula facientis, efficacia per omnem Macedoniam, ac Thessaliam celebris esset effecta, . . . Leontius. . . vir quidam. . . morbo immedicabili correptus. . . sanitatem statim (positus nimirum supra Sancti tumulum) obtinuit. Ubi Græca hæc verba, περιεσφίτου... γενομένης τῆς τοῦ Μάρτυρος θαυματουργοῦ

γοῦ

A γοδ̄ ἐπεφείλας, notanda præcipue sunt, conferenda que cum supra recitatis, quibus respondet, Græcis itidem Joannis Thessalonicensis verbis.

promanasse

12 Quod si autem, collatione hac facta, antistiti huic præfatam, de qua hic, anonymi lucubrationem præluxisse, nondum existimes, erit equidem adhuc, cur ex hac Metaphrasticam Sancti Vitam promanasse, appareat. Cum enim omnia, si unum tamen, de quo mox, exceperis, tum prodigia, tum facta, utcumque notatu digna, quæ in Metaphrastis Opusculo, pariter in anonymi lucubratione occurrant, quin vel hæc ex illo, vel illud ex hac promanarit, ambigendum vix est; postremum autem adstruendum videtur, uti jam nunc dicenda ostendent, Leontius quidam, Illyrici præfectus, cum ab apparente S. Demetrio ad fiduciam animatus fuisset, commotum procellosa tempestate, atque suo egressum Danubium, Fluento tacite recedente, et cedente nutibus, qui non cadunt sub aspectum, curru innoxii trajecisse in Metaphrasticam Sancti Vita sub finem narratur; in altera autem, ab anonymo contexta, etsi quidem oblata Leontio S. Demetrii apparitu in fine memoretur, nulla tamen omnino fluenti, quod tacite recesserit, nutibusque, qui sub aspectum non cadunt, cesserit, mentio sit a scriptoribus istius auctore, qui tamen, utpole narrandis prodigijs admodum addictus, nullumque prorsus ex alijs, a Metaphraste relatis, omittens, insigne illud maximeque memorandum prodigium, si scriptoris hujus lucubrationem præ oculis habuisset, suamque ex ea contextuisset, commemorare haud prætermisisset. Nec est, quod reponas, miraculum saltem in Istri per Leontium tractu factum fuisse, ab anonymo indicari: etsi enim id ita sit, nec hinc tamen quidquam habetur, unde utcumque, quod tamen foret necessum, anonymo Metaphrastem, non huic illum, lucubratione sua præluxisse, concludas.

videtur,

13 Ut res manifesta evadat, quidquid, quod huc facit, anonymus suppeditat, Latine hic exhibeo. Postquam itaque, Danubium, dum ad hunc Leontius accessit, atque suo ita, ut nec navibus trajici posset, fuisse egressum, Leontioque nihilominus, ut eum citra hesitationem trajiceret, S. Demetrium, in somnis ei apparentem, imperasse, narravit, mox de Leontio subjungit: C Mane itaque, consensio curru, venerandam (qua scilicet sacræ S. Demetrii reliquiæ continebantur) lipsanothecam manibus tenens flumen innoxius transivit; quibus sane verbis, determinatum, quod Metaphrastes refert, miraculum, etsi interim hoc ex illis verosimillime is scriptor eruerit, in Istri per Leontium tractu factum fuisse, neuliquam indicat. Quid si enim Leontius, aquis quidem non, ut Israëlitis, mare Rubrum transeuntibus, evenit, a dextra lævaque recedentibus, sed tantum, ut Christo et Petro apud Matthæum cap. 14 factum, non subsidentibus, Danubium innoxius trajecerit? Enimvero etiam vel sic factum fuerit miraculum plane insigne, nec aliud forte indicatum voluerit anonymus. Verum demus etiam tantisper, illud ipsum, quod Metaphrastes narrat, miraculum verbis recitatis indicari ab anonymo, illud equidem hic scriptor utpole reliqua omnia a Metaphraste relata miracula dilucide exponens, non subobscurè dumtaxat, si hunc sibi prælucentem habuisset, indicasset, sed dilucide pariter, non secus ac ille, exposuisset; cum autem id certe haud faciat, non utique anonymus Metaphrastem,

sed hic illum, ut jam dixi, prælucentem habuerit, ex eoque liberiori interpretatione intellecto determinatum, quo Leontium trajecisse Istrum refert, miraculum adstruxerit.

AUCTORE
C. B.

14 Atque ita etiam ex jam dictis consequitur, ut sane Metaphrastes, quæ in concinnata a se Sancti Vita refert, tum prodigia, tum facta improbabilia ipsemet haud confinxerit, sed ex præfato anonymo, eadem omnia, si unum tamen jam memoratum exceperis, in contextis a se S. Demetrii Actis recenset, verosimillime accepit. Verum cum id ita sit, num ergo a posteriore hoc scriptore prodigia illa omnia factaque improbabilia primum fuere conficta? Antequam quid de re hac censeam, edicam, nonnulla de Sancti supra memorata Græca seu Vita seu Passione, in linguam Latinam ab Anastasio Bibliothecario conversa, præmittenda adhuc sunt. Hanc, quæ paululum contracta apud Vincentium Bellovacensem Speculi Historialis lib. 12, cap. 150, et apud Monbrithum tom. 1 Vitarum jam exstabat, integram tantem cum Prologo ab Anastasio ei præmisso, miraculisque ad calcem adjectis, in Veterum Analectorum tom. 1 Mabillonius intulit, eandemque etiam Ms., qui ad Cornelium Duyn olim spectavit, ac † Ms. 64 signatur, codex noster exhibet, uti et duo, quorum alterum e Rubæ-Vallis, alterum e Trevirensi S. Maximini codice notatur desumptum, in collectaneis nostris exstantia Mss., ita tamen ut horum postremum careat simul et miraculis, et Anastasii Prologo seu dedicatione, Carolo imperatori facta, quibus etiam, si miraculum, quod de Mariano est, exceperis, suppeditata a Bellovacensi et Mombritio compendia destituuntur.

aliamque ab
Anastasio Bi-
bliothecario

E

15 Porro Anastasius Bibliothecarius, de quo Mabillonius Veterum Analectorum tomo 1 præfato pag. 96 videri etiam potest, dicta Sancti Vitam seu Passionem, Latinitate a se donatam, ad Carolum imperatorem, uti Prologus, eidem Vitæ præfixus, fidem facit, transmisit; quare, cum hic alius, quam ille ipse, cui idem Anastasius (adi ad annum 876 num. 12 Pagium in Criticis) Latine a se redditam S. Dionysii Areopagitæ Vitam anno 876 misit, imperator Carolus Calvus, anno 875 diademate imperiali Romæ primum coronatus annoque 877 e civis sublatus, fuisse non videatur, lucubratio ista verosimillime non serius, quam hoc ipso anno ab Anastasio fuerit in linguam Latinam conversa, certeque, cum hic scriptor ante annum 882, ut Muratorius in Præfatione, tom. tertio Scriptorum rerum Italicarum præmissa, docet, e vivis abierit, contextam a Metaphraste, seculi dumtaxat decimi scriptore, Vitam antiquitate exsuperat. Nec, quin etiam supra memoralam, quæ, ut docui, Metaphrasti præluxisse videtur, alteram Demetrii Vitam vetustate vincat, dubilandum apparet. Etenim non tantum Vita ista, quæ Metaphrasti præluxit, multo est brevior, verum etiam, quæ in hac occurrunt, tum prodigia, tum facta improbabilia haud complectitur; solet autem illa, quæ e duabus unius ejusdemque Sancti Vitæ binis illis characteribus distinguitur, ab omnibus modo antiquitatis studiosis artisque criticæ peritis altera haberi non tantum sincerior, sed etiam antiquior.

seculo nono
Latine reddi-
tam

F

16 Porro cum id ita sit, idemque præterea ordo, ac phrases etiam fere omnes eadem, quibus Demetrii martyrium hujusque series in breviori illa seu Vita seu Passione, ab anonymo conscripta, exponitur, pariter in Vita ab anonymo altero

forteque jam
inde a seculo
sexto scri-
ptam, scitu
præcipue di-
gnum est, ex-
ponitur,

AUCTOR
C. B.

altero contexta quæ Metaphrasti præluxit, ser-
ventur, hæc ex illa verosimillime, ne dicam indu-
bie, fuerit adornata, atque id ita quidem, ut au-
ctor anonymus, a quo illud factum, inventa a
sese in dicta breviori seu Vita seu Passione facta,
intersertis subinde, quæ in illa narrat, prodigiis
factisque improbabilibus, paraphrasticæ, uti ex
utriusque lucubrationis collatione patescet, expla-
narit. Atque illa quidem, ut, quid de scriptore
illo sentiam, tandem edicam, si non ipsemet con-
finxit, ex infida verosimillime vulgi fama popu-
larive traditione acceperit: modo adhuc, quantæ
quidem antiquitatis brevior illa Sancti nostri Vi-
ta videatur, expono. Quod si vere, uti forte ex di-
ctis factum, prolucior anonymi lucubratio; quæ
Metaphrasti præluxit, Joanni, Thessalonicensi
seculo septimo antistiti, pariter præluxerit, bre-
vior, de qua hic, Sancti Vita seu Passio, utpote
hac, ut jam docui, antiquior, jam inde etiam ab
eodem seculo septimo, imo forte jam inde a seculo
sexto aut forte adhuc citius fuerit conscripta.
El vero, cum Anastasius Bibliothecarius, seculi
noni scriptor, sese illam non tunc primum con-
cinnasse, sed tantum, jam concinnatam et lingua
Græca in Latinam transtulisse, in Prologo dicat,
nihil sane, quo minus tam cito exarata statuatur,
impeditur videtur, viæque etiam, quin saltem ante
seculum nonum litteris fuerit commendata, du-
bitandum apparet.

ac tandem
quænam ex
hiscæ.

17 Hanc itaque brevioris anonymi lucubra-
tionem, quæ præterea, quamvis quidem, quod e
scriptoribus monumentis æqualibus aut subæ-
qualibus hausta non sciatur, fidem indubitata
haud mereatur, nihil tamen omnino a veritate
certo abhorrens verocæ etiam absimile complecti-
tur, ad Commentarii calcem primo loco, quod
et Vita, a Metaphraste contexta, et altera, quæ
huic præluxit, sit antiquior, recudam e Mabil-
lonii editione, cum Rubecæ-Vallis Ms. aliisque su-
pra memoratis, quæ ad manum sunt, tum excu-
sis, tum Mss. lucubrationis ejusdem exemplari-
bus collata, uti et cum Photiana Sancti Vita,
quæ cum hac non tantum, ut supra dictum, in
substantia adjunctisque fere omnibus apprimè con-
gruit, verum etiam, cum Photius, qui sec. 1x flo-
ruit, sese eam non contextuisse, sed jam ab alio con-
textam in Bibliothecam suam intulisse, initio in-
nuat, pariter forte antiquitatis est. Huic porro bre-
viori per anonymum scriptæ Sancti Vitæ duas ad-
huc supra jam memoratas, quarum altera etiam ab
anonymo, altera a Metaphraste fuit concinnata,
Passiones seu Vitas Demetrii alias, tum quod
prolixæ admodum non sint, typisque hactenus,
quam anonymus contextit, vulgata haud fuerit,
tum quod id studioso lectori, qui sic quæ de am-
barum, ut ita dicam, genesi supra docuimus, exa-
minare commode poterit, futurum pulem non
ingratum, Græcè simul et Latine subjungam,
priorem quidem e codicis nostri † Ms. 193 Ms.
Græco, quod e bibliothecæ Vaticanæ codice 821
desumptum notatur, quodque ipsemet e lingua
Græca in Latinam converti; posteriorem vero e
supra memorata Bollandi nostri editione seu po-
tius e Christianissimi regis bibliothecæ Medicæ,
e quo adornata hæc fuit, codice, cum Lipo-
mani et Surii editionibus collato. Atque ita
modo, quanti quæque, quæ inveniuntur, Sancti
Vitæ valeant, et quænam ex hisce Commentario
huic subdendæ sint, jam exposui; etsi autem,
ut monui, Passionem seu Vitam Sancti bre-
vioris, ab Anastasio Bibliothecario Latine red-
ditam, e Mabilionii editione recususur sim, mi-

racula tamen, utut Vitæ illi in hac proxime sub-
necta, non nisi ad duarum aliarum, pariter,
ut jam dixi, edendarum, calcem adjiciam, idque
non ex eorum editore Mabilionio Anastasiove in-
terprete, sed ex ipsis, e quibus primitus mana-
runt, fontibus Græcis.

18 Quinam hi sint, expono. In codice olim
Mazarinæo supra sæpissime memorato tres di-
versæ supra pariter memoratæ exstant de patris
a S. Demetrio miraculis lucubrationes, qua-
rum primam elaboravit Joannes, archiepiscopus
Thessalonicensis, secundam anonymus, qui hu-
jus lucubrationem continuavit, ac tertiam deni-
que anonymus alter, qui, quemadmodum in ipso,
quem hæc præfert, titulo indicatur, diversa
diversis temporibus ac locis facta a S. Demetrio
miracula in litteras misit. Quin e miraculis, vel
in Joannis Thessalonicensis, vel in anonymi prioris
lucubratione occurrentibus, miracula singula,
quæ Anastasius Bibliothecarius Latine reddidit,
Mabilioniusque vulgavit, primitus hausta sint,
dubitandum vix apparet, cum hæc illorum, qui-
bus respondent, compendia dumtaxat sint, Ana-
stasioque Joannes Thessalonicensis ac hujus con-
tinuator anonymus antiquitate, uti ex infra di-
cendis intelliges, præcellant. Suppeditata itaque
apud Mabilionium ab Anastasio Bibliothecario
miracula e binis illis scriptoribus ad Vitarum
trium seu Passionum edendarum calcem adjun-
gam, ita modo eorum lucubrationes seu polius,
quæ hisce continentur, miracula omnia, una
cum anonymi, qui, ut jam dixi facta a S. De-
metrio diversa diversis temporibus ac locis mira-
cula litteris mandavit, lucubratione typis primum
(neque enim hactenus, quod sciam, editæ fuerunt)
Græcè simul et Latine subjecturus. Quod ut ad
morem nostrum faciam. Opus totum in to, i,
quot lucubrationes sunt, libros diversos, qui et
ipsi in capita ac numeros divisi sint, distinguam
annotationibusque etiam, ubi id congruum neces-
sariumque judicaro, ad singulorum capitum
finem adjectis, illustrabo.

19 Verum cum per breve tempus, quo codex
olim Mazarinæus supra sæpissime laudatus ad
manum fuit, e miraculis, quæ tribus illis lucu-
brationibus comprehenduntur, quædam dumtaxat
integra una cum aliquot aliorum fragmen-
tis, narratione relicta in compendium contracta,
describere ex hoc licuerit, qua ratione editionem
illam adornaturus sim, exponendum adhuc est.
Miracula, quæ e codice Mazarinæo integra ha-
bemus, integra etiam ex hoc dabimus. Idem et-
iam quantum ad fragmenta, quæ penes nos ex
eodem codice descripta exstant, sumus facturi,
ita tamen, ut, quod ab hisce, punctorum inter-
positione, quæ hiatus signet, propterea subinde
distinguentis, e reliqua narratione abest, nosque,
ut jam innui, compendio habemus, in Annota-
tionibus lectorem sin edocturus. Quod autem ad
alia, quæ tribus supra dictis lucubrationibus con-
tinentur, miracula spectat, unum ex his e Combefi-
sio, qui id in Historiæ Byzantinæ post Theophane-
m Scriptoris pag. 314 et binis seqq. e codice
Mazarinæo supra sæpissime laudato recenset, vul-
gabo, reliqua vero e codice nostro signato † Ms.
193, in quo, suppresso auctoris, qui Joannes Thes-
salonicensis est, nomine, habentur partim integra
descripta desumptaque, ut notatur, e codice biblio-
thecæ Vaticanæ 821, partim in compendium a
Joanne Stauracio per orationem infra laudan-
dam contracta, atque, uti in margine signa-
tur, e Leonis Allatii Mss. accepta.

aliisque, quæ
de insignibus

S. Demetrii
miraculis.

P

A 20 *Ut porro, quæ non parum, ut miracula illa ederem, contulerint, lectorem modo edoceam, Combefsius Operis mox citati pag. 314 in Præfatione, quam Joannis Cameniatæ de Thessalonica per Agarenos anno 904 excidio Narrationi præmittit, sequentem in modum, aliis ante nonnullis adductis, loquitur: Erat aliud: quod succurrebat in Thessalonica, imperii per hæc tempora, ipsaque anteriora oculo, secundæque dignitatis civitate ab ipsa imperante; ut nimirum tanta illa S. Joannis, Thessalonicensis archiepiscopi, Justiniano Magno Mauricioque imperatoribus, in suo Demetrio proferrem, deincepsque alia secutis temporibus alio auctore producta, quibus non semel tentata civitas, ipso quandoque Chagano, ipsi Mauricio formidolosissimo hoste, omni conatu auxiliorumque copia obsidente, divina potius, quam humana ope liberata est, apertis Magni Demetrii miraculis ejus generis; ut nec pervicacissimi maximeque increduli fidem facile abnuere possint; quam in rem laudati viri sanctissimi Joannis archiepiscopi industria egregie incumbit, etsi non deus utrinque stratagemata, bellique facinora*

B præclare edita, quæ forte omnia alia a me occasione erunt producenda, ut et ultima ejusdem urbis expugnatio, a Joanne Anagnosta egregie descripta.

21 Hic vero parcendum molli libri, per quam, ne extra metas quidquam excurrerem, mihi ipse legem imposui, et ut unum dumtaxat ex spisso illo Opere (*Mazarinæo nempè supra laudato, qui totus de S. Demetrio est, codice Ms.*) caput prælibarem, quod hanc ipsam excisæ urbis Thessalonicae Historiam extremo limite attingit. Cur vero Demetrius, tot modis tantisque hostibus olim servata sua civitate, semel et iterum a Christi hostibus diripi siverit, eorumque postremo firma possessione juris fieri, alta Dei judicia sunt; a quibus et nobis merito timendum sit. Ita est, *eximia plane, uti hic Combefsius innuit, narrata a Joanne, Thessalonicensi archiepiscopo, scriptoreque anonymo priore, antea jam a nobis laudato, qui hujus lucubrationem continuavit, S. Demetrii, majori saltem ex parte, sunt miracula, nonnullaque etiam ea inter occurrunt, quæ, cum S. Demetrium*

C *Azaron, Sclavorum aliorumque barbarorum obsidione Thessaloniam urbem suam natalem liberasse perhibeant, ad gentium harum historiam, seu res Græcos inter et illas gestas illustrandas, utcumque conducunt; quæ sane sola, etsi reliquæ, quæ a Sancti gloria petuntur, rationes deessent, ad miracula illa luce publica, qua hactenus caruerunt, donanda via non me movissent, etsi interim nonnulla etiam minus illustra sibi habeant admixta. At vero quod spectat ad Sancti sanctissimique viri titulos, quibus Joannem Thessalonicensem archiepiscopum, Combefsius loco transcripto condecorat, hunc ego præsulem nullis prorsus Fastis sacris inscriptum, cultuque ecclesiastico sive a Græcis sive a Latinis honoratum invenio. Quare ego, etsi etiam more olim recepto episcopos omnes, tum defunctos, tum in vivis adhuc superstites, honoris causa seu per tituli honorarii modum Sanctos fuisse appellatos, compertum habeam, ipseque etiam, de quo hic, Joannes Thessalonicensis in titulis, qui lucubrationibus ejus in codice olim Mazarinæo præmittuntur, Sancti titulo plus semel afficiatur, ad Combefsi tamen, qui morem illum ibidem spectasse non videtur, exemplum Joanni Thessalo-*

nicensi attribuere, Sancti, Sanctissimive viri titulum non ausim.

22 *Verum, etsi res ita habeat, a virtute tamen vitæque probitate plurimum hic scriptor commendatur, ut sane in narrandis iis, quæ ætate sua gesta sunt, quæque vel ipsemet vidit, vel e viris fide dignis, quibus apprime comperta erant, didicit, fidem integram mereatur; ita autem, etsi non omnia, pleraque tamen, quæ S. Demetrii virtute patrata refert, miracula explorata habuit. Audi, qui ipsemet in supra plus semel memorata, quam miraculis, a se narratis, præmisit, Oratione panegyrica opportune ad institutum præsens in codice olim Mazarinæo pag. 17 proxime post verba num. 10 recitata de miraculis, quæ litteris commendaturus est, loquatur.*

Ἄλλὰ καθὼς ὁ παρθένος ἀπόστολος ἔφησεν, ἃ ἀκηκόαμεν, ὅτι οὐδὲν ἐστὶν πρὸς τῶν περὶ παραδοξότητων, ἢ ἀκριβείᾳ μεμνημένων, καὶ ἃ αὐτοὶ ἐώρακαμεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ἃ ἰδεσάμεθα, καὶ ἃ ἡ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν. Ταῦτα δὲ τῆς αὐτοῦ συνάσεως ἀπαγγελοῦμεν ὑμῖν. Sed, ut virgo Apostolus dixit, " Quæ audivimus, " nimirum ex iis, qui experientia compererant, vel diligenti inquisitione didicerant, et quæ ipsimet « Vidimus oculis nostris, quæ perspeximus, et manus nostræ contrectaverunt; " ea ejusdem auxilio annuntiabimus vobis.

23 *Ut porro non tantum, quam Joannes Thessalonicensis fidem mereatur, sed etiam, qua circiter ætate floruerit, edicam, Miraculorum edendorum lib. 1, cap. 5 Eusebii, archiepiscopi Thessalonicensis, qui sub Mauricio imperatore cathedram hanc occupavit, mentionem facit, sequentique deinde cap., sese, quod ibidem narrat, miraculum ex ante memorato archiepiscopo ac proin dicto Eusebio audivisse, affirmat; quare, cum Eusebius, Thessalonicensis sub Mauricio imperatore archiepiscopus, alius, quam qui ordine decimus octavus sedem illam occupavit, certoque ante annum 649, utpote quo jam ejus successor, Paulus hæreticus, uti ad hunc annum apud Pagium in Criticis et Leguenum in Oriente sacro tom. 2, col. 40 videre licet, ecclesiam Thessalonicensem administravit, diem extremum clausit, non noscatur, necesse omnino est, ut Joannes, Thessalonicensis postea et ipse archiepiscopus, Eusebio isti ex dictis locutus, litterisque S. Demetrii miracula complexus, seculo septimo floruerit, aliusque proinde (neque enim eodem illo seculo duos diversos, quibus nomen Joannis fuerit, archiepiscopos Thessalonicensis invenio) esse non possit, quam Joannes Thessalonicensis archiepiscopus concilio generali sexto, Constantinopoli anno 681 celebrato, in Conciliorum collectionibus apud Labbeum et Harduinum subscriptus.*

24 *Nunc de anonymi, qui Joannis Thessalonicensis lucubrationem, ut dictum, continuavit, alteriusque item anonymi, qui diversa diversis temporibus gesta S. Demetrii miracula litteris commendavit, ætate simul ac fide nonnulla sunt proferenda. Prior, cujus lucubratio, ut jam monui, secundum Miraculorum edendorum librum constituet, cap. 4 narrat miraculum, quod, quemadmodum in Annotatis, ei subdendis, docebo, sub seculi octavi finem evenit, ut certe non citius, quam seculo hoc senescente floruerit. Nec ultra seculum novum ætatis ejus differenda videtur: ultimum enim e miraculis, quæ Anastasius Bibliothecarius, ante annum 882 e civis, ut supra docui, ereptus, apud Mabillonium tom. 1 Veterum*

AUCTORE C. B.

probr nota.

E

qui seculo septimo floruit, scriptore.

F

Anobis que exposita hic fidei

AUCTORE
C. B.

rum *Analectorum* narrat, primus omnium aut saltem ante *Anastasium* in litteras misisse videtur, idque, quod *lucubrationis* suae, in codice olim *Mazarinæo* hic mutilæ, loco ultimo recenset, temporibus suis gestum, inquit. Jam vero, cum hæc ita habeant, eaque, quæ tribus prioribus capp. refert, seculo septimo, ipsaque etiam *Joannis*, *Thessalonicensis* archiepiscopi sapissime jam laudati potissimum ætate, uti ipsemet docet, gesta sint, fidem sane in narrandis iis, utpote a tempore, quo floruit, nimium remotis, omnino indubitam non meretur, maxime quod præterea quibusnam e fontibus sua illa narrata hauserit, nec ipsemet uspiam edicat, nec aliunde habeatur compertum.

ac utatis
auctoribus
scriptis sunt,

25 Quod modo ad alterum, cujus *Lucubratio*, ut ante dixi, *Miraculorum edendorum librum* tertium constituet, scriptorem anonymum spectat, certo hic, cum editum a *Combesio* loco supra citato miraculum, quod cap. 3 refert, anno 904, ut in *Annotatis* ei subjungendis docebo, evenerit, non citius, quam seculo nono, imo vero, cum civitatis *Thessalonicensis* per *Agarenos* dicto B anno 904 sub *Leone* imperatore excidium pluribus jam annis fuisse, cum scriberet, præteritum, non obscure inuatur, ne quidem ante seculum decimum fortassis floruerit. Aliud, quo ætatem ejus propius definiam, non succurrit; verum, cum diversa diversis temporibus, ut titulus *lucubrationi* illius præfixus docet, patrata a *S. Demetrio* miracula referat, dubitari equidem non immerito potest, an ab aliquot, quæ narrat, miraculis remotius haud rarerit, quam ut certam atque omnino indubitam narratis suis fidem conciliare queat. Utut sit, nullum equidem ex iis, quæ refert, indubitanter, velut certo falsum ac fictitium, ausim rejicere. Atque ita, quanto singulæ tres de *S. Demetrio* miraculis edendæ *lucubrationes* in pretio habendæ sint, modo etiam exposui.

lucubratio-
nibus, ex
parte sal-
tem.

26 Harum porro editioni subnectam varia etiam tum de prodigioso, quod e *Sancti* tumulo, aut, ut alii scribunt, corpore *Thessalonicæ* stillat, olimve certe stillavit, unguento seu oleo, tum aliis nonnullis, quæ a tribus dictis *lucubrationibus* absunt, *S. Demetrio* miraculis *analecta*, partim e scriptoribus, typorum beneficio jam vulgatis, C partim e *Joannis Stauracii* ac *Demetrio Chrysolore* *lucubrationibus* nondum editis accepta. Et quidem, si quæ de scriptoribus, typorum beneficio nondum vulgatis, quo, quam fidem mereantur, edoceam, annotanda judicaro, id tum, cum eorum verba testimoniumve adduci oportebit, præstabo. Quod autem ad *Joannem Stauracium* et *Demetrium Chrysoloram* spectat, quo in pretio, quæ bini hi scriptores nondum editi in litteras miserunt, habenda sint, hoc loco lubet exponere. *Joannes Stauracius* prolixam admodum, quæ in codice nostro † Ms. 193 a pag. 66 usque ad pag. 99 versam e *Leonis Allatii*, uti in margine adscribitur, Ms. deprompta exstat, orationem de *S. Demetrio* miraculis contexit. *Guilielmus Caveus* in *Scriptorum ecclesiasticorum Historia* part. 2 *Dissertationum ad hujus calcem adjectarum* prima pag. 10, sese dubitare, an *lucubratio* illa edita non sit, declarat, eo verosimilime adductus, quod ejus partem a *Leone Allatio* in *Notis ad Acropolitæ Historiam* editam legisset, confuseque dumtaxat rei hujus meminisset. Certe ego istud *Opusculum* typis integrum editum fuisse, nondum comperi; quod hic notasse sufficiat. Ejus auctor seculo tertio decimo verosimil-

ime floruit. Etenim non tantum fere omnia, quæ *Joannes Thessalonicensis* archiepiscopus, duoque scriptores anonymi, typis, ut dictum, edendi, memorie produnt, miracula refert, verum etiam alia nonnulla, ut, litteris commendare, quidquid miraculorum ad suam usque ætatem a *S. Demetrio* gestum fuisset, scopus ejus exstitisse videatur. Quapropter, cum *miracula* prorsus nulla, seculo tertio decimo posteriora, commemoret, vix est, quin hoc eodem seculo floruerit, eaque, quæ narrat, in litteras miserit, ambigendum.

27 Licet porro, ut de scriptoris fide jam dicam, in narrandis iis, quæ procul admodum ab ætate sua gesta sunt, fidem certam atque indubitam, maxime cum a *Joanne*, *Thessalonicensi* archiepiscopo, aliisque scriptoribus antiquioribus, uti subinde fit, dissonat, sola sua auctoritate non mereatur, non est tamen, cur in iis, quæ vel ipsa ejus ætate vel minus ab hac remote evenere, fides ei, nisi ratio, aliunde petita, id suadeat, denegetur, præsertim si ea, quæ memorat, sint hujusmodi, ut apprime ei, qualia sane sunt, quæ de unguento e *S. Demetrio* seu tumulo seu corpore scaturiente tradit, potuerint esse perspecta. Ad *Demetrium Chrysoloram* jam venio. Hic scriptor, qui, quemadmodum in *adjecta ad Scriptorum ecclesiasticorum Historie* partem I *Appendice* pag. 71 *Guilielmus Caveus* docet, circa annum 1430 claruit, præter *Opuscula*, ibidem a *Caveo* partim recensita, scripsit etiam *idiomate Græco* de *S. Demetrio* *Orationem*. *Lucubrationum* hæc, quæ *Bibliothecæ Medicæ S. Laurentii* pluteo decimo, codice 13 a fol. 41 integra exhibetur, duas partes complectitur, quarum altera *encomiastice Sancti martyrii* ejusque adjuncta exponuntur, altera de prodigioso, quod e tumulo ejus stillat, seu unguento seu oleo tractatur. Posteriori, quæ non alia, quam quæ auctor optime explorata verosimilime habuit, suppedilat, locumque proinde inter *Analecta*, a nobis, ut dictum, edenda, merentur, e dicto *Bibliothecæ Medicæ* codice descriptam habemus; priorem autem non item; neque vero, cum, spectata, qua auctor floruit, ætate, nullum prorsus rebus, quæ de *Demetrio* commemorat, pondus queat adungere, vehementer illam desideramus.

28 Atque ita modo, non tantum quæ integræ, et quænam non edendæ, verum etiam quæ ex parte tantum, tractantes de *S. Demetrio* ejusque miraculis *lucubrationes* ad *Commentarii* hujus calcem edendæ sint, jam exposui. Superest, ut de *lucubrationibus* aliquot aliis, quæ vel in ipso hujus *Commentarii* decursu usui utcumque erunt, vel certe inter supra enumeratas de *S. Demetrio* variis e *bibliothecis* auctoribusve *lucubrationes* recensentur, nonnulla adhuc proferam. *Orationis*, *Leoni Sapientis*, ut supra docui, attribuendæ, cujus initium est, "Επι δὲ σωτηρίας λόγος pars quæpiam, e codice olim *Mazarinæo* descripta, penes nos exstat, hæcque una cum titulo, quem *lucubrationum* ista præfert, usui qualicumque in *Commentarii* decursu erit, uti et inchoatum hisce verbis Μνημὲν δὲ αὐτοῦ quod etiam *Joannes*, *Thessalonicensis* archiepiscopus sapissime laudatus, contexit, *S. Demetrio* *elogium*, cujus aliquot penes nos etiam exstant *Fragmenta*, ex eodem codice olim *Mazarinæo* pariter descripta. Adhæc in codice nostro † Ms. 193 diffusum, quod *Gregorio* diacono ac referendario adscribitur, *Sancti encomium*, non tantum ex parte, sed integrum a pag. 100 usque ad pag. 106 versam exhibetur. Verum *lucubratio* isthæc nulli prorsus usui esse

A esse potest, edique proinde non meretur. Præterquam enim quod Metaphrasticam Sancti Vitam seu passionem encomiastice dumtaxat exponat, auctor S. Demetrium adversus Agarenos, qui captam a se Thessalonicam vastarant, fusoque civium sanguine fœdarant, in fine invocat; quare cum ab Agarenis non citius quam anno 904 Thessalonica capta fuerit, is verosimillime seculo decimo, certeque non citius floruit; ut, quidquid de S. Demetrio commemoret, nullum omnino Metaphrasticis de hoc assertis pondus adjungat.

29 Quod porro ad duas supra etiam memoratas, quarum altera (adi Fabricium in Bibliotheca Græca tom. 9 pag. 71 et seq.) sequentibus hisce, Θεσσαλονίκη ἡ ἁγία, altera istis, Ὁσίδει ἁγίου, inchoatur verbis: Leonis imperatoris de Demetrio orationes, aliasque, de quibus pauca adhuc hic dicere proposui, scriptorum aliorum, videlicet Philothei patriarchæ Constantinopolitani, sequentiumque quatuor archiepiscoporum Thessalonicensium, Josephi, Gregorii Palamæ, Nicolai Cabasilæ et Nicetæ, lubricationes spectat, Opuscula isthæc, vel idcirco adeo non edenda, ne ex parte quidem habemus, nec scio, an multum expetenda sint. Etenim nisi forte, quod facile interim secus habere potest, quidpiam vel de Sancti cultu, vel de prodigioso, quod ex ejus seu tumulo seu corpore Thessalonicæ stillat, unguento seu oleo subministrant, auctores eorum spectari, qua floruerunt, ætate, illustrandis, quæ ad Sanctum nostrum spectant, rebus parum admodum videntur idonei. Ut res manifesta evadat, quo quique circiter tempore floruerint, subjungo. Leo Sapiens ab anno 870 ad annum usque 911 imperii Orientalis habenas fuit moderatus, Philotheus ad sedem Constantinopolitanam (adi Chronologicam patriarcharum Constantinopolitanorum Historiam, Operis nostri tom. 1 Augusti præfationem) anno 1354 fuit euectus, annoque circiter 1376 excessit e civis. Gregorius Palamas, hujusque successor Nicolaus Cabasilas seculo 14, uti apud Lequienum in Oriente Sacro tom. 2 et Caveum in scriptorum ecclesiasticorum Historia videre licet, Thessalonicensem cathedram occupavit. Quod autem ad Nicetam pertinet, duo fuerunt Thessalonicenses archiepiscopi, nomine Nicetæ distincti, quorum alter, uti Lequienus loco cit. docet, seculo duodecimo, alter adhuc serius floruit.

§ III. Sancti imperterrita in prædicanda Christi fide fortitudo, et quid de iis, quæ de ejus genere, patria, conditioneque narrantur, censendum.

Sanctus, qui an illustri, uti narratur, Illustri senatorioque genere ortum esse Sanctum Inostrum, Vita ejus seu Passio secundo loco edenda, quæ anonymum habet auctorem, memoriarum prodit, nec multum ab ea in præclaro adstruendo ejus genere abluat, quæ tertio loco edetur, a Metaphraste contexta, utpote initio sic habens: Quod... ad parentes attinet, erat insi-

gnis et genere clarissimus, ipsum referens ad antiquos Macedones. Illustri porro senatorioque genere oriundum esse Demetrium, Latina ejus Vita, num. 8 laudata atque a Duglossio contexta, non tantum affirmat, verum etiam parentum, a quibus fuerit progenitus, nomen prodit. Verba, quibus id facit, hæc sunt: Cujus (Demetrii nimirum) parentes erant, non solum Christiana dignitate adornati; verum etiam ex inclyta progenie senatorum nobiliter orti, pater ejus Adrianus, mater vero Theogona beatissimis nominibus vocabantur. Verum omnes prorsus, quos quidem mihi videre haecenus licuit, scriptores tum Græci, tum Latini, si unum, qui, quæ scribit, e vita Duglossiana hausit, Pelbartum Temesvariensem in suo, quod num. 8 laudavi, Sanctorum Pomerio excipias, altissimo silentio involvunt nomina, quibus Demetrii parentes vocati fuerint; quod cum ita sit, quis isthæc primum prodenti Duglossio, scriptori a rebus, quas narrat, multis seculis remoto, qui unde quæ tradit, atque ab antiquioribus monumentis absunt, hauserit, nescitur, fidem adhibeat? Mihi sane aut is aut certe scriptor alter, quem sibi ille prælucentem habuerit, nomina ista pro arbitrio primum fuisse commentus videntur.

31 Nec modo multo facientiori de illustri Sancti genere, quod non tantum in Duglossiana ejus Vita, sed et in Metaphrastica, alteraque, quæ Metaphrasti præluat, ab anonymo concinnata adstruitur, loquendum arbitror. Etenim ne verbum quidem ullum vel in Anastasiana vel in Photiana Demetrii seu Vita seu Passione aliocæ etiam monumento satis antiquo occurrit, quod illustri nobilive genere eum esse prognatum, vel obscure innuat; quare, cum non modo Duglossius, sed et Metaphrastes, alterque, qui huic præluat, biographus anonymus, spectata vel sola, qua floruerunt, ætate, fidem indubitam suis de Sancto assertis conciliare nati haud sint, sane non immerito, an vere Sanctus noster, uti ab hisce absque ullo seu scriptoris seu monumenti satis antiqui testimonio adstruitur, genere illustri sit oriundus, dubitari potest, imo vero timeri, ne quidquid, quod de illustri Sancti genere apud laudatos hujus biographos memoriarum proditum invenitur, suam unice originem debeat fingendi licentiæ, cui etiam omni dubio procul debent attribui, quæ in Duglossiana Sancti Vita seu Passione sequentibus hisce memorantur verbis: Erat autem (Demetrius nempe)... sceptriger imperatoris et dux Bellademensis (nescio, an auctor Belgradensis, prout apud Pelbartum est, non voluerit expressum) et Lacedæmonensis et consul aule imperialis.

32 Nec tantum hæc, quæ omni prorsus antiquitatis testimonio destituuntur, et comminiscendi libidine licentiave nata existimo, verum etiam, quæ de loco Sancti natali in eadem Duglossiana ejus Vita seu Passione leguntur. Ita enim habent: Natus est infra Pannoniam beatissimus puer Demetrius... in civitate Sirmio. Quis vero hic Duglossio, qui Demetrium natione Pannonem, patria Sirmiensem facit, absque scriptoris antiquioris auctoritate testimonio tuto credendum putet? Sane ego quidquid abs illo de Sancti nostri natione patriaveasseritur, ab auctore, qui præpostero in natale solum amore abreptus, alienum huic Sanctum affingere haud timuerit, primitus confictum reor, idque non tantum quod

AUCTOR
C. B.

genere ortus
sit, est du-
bium,

non Sirmii
in Pannonia.

lectores
C. B.

in nullo prorsus monumento scriptoreve antiquo sit fundatum, sed vel maxime, quod et cum Sancti Vita tum Metaphrastica, tum altera, ab anonymo conscripta, quæ ambæ Demetrium Thessalonicensem apertissime faciunt, manifeste pugnet. Nec est, quod reponas, Metaphrastem, anony- mumque, qui huic præluxit, Sancti biographum tanti ex dictis faciendos non esse, ut Sanctum nec in Pannonia, nec Sirmii natum esse, sola sua auctoritate certum possint efficere. Etsi enim id ita sit, nec Sancti patriam solumve natale Vitæ ejus, a Photio Anastasioque bibliothecario exhibi- tæ, notent, Sanctum tamen patria Thessaloni- censem fuisse, lib. 2. Miraculorum cap. 1, 2 et 4, scriptor anonymus, qui hæc in litteras misit, non obscure prodit.

sed Thessa-
lonicæ na-
tus.

33 Priori enim loco, quo Thessalonicam bar- barorum obsidione, agente S. Demetrio, prodigiose liberatam, narrat, Sanctum εὐδοκάρην, id est, patriæ, Thessalonicam hac designans, amantem; secundo autem ac tertio, quo Thessa- lonicæ opem a Demetrio pariter fuisse allatam, prodit, Sanctum huic σοσιπατρίν, id est, patriæ, Thessalonicam utique hac iterum designans, ser- vatorem, appellat. Adhæc Joannes, archiepisco- pus Thessalonicensis, qui seculo septimo floruit, Photioque proinde et Anastasio bibliothecario multo est antiquior in inchoato hisce verbis, Μαρτύριον διατάξων, encomio, cujus supra plus semel memi- ni, Thessalonicæ natum esse S. Demetrium, non obscure docet. Etenim in lucubratione ista de be- neficiis, a Sancto urbi Thessalonicensi exhibitis, sermonem faciens, codicis olim Mazarinæi pag.

227 versa ita loquitur: Ποῦ τοῦτον ὁ λόγος βα- θίστη; ἐπὶ τὴν εὐφροσύνην καὶ μόνον τοῦ Μάρτυρος, καὶ πῶς ἂν μᾶλλον ἐγκωμιάσαι τις τοῦτον, ἢ τὰς περὶ τὴν πατρίδα βοηθείας αὐτοῦ, καὶ προνοίας ἀπαρρησού- μενος, εἰσι τοῦ ἀκατάληπτου τοῦ ἐπιχειρήμα; αὐταὶ γὰρ τὸ μὲν ἀσθενῶς τὰς οὐρανόθεν νεφέλας, τῇ δὲ λαμπρότητι καὶ τοῖς ἀστέραις ὑπερκλύτισαν. Τί γὰρ ἂν τις εἴποι καὶ πρότερον, ποῖον δὲ καὶ παροφθὲν, οὗ ἔκτισται τὰ μέγιστα· εἴποι τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἰσονομίας τῆς πόλεως αὐτοῦ καὶ μόνου περὶ αὐτὰ κατὰ τοῦτον; quæ Græca verba hunc in modum reddo Latina. Quo igitur sese vertet oratio? Ad laudem eamque solam Martyris: et qua ratione illum potius quis laudet, quam ejus in patriam suam auxilia ac curas, etiamsi rem incompre- hensibilem sit moliri, enumerando? Ea enim numero quidem cæli imbres, splendore vero astra exsuperant. Quid enim et primum quis dicat, qua- leve etiam neglectum maximis haud derogabit? Charitatis continuum concordiaque civitatis vin- culum ipsius dixerit et quidem solius beneficium? Accedit, inter scriptores tum Latinos, tum Græcos nullum prorsus, a Duglossio Pelbartoque distinctum, inveniri, quin Sanctum, si de solo ejus natali loquatur, Thessalonicensem faciat; quibus omnibus expensis, vere in civitate Thessalonicensi natum esse Demetrium, in animum induco.

ibique etiam
educatus est;

34 Nec hoc tantum verbis, quæ jam dedi, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, docet, verum etiam ibidem educatum fuisse Sanctum, verbis aliis, quæ subdo, in codice olim Maza- rinæo pag. 227 versa tradit. Ἐγράφη, inquit, τοῦτον ὁ Μάρτυς παρ' ἡμῶν, τοῖς λοιπομένοις τούτου κατὰ τὸ ἀπειρον. Τόπου γὰρ συνεγράψην αὐτῶ, οὗ κατ' ἐνέργειαν ὁμοιότητος. Quæ verba ita reddo Latine: Martyr ergo (Demetrius) scilicet, apud nos, (Thessalonicenses nimirum) toto cælo ab eo diversos, educatus fuit. Secundum locum

enim educati cum ipso sumus, non secundum si- militudinis effectum. Tres quidem Vitæ seu Pas- siones edendæ, aliæque, quam in Bibliothecam Photius intulit, Thessalonicæ educatum fuisse Sanctum, haud edicunt; verum nec loci, quo edu- cari eum contigerit, meminere: imo vero Vitæ duæ antiquiores, Photiana nimirum ac Anasta- siana, ne obscuram quidem vel ipsiusmet educa- tionis, quam Sanctus acceperit, mentionem faci- unt. Nec id, cum binarum illarum lucubrationum auctores anonymi, occasione, qua De- metrius subierit martyrium, narrata, statim ad hoc ipsum, aliis etiam, quæ de Sancto commem- orare potuissent, omissis, narrandum prosili- ant, mirum cuiquam debet videri. Demetrium itaque Thessalonicæ educatum fuisse, Joanni Thessalonicensi (adi ejus verba proxime data) as- serenti credo, maxime quod et id scriptorem hunc e monumento antiquiori didicisse, et Sanctum eo loco, qui ei natalis obtigit, quique, ut jam docui, Thessalonicæ fuit, educatum fuisse, verosimilli- mum apparet.

etsi autem
miles consul-
que exstitisset,

35 Duglossius seu quisicumque alter, e quo hic, quæ de Sancto memoriæ prodit, deprompsit, in ea, quæ Demetrium, Sirmii, ut vult, na- tum, Sirmii etiam educatum fuisse, statuit, opinione fuisse videtur, ita tamen ut eum deinde Dialecticæ Rhetoricæque operam in urbe Thessa- lonicensi dedisse crediderit. Etenim, postquam Sanctum Sirmii natum esse, per verba supra re- citata asseruit, paucis dumtaxat, quibus, quæ fuerint ejus parentibus nomina, pro arbitrio ad- struit, interpositis, subjungit: Gloriosissimus... Demetrius liberalibus studiis traditus est, et, cum esset Spiritu Sancto plenus, humanæ divinæque Pa- ginæ scientia præditus urbem subiit Thessalonicen- sem, ubi dialecticus acutus rhetorque faundissimus effectus est. Ita ille: verum, quæ hisce verbis tradi- dit, præterquam quod partim Joanni Thessaloni- censi adversario videantur, nullo prorsus antiqui- tatis testimonio nituntur, hincque parvo admo- dum in pretio, ne quid pejus dicam, habenda sunt, maxime quod auctor subleste etiam, uti ex jam dictis liquet, sit fidei. Nec multo pluris æstiman- dum est, quod deposito a Sancto, virilis ætatis jam facto, in arte militari studio proconsulisque Græciæ, ad quam deinde ab imperatore Maxi- miano evectus fuerit, dignitate Metaphrastes si- mul, et anonymus, qui huic præluxit, Demetrii biographus asseverant, ambo ab ejus ætate remo- tiores, quam ut vel ista vel alia, quæ etiam de eodem absque scriptoris antiquioris testimonio tradunt, certa atque indubitata possint efficere. At, vero, inquires, Miraculorum edendorum lib. 1, cap. 3, Demetrius pallio, non secus ac consul, in- ductus apparuisse narratur; eorundem autem Miraculorum lib. 2, cap. 6, sub militari habitu spectandum sese Stephano episcopo Africano, a Sclavis capto, dedisse, eodemque modo, uti quæ posteriori loco præterea occurrunt, fidem faciunt, in imagine, quæ illum in Demetrisano Thessalo- nicæ templo exprimebat, depictus exhibebatur.

certo hanc
sciatur.

36 Fateor, sic habet, suntque præterea in iis- dem edendis Miraculis loci alii, quibus pariter sub militari habitu Demetrius apparuisse aut di- serte traditur, aut certe utcumque innuitur. Verum Sancti non semper sub indumento seu habitu, officium dignitatemve, cujus, cum in vivis essent, fuerunt, exprimente, sed etiam sub alio, si consilio suo hunc magis videant idoneum, subinde appa- rent. Ut alio, quo id probatum dem, recurrendum non sit, faciunt ipsa edenda Sancti miracula.

He-

A Horum enim lib. 1, cap. 1, quod de Mariano Illyrici praefecto, a morbo immedicabili per Sanctum sanato, tractat, Mariano hic sub specie, non propria, sed amici quem ille, intima sibi necessitate conjunctum, Constantinopoli habebat, spectandum sese in somno dedisse narratur. Cum ergo, uti hinc liquet, etiam sub forma seu specie, diversa ab ea, qua in vivis fuerunt, Sancti apparere queant, quid ni et sub indumento seu habitu, officium dignitatemque, cujus in vivis superstites fuerunt, non exprimente, facere id possint, reque etiam ipsa subinde faciant? Adhuc, ut contra assertam militarem Demetrii conditionem nominatim etiam quid dicam, Demetrius sub militari habitu spectandum sese subinde dare potuit, non quod reipsa imperatori mundano, cum in vivis esset superstes, militavit, sed quod strenue, tamquam miles, fuso etiam sanguine, pro Christi fide decertavit. Quod porro ad imaginem, quae Sanctum in templo, Thessalonice ei dicato, militari habitu indutum exhibebat, jam spectat, id quidem seculo nono, quo, quemadmodum ex Annotatis, dicto Miraculorum lib. secundi capiti secto subdendis, intelligis, imago illa ibidem exstabat, militarem Demetrii conditionem creditam fuisse, utcumque ostendit, ast militem hunc reipsa fuisse, non evincit. Quidquid itaque de habitu, seu quo Sanctus apparuerit, seu quo fuerit depictus, memoriae proditum inveniat, sunt tamen, quaecumque a Metaphraste, et ab anonymo, qui ei praeluxit, seu de consulari Sancti dignitate, seu deposito ab eo in arte militari studio dicuntur, omnino incerta. Verum aliter de asserto ab iisdem imperterrito Sancti in praedicanda Christi fide ardore, fructuque non modico, multis ad Christum conversis, relato est loquendum.

illam tamen suam civitatem natalem,

37 Hac enim in re non tantum duas antiquiores Sancti Vitas, seu Passiones, Photianam scilicet et Anastasianam, sibi suffragantes habent, verum etiam in inchoato hisce verbis Μηρικὴν δικταίων, Sancti nostri, quod saepius jam laudavi, encomio Joannem, Thessalonicensem archiepiscopum. Ac primo quidem Anastasianae Vitae verba, quae huc faciunt, num 1 haec sunt: Inter quos (Christianos) erat beatus Demetrius manifestum faciens semetipsum absque ullo timore, qui a juventute et bona egerat opera et alios docuerat. Docebat enim, qualiter divina Sapientia descenderat ad terram de caelo, ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, vivificaret sanguine proprio. Cum haec et alia multa praedicaret etc; Photianae vero ista: Hic Christi martyr Demetrius, praeco et doctor pietatis, Apostolorum peregrinationes et certamina imitabatur, et Thessalonicensem urbem lumine doctrinae suae ab erroris tenebris abductam ad Christum adduxit. Haec binae istae Sancti Vitae seu Passiones, non obscure sane, qua de hic sermo, Metaphrastis anonymique, qui huic praeluxit, scriptoris assertioni de S. Demetrio faventes, ita tamen ut, quod Vitarum illarum prior non facit, totam per hunc fuisse ad Christum civitatem Thessalonicensem conversam, posterior aperte edicat. Et vero Demetrium, si non integram suam hanc civitatem natalem ab errore ad Christum adduxit, nullum tamen in ea, fidei, veritate non paucis imbutis, protulisse fructum, saltem etiam non obscure innuit saepissime jam laudatus Joannes Thessalonicensis, cujus graeca verba, ad institutum praesens facientia, utul admo-

Octobris Tomus IV.

dum proluxa, hic tamen adhuc, quod quaecumque de Sancto e codice olim Mazarinæo descripta habemus, ea fere omnia typis vulgare decreverim, versione Latina adjuncta, describenda sunt.

AUCTOR C. B.

38 Haec itaque codicis olim Mazarinæi pag. 227 versa et seqq in praefato S. Demetrii encomio habet: Αυτός δε λαβών τὸ διδασκαλικὸν τοῦτο καὶ Ἀποστολικὸν χάρισμα, ἴδωμεν τίνα τὴν ἀντίστασιν προσήνεκε τῷ Θεῷ... Δείκνται χάριτι Θεοῦ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τὸ ἀβίητον. Τὸ γὰρ Ἰουδαϊκὴν καὶ ἑλληνικὴν καὶ πάσαν ἄλλην θεοπόλεμον ἀίρεσιν ἐκ πρέμων αὐτῶν ἀνεπέσθαι τῆς θεοφυλάκτου ταύτης ποιήμας τοῦ Χριστοῦ τίνος ἄλλου κατόρθωμα. ἢ μετὰ Θεοῦ τοῦ διδασκαλοῦ τῆς πόλεως;... περὶ δὲ τούτων χρόνων τοῦ Μάρτυρος σεοδρίας τῆ θεοσεβείας ὁ ἀντικείμενος πεζόμενος σφοδρότερα καθόλησε, καὶ τὰ σκάνδαλα ἔθη λοιπὴν κηρύσσειν ὁ θεοπάροχος οὗτος τῶν θεσσαλονικέων προστάτης καὶ σύντροφος καὶ διδάσκαλος (δεῖ γὰρ μοι, σοῦ λόγου πρὸς τοῦτο χωρήσαντος, μνησθῆναι καὶ θαυμαστοῦ διγγήματος, ὃ παρὰ πατέρων ἀρχαίων ἐπλήρου τὴν πόλιν ὀρθοδοξίας, καὶ τοὺς ἀντιδοξοῦντας ἐχθόνων... Τί δὲ καὶ τὸ διγγήμα; Ἐγγήτετο... παρὰ τῶν νοσηρῶν τὰ θεῖα διακριθῆναι, πῶθεν ἢ περὶ τὴν φιλόπολιν ταύτην καὶ θεοσεβῆ Μάρτυρα φήμη ἐπὶ τοσούτων διέδραμεν, ὡς καὶ μεγαλομνηστικῆς τῆς βίας καὶ οὐδὲ παραξύνθηται τοῦ τυραννοῦτος ἐνθάδε τότε διάγοντος καὶ ἐλέγετο, ὡς οὐ τοσούτων ἐκ τῶν διὰ προσευχῆς ἰσχυρίων σωμάτων, ὅσον ἐκ τῶν διὰ διδαχῆς καθαριζομένων ψυχῶν.

ut ipse etiam Joannes Thessalonicensis

39 Ὡς γὰρ ἐξ ἑπὶ τοῦ διγγήματος, καὶ ὡς ἐκ βορβόρου ἀπέλουε τὰς ἐν τῷ λάκκῳ τῆς εἰδωλολατρίας εὐσωνδία καὶ ζῆλον κατεσχομένης ψυχῆς τὴν νοσητὴν καὶ τὸ θυμιάτα τῆς οὐρανοῦ συνθέσεως Χριστοῦ, τὸν ἀβιβίου Θεοῦ ἡμῶν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰσοικίζον, τὰ μὲν γὰρ ἰσχυρὰ σώματα τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἐνεπαύριζον εἰ καὶ οὐ πρὸς ἀξίαν διδόμενα καὶ τὰ τοιαῦτα χαρίσματα οὐ μικρὰ τῶν δεχομένων τὴν ἐν ἀρετῇ προκοπὴν ἀπαγγέλλουσιν· αἱ δὲ ψυχῆς τῶν ἐπιστροφεμένων εἰς θεοσεβείαν καὶ τὸ ἀρεμὲς τῆς διδαχῆς καὶ τὸ ἀκατάληκτον τοῦ ἐπιπυδόντος κηρύγματος αὐτοῦ τοὺς ἰδρύτας τοῦ Ἀβλοφόρου τοὺς εὐγενεῖς ἐκκαλύπτουσιν, οὐκ ἐν τῇ χόρᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπανταχρὺ τὸ ὑπάρχον αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς ἐμπαύριζουσαι. En nunc, quam hisce Joannis Thessalonicensis verbis adaptavi, interpretationem Latinam. Quam vero ipse (S. Demetrius videlicet) illa ad docendum apta Apostolicaeque gratia accepta retributionem Deo rependerit, videamus... Dei munere doctrinae ejus puritas manifesta apparet. Judaicam enim, ethnicam omnemque aliam Deo inimicam haeresim radicitus esse ex hoc, quod a Deo custoditur, Christi ovili evulsam, cujusnam alterius, quam post Deum civitatis magistri (Demetrii nimirum) beneficium est? ... Martyris quippe temporibus adversus religionem inimicis, ad angustias adactus, graviora etiam scandala valide armavit; ubi tandem hic (Demetrius nempe) statutus a Deo pastor, Thessalonicensium patronus, alumnus et magister predicans (oportet enim, sermone ad hoc delapsus, miranda narrationis, quam e majoribus audivi, me meminisse) recta doctrina civitatem implevit, contrariaque sentientes compressit... Ast quenam illa est narratio?

verbis hic re civitatis docet.

40 Ab iis... qui divina prudenter scrutantur, quaerebatur, qui de illo civitatis amante, coronatoque a Deo Martyre fama tam late esset diffusa, ut illius auctae invidia stimulare tunc dominantis, qui illic (in civitate Thessalonicensi nempe) versabatur, aures potuerit; ac respondebatur: Non tam e sanatis per orationem

doctrinae orthodoxae lumine illustravit.

ACCURARE
C. B.

corporibus, quam ex animabus, per doctrinam mundatis: quando enim e somno excitavit, atque a luto expurgavit, quæ in idololatriæ lacu fetore ac caligine definebantur, animas, spirituales Orientis plagam, cælestisque signi sufficientem Christum, verum Deum nostrum, cordibus eorum inferens, sanata quidem corpora, etsi etiam et hujusmodi gratiæ, secundum meritum datæ, non parvum eorum, qui eas recipiunt, in virtute progressum arguant, gratulatum Dei donum manifestant; conversorum vero ad pietatem animæ immotum imperterritumque in docendo ac periculosa prædicatione animum, generososque ipsiusmet gloriosi Athlete sudores detegunt, non hic solum, sed ubique virtutis ejus sublimitatem manifestam reddentes. Hæc Joannes Thessalonicensis, quibus sane, Sanctum Christi fidem cum fructu plane insigni, etiam inter ipsos Thessalonicenses, etsi interim hosce omnes abs illo fuisse conversos, non dicat, relato, prædicasse, asserit. Nec hoc tantum verbis recitatis Joannes adstruit, verum etiam inde magis, quam e miraculis, quibus eum etiam claruisse innuit, factum esse, ut imperatoris, cujus jussu fuit occisus, indignationem incurrerit. Verum de occasione, qua Sanctus neci datus fuerit, commodius tractabitur, postquam § sequenti, quæ de Nestore, Sanctoque, qui huic, singulari certamine cum Lyæo gladiatore congressuro, benedixerit, in Vita a Metaphraste contexta, aliæque anonymi, qui huic præluant, traduntur, examinatio.

B

§ IV. Quid de iis, quæ a Metaphraste anonymoque, qui præluant, Sancti biographo de Nestore traduntur, sit censendum.

Quæ de Nestore partim de Demetrio a Metaphraste narrantur.

Suppeditata a Metaphraste anonymoque, qui huic præluant, Sancti nostri biographo de Nestore quodam, quæ hic examinanda venit, narratio, in compendium contracta, eo fere recidit: Gladiator erat, Lyæus nominatus, natione Wandalus, qui, cum corporis robore maxime præstaret, quoscumque secum singulari certamine manus conserentes facile superabat, hincque magno in amore simul et æstimatione apud imperatorem Maximianum erat. Accidit, ut hic Thessalonicæ exhiberet gladiatorum spectaculum, cumque Lyæus gladiatores ceteros provocaret ad certamen, omnibusque esset terrori, quidam tamen juvenis, nomine Nestor, Lyæi superbiam arrogantiamque haud ferens, pugnæ cum eo aleam subire decrevit. Quare, ut hoc suum consilium felici successu perficeret, ad S. Demetrium, sibi notum, de cujus in patrandis miraculis virtute inaudierat, sese confert, quid sibi sit propositum, declarat, eumque, ut precibus suis sibi adsit, enixe rogat. Demetrius, ut ait Metaphrastes, perinde ac si ipse rogasset, non autem fuisset rogatus, exequendo propemodum prævenit petitionem, et ei velociter imposito eo, quod est in Christo, signaculo tam in fronte, quam in corde eum dimittit dicens: Et Lyæum vinces, et eris martyr Christi. Nestor, hisce Sancti verbis roboratus, in stadium illico prosilit, sequæ ad singulare cum Lyæo

certamen palam offert, omnibus audaciam ejus D admirantibus

42 Imperator juvenem, sola paupertate adigente, desperatum id cepisse consilium, opinatus, pecuniam ad sese accessit sponte offeri, eumque, ne pugnæ cum viro, cui multum viribus esset inferior, periculo esse committere, adhortatur. Verum Nestor, pecunia repudiata, unice sese gloriam superandi Lyæum sectari, declarabat. Pugnam itaque, annuente imperatore, cum Lyæo inuit, eumque, Deo Demetrii invocato, ictu ex templo in corde percussum humi mortuum prosternit. Imperator hinc iratus ac mæstus, magisque rem adscribens, Nestorem de hac interrogat hicque Christianum nullum magia uti, seque a Demetrii omniumque Christianorum Deo adjutum de Lyæo retulisse victoriam, respondet. Quod cum imperator audivisset, Nestorem eo ipso, quo hic Lyæum occiderat, gladio jubet interfici, sicque, inquit Metaphrastes, Nestor transmittitur ad Christum, quem dilexit, et a quo erat accepturus coronas duplicis victoriæ. Talia sunt, compendio hic jam exhibita, quæ in Metaphrastica Sancti Vita, aliæque anonymi, E e qua hæc, uti ex supra adductis apparet, promanavit, de juvene, nomine Nestore, parte etiam in narratis S. Demetrio tributa, referuntur.

compendio hic exhibentur.

43 Verum audi, qui Tillemontius tom. v Monumentorum Ecclesiasticorum pag. 639 narrationem illam, compendio etiam ibidem a sese exhibitam, excipiat. Difficile est, inquit verbis Gallicis, Latine hic a me redditis, fabulosa illa narratione, in qua, maxime quod horrendum, Euangelioque oppositum est, pro Sancto habetur, quidpiam offensionem præbendæ magis aptum, magisque Christiano homine indignum invenire. Fabulosam illam appellamus, quia talis est in adjunctis, notatu maxime dignis. Photius enim et Anastasius de Nestoris contra Lyæum certamine loquuntur; verum a Nestore Christiano asserendo, eive (certamini scilicet) S. Demetrio admiscendo sedulo abstinere. Imo ne quidem, Maximianum necem Nestori inferri jussisse, asseverant, sed tantum promissa gladiatoribus victoriosis præmia ei non dedisse. Manifestum itaque est, reliqua omnia veritati fuisse adjecta, idque verosimiliter post seculum nonum, ab hominibus historiæ æque ac doctrinæ Euangelicæ ignaris. Ita hactenus ille, et sane haud immerito; attamen quod de iis, quæ veritati, a Photio et Anastasio relatæ, post seculum nonum tandem fuerint adjecta, asserit, mihi haud quaquam certum apparet. Eadem enim omnia etiam in Vita, secundo loco edenda, quæ anonymum habet auctorem, occurrunt, hæcque ex supra dictis seculo nono verosimiliter, imo forte etiam seculo VIII aut VII est antiquior. Nec est, quod reponas, ea omnia a Joanne Thessalonicensi, seculi VII scriptore, supra sæpissime laudato infraque laudando, non commemorari: cum enim hic martyrii, a Sancto tolerati, ne substantiam quidem uspiam narret, silentio abs illo, quæ pro hujus dumtaxat adjunctis haberi possent, fuisse præterita, mirum non est.

44 Verum, ut res habeat, ea equidem, quæ quantum ad Nestorem a Photii et Anastasii narratione absunt, ideoque velut fragmenta verbis recitatis Tillemontius rejicit, se ipsa etiam esse fragmenta, existimo. Ac primo quidem, ut, cur hæc mihi sedeant sententiæ, modo exponam, quæ juxta

quidquid etiam e Petro de Natalibus, cujus verbis,

A *justa Nestori causa esse potuit, ut certamini singulari sese contra Lyæum committeret? Hujus, ut aiunt, superbæ arrogantiaque frangendæ consilium. Verum quis vel solo hoc ex capite facinus hujusmodi, divina lege severissime velitum, a quo et Christiani, uli infra docebo, maxime abhorrebant, satis excusatum atque a noxa immune pronuntiet? Enimvero longe aliter, qui, quod apud Petrum de Natalibus lib. 9. cap. 110 existat, Sancti nostri elogium, sive is interim ipsemet Petrus, sive alius quicumque scriptor sit, primum contexit, existimasse videtur. Et enim suscepti a Nestore contra Lyæum singularis certaminis causam, quæ nullum a jam dicta differt, allegat. Res elogium illud, in quo Lyæus semper Libeus vocatur, inspicienti patecet; quod, quia hac in parte plane singulare seduloque discutiendum est, integrum jere, ommissis dumtaxat, quæ ad venerationem, a Leontio, Illyrici præfecto, Sancto exhibitam, spectant, huc transcribo. Sequentibus hisce verbis concipitur: Demetrius martyr apud Thessalonicam civitatem passus est sub Maximiano imperatore. Hic a sua juventute Christianus et Deo serviens nobilis fuit civis ipsius Thessalonicæ civitatis et miles strenuus, qui tamen Christum Dominum predicabat et multos ad fidem convertibat. Ingressus autem imperator Thessalonicam, audiens de Demetrio, ipsum comprehendit fecit et in carcerem mitti.*

huc spectantia, recitantur,

45 Erat autem cum imperatore gigas fortissimus et aspectu terribilis, nomine Libeus, qui de mandato augusti cum Christianis dimicans, eos brachiis ad se constringens ad terram alidebat, statimque spiritum exhalabant. Multi etiam alii ab imperatore diversis pœnis affligebantur. Cum autem Demetrius esset in carcere positus, scorpionem juxta pedes suos cauda eum percutere satagentem vidit, quem edito Crucis signaculo statim extinxit. Cui oranti confestim angelus apparuit, atque in Christo confortans coronam capiti ejus imposuit. Verum dum imperator cogitaret Demetrium cum Libeo experiri, Nestor quidam Christianus se nocte sancto Demetrio obtulit dicens, quod certamen hoc assumere deliberasset, rogans, ut sanctus Martyr pro se Dominum oraret. Qui ab eo confortatus die sequenti imperatori se præsentavit, seque Christianum asseruit, offerens, se cum Libeo dimicare, et pro Demetrio certamen assumere. Dum autem imperator illum precibus retrahere non posset, victori munera promisit. Nestor igitur duellum ingressus Libeum ad terram prostravit et prostratum occidit. Imperator autem hoc videns, et gigantem, Christianorum ultorem, amisisse dolens, contra ejus sponsonem Nestorem a militia solvit et de civitate eiecit; Demetrium quoque, qui ejus interfectionis causa fuerat, jussit in carcere occidi. Milites autem ad carcerem venerunt, et gladium in ejus pectore demerserunt. Sicque orans cum palma migravit ad Dominum; cuius corpus a Christianis occultatum est propter timorem paganorum, in quo loco Deus mirabilia operabatur, ubi cunctorum ægritudines sanabantur.

causari queas, lege equidem divina

46 *Qui itaque hoc S. Demetrii Elogium seu encomium, a Metaphrastica ejus Vita in nonnullis præterea aliis, hic tamen, quod ad præsens institutum non faciunt, non examinandis,*

adjunctis dissonans, contexit, Nestorem contra Lyæum, non ut hujus audaciam superbiamve frangeret, sed ut et a periculoso hoste Christianos, quorum jam multos, singulari cum eis imperatoris jussu inito certamine, is occiderat, liberaret, et cum eodem decertandi necessitate Demetrium excimeret, singulari sese certamini commisisse, verbis recitatis, ut hæc consideranti patescet, memorie prodit. Verum sit ita, equidem nec sic Nestor absque noxa singulari sese contra Lyæum certamini committere potuerit. Etenim ut Christianus quisque vel ipsos, a quibus fidei causa persecutionem fideles patiuntur, tyrannos, vel horum etiam dumtaxat crudelitatis ministros interimat, interimereve, uti hic indubie Nestor fecerit, intendat, Religionis Christianæ sanctitati repugnat, nec quidquam, quo id cum lege divina, homicidium vetante, componi utcumque queat, occurrit. Adhæc cum equidem, Lyæo occiso, facultates aliæ, quibus Christianos excruciet, necique etiam daret imperator, futuræ neququam essent, Nestor singulari Lyæum aggrediendo certamine non tam itaque hoste Christianos liberare, quam de injuriis damnisque, quibus hos ille affecerat, sumere vindictam, propositum habuisse debet; nece autem ejuspiam non tam liberationem a malo, quam vindictam intendere, legi divinæ æque ac religionis Christianæ sanctitati adversum, nemo utique eat inficias. Quæ res cum ita habeat, enimvero, quod singulari contra Lyæum inito certamine Nestor patravit, facinus, haud recte velut Sanctum atque ab ipso Demetrio approbatum, in hujus tum encomio proxime dato, tum Vitæ seu Passionibus binis præsentis et inito laudatis proponitur; id autem, quam verum sit, ex iis, quæ de Christianorum Demetrii ætate moribus jam nunc dicam, amplius adhuc patecet.

AUCTORE C. S.

47 *Christianos tres Palæstinos Diocletianæ, quem ab arte gladiatoria Christiani habebant, spectatis, qua etiam ex dicendis Demetrius occubuit, persecutione saviente, ad pugilatus certamina, seu, ut sese arti gladiatoria addicerent, ab Urbano, savissimo Palæstinæ præside, fuisse condemnatos, Eusebius de Palæstinæ Martyribus editionis Valesianæ cap. 7 narrat; sequenti autem capite, de aliquot Christi confessoribus, varios post cruciatu ad metalla damnatis, locutus, quid iidem tres Christiani Palæstini, lata illa in se ab Urbano præside sententia, egerint, exponit. Nec vero, inquit, hos solos (confessores scilicet ibidem ante memoratos) hujusmodi supplicia perpassos vidimus; verum etiam ex Palæstinis illos, quos ad pugilatus certamina condemnatos, paulo ante retulimus, eo quod scilicet nec annonam ex principis ærario accipere, nec consueto pugilibus more quotidianis proluviis exerceri sustinerent. Quam ob causam non solum procuratoribus, sed ipsi etiam Maximino (imperatorum nimirum, in Syria et Palæstina tunc dominantium) exhibiti, cum invictam in Christi confessione constantiam famis et flagrorum tolerantia declarassent, eadem cum illis, de quibus diximus, pertulerunt. Cum ergo, uti ex hisce Eusebii verbis intelligitur, tres illi Christiani Palæstini ab arte gladiatoria, aut, si mavis, singularibus pugilatus certaminibus tantopere abhorruerint, ut famem, flagra, aliæque extrema supplicia sufferre, quam vel solis artis adeo detestandæ proluviis sese dedere annonamve gladiatoribus flatutam recipere, maluerint, quis, quæso, credat, vel plures Thessalonicæ Christianos, uti encomii proxime*

huc

AUCTOR
C. B.

huc transcripti narratio exigit, singulari certamine cum Lyæo fuisse congressos, vel quod contra hanc Nestor inierit, a S. Demetrio, uti et in eodem encomio et in duabus Sancti Vitis seu Passionibus, proxime laudatis, indicatur, fuisse probatum?

nec patratum a Nestore factus, nec hunc ipsum,

48 Id equidem mihi tum hisce, tum aliis, quæ supra in medium adduxi, expensis, verosimile neultquam apparet, eaque proinde omnia, quæ suppeditata a Photio Anastasioque Bibliothecario de Nestore narratio in Metaphrastica Demetrii Vita, aliæque anonymi, e qua hæc promanasse videtur, superadduntur, pro figmentis, utul forte citius, quam seculo nono (Adi num. 43) inventis, cum Tillemontio, uti jam supra innui, habenda reor. Atque hinc etiam nec illum, qui Lyæum, uti in omnibus prorsus Demetrii Vitis seu Passionibus traditur, singulari certamine occidit, Nestorem accensere Sanctis ausim, sive interim hunc, cum Lyæum interfecisset, imperatoris jussu, uti a Metaphraste, anonymoque, qui huic prælocut, asseritur, neci datum fuisse, martyremque obuisse, velis sive dumtaxat, uti a Photio et Anastasio, qui ne quidem Nestorem Christianum usquam appellant perhibetur, promissa gladiatoribus victoriosi præmia, imperatore irato, non retulisse vitamque, cum militia solutus urbeque fuisset ejectus, confessorum more, uti, qui supra huc transcriptum et Petro de Natalibus encomium contexit, sensisse videtur, in pace terminasse. At vero, inquit, Græci Nestorem, Μεγαλειότητος titulo, elogioque, in quo Lyæum, singulari certamine superatum, occidisse narratur, condecoratum, ad xxvii Octobris diem, præcipuo suo Officio, illi etiam tunc consecrato, celebrant, eundemque Baronius ad hunc diem viii Octobris, quod, quæ de eo narratur, S. Demetrii, tunc a Latinis celebrati, Passionis seu Actis, Metaphrasticis nimirum, sint intacta, in Martyrologium Romanum intulit, in Annotationibus, quibus hoc illustravit, Græcorum Menologio, Sireletiano videlicet, una cum Nicephoro Callisto ductisque S. Demetrii Actis in rem suam laudato.

ut etiam pluribus fastis sacris inscriptum pro Sancto

49 Faleor, sic habet, pluresque etiam, quam jam nominati sint, Fasti Græcorum sacri Nestorem ad xxvii Octobris diem Sanctis accensent. Verum quid tunc? Hi omnes, uti eruditis modo passim notum est, subinde etiam pro Sanctis habent indignos. Quod autem ad Nicephorum Callistum, qui eadem fere de Nestore, quæ a Metaphraste narratur, Historiæ ecclesiasticæ a se contextæ lib. 7, cap. 15 recenset, Baroniumque, qui, laudato pro se Nicephoro, Martyrologio Romano Nestorem inseruit, jam spectat, duorum horum scriptorum prior seu Nicephorus commenta non raro fideique admodum sublestæ narrationes adoptasse suamque in Historiam transcripsisse noscitur; posterior vero seu Baronius, non tam, quantopere sint, quæ de Nestore approbatoque hujus per Demetrium facto a Metaphraste narratur, fidei Christianæ sanctitati opposita, considerasse, quam Menologii Sireletiani, e quo Sanctos non paucos in Martyrologium Romanum intulit, seu fidem seu auctoritatem, pluris etiam, quam par sit, ab eo factam, spectasse videtur. Quod si hæc displiceant, quidnam tamen, quo Baronium, Græcosque, qui pro Sancto Nestorem colunt, adversus Decalogi, homicidium velantis, auctoritatem Christianorumque, qui S. Demetrii ætate fuerunt, a gladiatoria arte, singulari-

busque, quæ hujus exercitia ac ludi quodammodo erant, horrorem tuearis, in medium adduces?

50 An forte ad singularem Spiritus Sancti instinctum recurre, eoque, quo olim plures sanctæ Virgines impulsæ necem sibimetipsis conscivisse leguntur, Nestorem ac Demetrium pariter impulsos, alterum quidem singulari Dei instinctui, quod tamen vocari in dubium posse videtur, locum hic esse potuisse, gratis etiam dederimus, ne tamen facile, quæ contra Dei legem sunt patrata, absque delicto patrata admittantur, æquum esse videtur, ut vel eo, vel etiam ob rationis paritatem ad ignorantiam incivibilem bonamque fidem eorum, qui quæ excusari opus habent, admiserunt, non recurratur, nisi cum simul et de facti, quod excusatione indiget, veritate, et de viri, cui id attribuitur, sanctitate undequaque constat; etsi autem de Demetrii quidem sanctitate, de asserta tamen, qua ineundem a Nestore contra Lyæum singulare certamen ratum habuerit, approbatione, quod hæc in Metaphrasticis sublestæ, ut supra docui, fidei actis, aliisque anonymi, e quibus hæc promanarunt, fundata tantummodo sit, neultquam constat, uti nec de Nestoris, quæ certioribus documentis haud nititur, sanctitate.

51 Quod si nihilominus quantum ad hoc postremum ex insigni plane cultu, quo, ut dictum, ad xxvii Octobris diem apud Græcos Nestor gaudet, quispiam adhuc secus sentiat, nec, ut opinionem mulet, ex iis, quæ de cultu ecclesiastico subinde etiam indignis quæ Græcos delato supra dixi, moveatur, meminisse illum velim, fieri facile posse, ut Nestor quispiam, a Nestore, qui Lyæum singulari certamine interfecit, distinctus, antiquitus a Græcis cultus fuerit, utque deinde, cum quis ille esset, haud satis haberetur compertum, ei lapsu temporis, quæ in Photiana et Anastasiana S. Demetrii Vitis seu Passionibus leguntur, Nestoris gladiatoris Acta, adjunctis commentitiis, qualia in Metaphrastica Sancti nostri Vita, aliæque anonymi, e qua hæc fuit contexta, reperiuntur, aucta, a Græcis, fabularum amantibus, simulque, quem Nestorem colerent, utcumque explicare volentibus, fuerint afflicta. Sane non paucos, etiam apud Latinos, invenire est Sanctos, quorum sanctitas quidem habetur comperta, Acta autem plane incerta sunt, fabulisque conspersa. Etsi itaque Nestorem quidem, qui in Photiana et Anastasiana Demetrii Passionibus Lyæum, singulari certamine superatum, occidisse narratur, pro Sancto habere non ausim, Nestorem tamen, qui a Græcis ad xxvii Octobris insigni cultu afficitur, Sanctorum numero certo expungendum, non affirmo, etsi interim, quisnam ille fuerit, rejectis, quibus ibidem celebratur, Actis, edicere haud queam.

habendum existimo.

etsi interim Nestor quispiam, qui Græcis 27 Octobris colitur, veipsa forte Sanctus sit.

F

A

§ V. Demetrius capitur, martyrioque afficitur : quandonam id factum, et quis Lupus, qui servus ejus fuisse dicitur, exstiterit.

Sanctus capiteus ad Maximianum imperatorem ducitur.

Miraculis multis S. Demetrium, cum in vi-
ris adhuc esset superstes, inclaruisse, et
tamen, ut imperatori Maximiano, cujus jussu
necatus fuit, odio exstiterit, non tam ex his,
quam ex ethnicorum, quos ad fidem Christianam
adduxerat, multitudine factum esse, num. 38 et
segg. transcriptis encomii ibidem laudati, quo
Demetrium celebravit, verbis non obscure indicat
Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus. Et vero
cum Maximianus summo sane odio Religio-
nem Christianam haberet, nullo prorsus ex ca-
pitate, quidquid interim de patris a Sancto ad-
huc vivente miraculis sit, Demetrium magis, quam

B ex insigni ethnicorum ab errore per illum, ut
supra docuimus, ad fidei veritatem adducta mul-
titudine imperatori isti displicuisse, facile quis-
que in animum inducet. Nec quidquam, unde
contrarium colligas, qui Sancti seu Vitae seu
Passionem in litteras miserunt, suppeditant.
Solum anonymi, ab Anastasio Bibliothecario
Latine redditi, ad rem hanc utcumque facientia
verba, quae, simul qua occasione Demetrius cap-
tus atque ad Maximianum fuerit adductus, ex-
ponunt, citandaque infra adhuc sunt, huc tran-
scribo. Sic habent: Cum imperator Maximianus in
Thessalonicensium degeret civitate, homo su-
perstitiosus pie religionis auditores persequebatur,
et interficiebantur ab eo. Inter quos erat beatus
Demetrius, manifestum faciens semetipsum abs-
que ullo timore, qui a juventute et bona egerat
opera, et alios docuerat. Docebat enim, qualiter
divina Sapientia descenderat ad terram de caelo,
ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, vi-
vificaret sanguine proprio. Cum haec et alia
multa praedicaret, quidam ministri imperatoris,
qui ad capiendos Christianos fuerant deputati, te-
nentes sanctum Demetrium, imperatori obtulerunt
Maximiano.

Jussu ejus
hand dudum
post hastis
fuit confos-
sus.

C 53 Ita haecenus anonymus Sancti biographus
laudatus; verum quid de Demetrio, cum ad
Maximianum captivus fuisset adductus, primum
is egerit, non exponit; exponit tamen, quae apud
Photium exstat, Sancti Passio seu Vita. Verba,
quibus id facit, haec sunt: Ibat vero tyrannus
(Maximianus nimirum) ad spectaculum gla-
diatorum, et Martyr vincetus ad illud stadium,
quod prope erat, ab impiis ministris tamquam
Christianus vita ac doctrina adducitur. Ille ad
spectaculum festinans, sanctum Virum jussit pro-
pe stadium, cui publicum balneum vicinum erat,
in fornice custodiri. In Metaphrastica Sancti
Vita, aliaque anonymi, quae ex hac est contexta,
nonnulla Maximianum inter et S. Demetrium
verba, ultro citroque, priusquam hic illius jussu
fornici includeretur, habita referuntur. Verum
tum haec, tum alia, quae in binis illis lucubra-
tionibus occurrunt, atque ab Anastasiana et Pho-
tiana Sancti Vitae absunt, fidem integram utut
etiam nec obsona, nec vero absimilia videri queant
non merentur, utpote satis antiquo, quod eum in
finem requireretur, testimonio destituta. Porro

qui tandem factum sit, ut Sanctus, quem Maxi-
mianus, cum ad spectaculum properaret, fornici
ad tempus jusserat includi, martyrii palmam
lanceis confossus retulerit, in Photiana Demetrii
seu Vita seu Passione hisce narratur verbis: His
dictis, in arenam (Nestor nimirum) descendens
confestim eum, qui omnium judicio primas fe-
rebat, prostratum necavit; sed nihil consecutus est
eorum, quae victoribus proposita erant; intolera-
bili vero dolore et ira tyrannum complevit, et sur-
gens e cathedra, ira incensus illuc impius do-
mum discedit. Cum vero illi quidam a Demetrio
martyre nuiciarent sermones, quasi furore atque
impietate ebrius, simulque ratus, omen infaustum
oblatum, cum Sanctus ei, ad stadium properanti,
occurrisset, hastis eo, quo concludebatur, loco jubet
interfici.

AUCTOR
C. B.

54 Huic Photiana Vita narrationi satis con-
sonat, quam Anastasiana suppeditat; nec mul-
tum ab ea, si narrata de Nestore, supra discus-
sa, excipias, abluat Metaphrastica Sancti
Vita, alteraque anonymi, quae, ut supra docui,
ex hac promanasse videtur. Jam vero, cum
id ita sit, nec monumenta antiqua alia, quae
illis Sancti Vitae hac in re repugnant, invenian-
tur, martyrii, quod Sanctus subiit, genus habe-
mus compertum. Verum, quid de tempore, quo
id accidit, pronuntiandum? Quod si Joanne,
Thessalonicensi archiepiscopo sepiissime jam lau-
dato, standum sit, id certe ante annum 314 haud
ecenerit. Scriptoris hujus, et quibus id colligo, Grae-
ca verba encomii ab hoc contexti verbis num. 39
recitatis prope subjecta, ut quidquid, quod
litteris ab eo mandatum habemus, cum lectore
communicem, una cum adjuncta versione Lati-
na huc transcribo. Sic habent: Ευχός μὲν οὖν καὶ
ταῦτα διακόβητον αὐτὸν κομῆθῃ καθίσταν, τὸ δὲ μάλ-
λον αὐτοῦ τὴν φημὴν ὑψώσαν. καὶ παρὰ ταῖς ἄλλαις
πατρίαι τοῦτο γερονέαι ἐψηφίστα· ἐπέστησαν αὐτῷ,
φασί, διδάσκοντι, ὡς καὶ τὸ κυριώ Θεῷ ἡμῶν Ἰησοῦ
οὐ πειρασταὶ σαδδουκαῖοι..... ὅτω καὶ τὸ μαθητῆ τοῦ
Χριστοῦ τὸ πανευδύξω Μαρτυρι, ἑλληνας ἐξ ἀθηνῶν,
καὶ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱερουσαλήμων, καὶ Μανιχαῖοι ἐκ Μεσοπο-
ταμίας, καὶ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἄρειανοι (Πρὸ πολ-
λοῦ γὰρ τῆς αὐτῶν καθαρίσεως τὴν δικουμένην ἐτά-
ραττον καὶ ἀπλῶς πάσης σχεδὸν αἰρέσεως παραγε-
γόνασιν πρῶταχοι) μαθεῖν ἔδλοντες
μᾶλλον δὲ οὐ μαθεῖν (πονηρία γὰρ ἀνορηξία πέφυκεν
ἀγαθοῦ) ἀλλὰ πειράσαι καὶ διατρέψαι τῆς πίστεως
εὐθυτητα.

haecque modo,
et quidem,
contra ac,
quae hic

E

P

55 Καὶ ὁ μὲν ἑλλήν ἡρέμα πῶς καὶ εἰρανευόμενος, recitantur,
ἄτε δὴ ταῖς συλλογιστικαῖς ἐπικρομάζων, καὶ τὰ μὴ
ὄντα ὡς ὄντα δεκνύουσι, καὶ τὰ ὄντα πάλιν, ὡς μὴ
ὑπάρχοντα, ἠδῶτα τὸν Μάρτυρα, ὅπως περὶ τοῦ Θεοῦ
δοξάζει, τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι ἵνα Θεοῦ ὁμολογεῖν
ἄριστον καὶ ἀίδιον, ποιητὴν πάντων ὁρατῶν καὶ ἀορά-
των καὶ διὰ τοῦτο καὶ δεσπότην καὶ προνοητὴν· κατὰ
ἐφ' ὃ ἑλλήν, οὕτω φρονῶ· τῆς γὰρ Σωκράτους εἰρή
διατρέψης, οὐ τῆς Ἐπικούρου καὶ τῶν κατ' αὐτόν. Ut
haec itaque illum sane celebrem efficerent, seu
potius famam ejus extollerent, oportebat, idque
in aliis etiam regionibus factum narratur. Quem-
admodum aiunt, insurrexerunt in Dominum Je-
sum, Deum nostrum, tentatores Saducei, ... ita
etiam in Christi discipulum, gloriosissimum Mar-
tyrem, Ethnici ex Athenis, et Judaei ex Jerusalem,
et Manichaei ex Mesopotamia et Ariani ex Alexan-
dria (dium enim, antequam extirparentur, mun-
dum universum hi turbavere, omnique fere haere-
seos propugnatores fuere) ... discere volentes, ...
seu potius non discere (malitia enim bonum
fastidit) sed tentare, fideique recititudinem per-
vertere.

recitantur,
Joannis Thes-
salonicensis
verba

FACTORE
C. B.

vertere. Ac ethnicus quidem quodammodo dissimulans, syllogistice quippe sese, quæ non sunt, quasi sint, iterumque, quæ sunt, quasi non sint, monstrare, ostentans, Martyrem rogavit, qui de Deo sentiret, cumque hic respondisset, sese unum Deum increatum ac æternum, rerum omnium visibilium ac invisibilium Factorem, ideoque et Dominum et Provisorem, confiteri: et ego, dixit ethnicus, ita sentio; doctrinæ enim Socratis, non Epicuri, et eorum, qui cum hoc sentiunt, sectator sum.

exigunt, cer-
to ante an-
num 314.

56 Hisce porro verbis dicto encomio bene proliro, quo S. Demetrium a doctrina potissimum laudat, alia plurima, quibus Sanctus, cum Ethnico, Manichæo, Judæo et Ariano ultro citroque habitis, horum heterodoxorum singulos confutarit, victasque tandem sibi dare manus compulerit, interit, plurimosque simul tum existisse Arrianos, luculentissime, uti encomium illud consulenti patescet, loco non uno indicat. Jam vero, cum hæc ita habeant, necesse est, ut, Arianam hæresim jam tum, cum Sanctus noster in vivis esset adhuc superstes, fuisse exortam ac

B pervulgatam, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, existimavit, ac proin S. Demetrium ante annum 314, utpote ante quem certe annum (Adi Franciscum Pagium in Pontificum Romanorum Breviario tom. 1 pag. 75) impia illa secta initium haud accepit, martyrio non fuisse coronatum. Verum hæc scriptoris illius opinio neuti- quam potest admitti; Demetrius enim Thessalonicæ, uti inter omnes convenit, subiit martyrium; Macedoniam autem totam ac proin etiam sitam in hac Thessalonicam jam inde ab anno 314, uti apud Tillemontium in imperatorum Romanorum Historia tom. iv pag. 162 videre licet, Constantinus Magnus, sub quo sane Sanctum martyrio affectum, nemo dixerit, in potestate sua habuit, deincepsque ad annum usque 337, ei emortualem, ad quem usque Demetrii martyrium differri certissime non potest, habere perrexit.

sub impera-
tore Maxi-
miano, non
Herculio,

57 Adhæc Demetrius, uti jam nunc docebo, sub imperatore, cui Maximiano nomen esset, martyrium subiit; nullus autem imperator, nomine Maximianus, post annum 311, quo Galerius Maximianus, uti ad hunc annum Pagius in Criticis, Tillemontius Historiæ imperatorum tom. 4 pag. 116 aliique passim docent, diem extremum clausit, Thessalonicæ dominatus est; ut enimvero, omnibus, quæ jam dicta sunt, consideratis, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, aut veram martyrii, a Demetrio tolerati, epocham penitus ignoravit, aut certe eam serius, quam rei veritas patitur, traditione, quam allegat, deceptus differendam putavit. Verum quodnam tandem tempus eventui isti assignandum? Maximiano imperatore in urbe Thessalonicensi degente, S. Demetrium captum ac necatum fuisse, Vita ejus seu Passio tum Anastasiana, tum Photiana docet. Hisce etiam hac in re consonant aliæ duæ Sancti Vitæ, Metaphrastica videlicet, alteraque, e qua hæc promanavit, ab anonymo contexta. Verum hæc Maximianum, sub quo Sancti martyrium collocant, Herculum etiam vocatum fuisse, perperam asseverant. Etenim Maximianus Hercules Thessalonicæ, uti ex iis, quæ de hoc imperatore Tillemontius in imperatorum Romanorum Historia tom. iv scribit, palam fit, dominatus nunquam est; ut adeo cum Sanctus certo ibidem passus sit, id sane sub Maximiano Herculio haud evenerit. Nec Græca Sancti Vita e Leone Allatio supra lau-

data hisque inchoata verbis: "Ὁτε Μαξιμιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Θεσσαλονικίᾳ διέγετο πόλει, melius id sub Maximiano factum statuit, idque sive primum, sive secundum hujus nominis imperatorem intelligamus.

58 Maximianus enim hujus nominis primus Thessalonicæ, postquam imperii habenas suscepisset, verosimillime, uti ex iis, quæ de eo memorizæ prodia inveniuntur, facile intelliges, nunquam fuit; quare cum Sanctus Thessalonicæ martyrium, dum is, qui imperator erat, in urbe illa versaretur, ex omnium prorsus, qui de re hac tractant, scriptorum testimonio subierit, id enimvero sub Maximiano hujus nominis primo accidisse non potest; quod præterea ne adstruatur, impedit unanimitas scriptorum omnium opinio, quæ serius quam anno 240, quo Maximianus, hujus nominis primus, e vivis excessit, Demetrium, fuso pro Christo sanguine, retulisse martyrii palmam, statuit. Quod autem ad Maximianum hujus nominis secundum jam spectat, non magis ad hunc, quam ad Maximianum Herculum, Thessalonicam unquam spectavit, uti ex iis, quæ de eo apud Tillemontium, plus semel jam laudatum, in imperatorum Romanorum Historia tom. 4, aliosque scriptores memorizæ prodia passim occurrunt, manifestum est; quapropter nec sub illo, uti ex jam dictis facile colliges, Sancti nostri statui potest martyrium. Ex hisce porro omnibus jam fuit, primo quidem, ut in laudata a Leone Allatio Græca Demetrii Vita seu Passione ex errato Græcis admodum communi, quo Maximiani et Maximiani nomina solent confundi, Μαξιμιανός pro Μαξιμιανός perperam scribatur, uti etiam ex iis, quæ num. 7 in medium adduci satis liquet; deinde vero ut Sancti nostri martyrium sub Maximiano Galerio, qui ab anno 305, uti inter eruditos modo convenit, ad annum usque 311, ei emortualem, imperatorem egit, toloque illo tempore Macedoniam ac proin etiam, quæ sita in hac est, Thessalonicam in potestate sua habuit, statuendum sit. Verum quo Christi anno?

59 Cum Maximianus Galerius anno 311 (adi ad hunc annum num. xv Pagium in Criticis) e vivis excesserit, Demetrii martyrium ultra eundem annum nequit differri, imo vero, cum idem imperator toto anno 310 gravissimo morbo laboravit, tuncque, cum Sanctum jussit occidi, valetudine optima usus sit, verosimillime etiam ante hunc annum statui debet; quanto autem tempore circiter, jam nunc dicenda verosimile utcumque efficiant. In Metaphrastica Sancti Vita, alteraque anonymi, quæ Metaphrasti præluvit, Sanctum nostrum tunc, cum, Gothis Sarmatisque devictis, Maximianus, qui tamen ut jam docui, in binis illis lucubrationibus Herculis perperam vocatur, Thessalonicam venisset Martyrio fuisse affectum, non obscure traditur; etsi autem Metaphrastes anonymusque, e quo is sua decerpit, fidem indubitam, uti ex jam supra dictis pronum est eruere, minime hic mereantur, non est tamen, cur quod hic pro tempore, quo Sanctus subiit martyrium, propius determinando suppeditant, pro verosimili saltem non habeatur. Cum ergo secundum illos Sanctus e tempore, quo Maximianus, Gothis Sarmatisque devictis, Thessalonicam venit, martyrio fuerit coronatus, quoniam ille tempore Gothos Sarmatasque devicerit, examinemus.

60 Belli adversus Sarmatas, quibus Gothi juncti esse potuerint, a Maximiano Galerio gesti,

sed Galerio.

E

cum hic Sar-
matas ac
Gothos.

P

quod anno
508 aut seq-
uentis, vi-
cisset, mar-
tyrii pal-
mam

sli, victoriaeque abs hoc de illis relata Tillemontius tom. 4. *Historiae imperatorum* pag. 89 meminit, additque bellum illud, cujus alibi, quam apud Zonaram et Ammianum Marcellinum, quos ibidem citat, memoria non invenitur, vel anno 305 vel sequentis initio esse assignandum. Jam vero cum praeter bellum, a Tillemontio hic memoratum, bellum aliud, quo Galerius Maximianus, jam nimirum, ante quod certe tempus Demetrium haud jussit occidi, imperator creatus, Gothos Sarmatasque vicerit, revera notum non sit, scriptoreque illo, quantum ad tempus, quo bellum, cujus meminimus, gestum scribit, standum videatur. Sanctum nostrum, quod eum post gestum a Galerio Maximiano contra Gothos Sarmatasque bellum pro Christo occubuisse, Metaphrastes simul, ut jam dicimus, et anonymus, qui ei praefuit, luculenter indicent, martyrii palmam anno circiter 306 retulisse, verosimile existimo, hincque supra in margine annum illum adscripti.

ipsa forte
a Graecis as-
signata die
26 Octobris
retulit.

61 Nunc etiam de die, quo Sanctus, fuso pro fide Christiana sanguine, martyr occubuerit, pauca dicamus, Elogio, quo in Menæis ad xxvi Octobris diem ornatur, sequentes hi, in quibus ad martyrii, quod subit, genus, cum passione lateris Christi similitudinem quampiam habens, alluditur, praemittuntur versiculi:

Δημήτριον ὑπέρουσι λόγχοι, Χριστὶ μου,
Ἰησοῦντα πλεύρα; λογγυόνικου σῆ; πάβου.
Ἐκκοστὴ μέλλαι Δημήτριον ἔκτη ἀνείλον.

Priones duo e versione, quam ipsis adaptavi, tertiusque ex adaptata ei a Papebrochio in Ephemeridibus Graeco-Mosis interpretatione Latine ita sonant:

Demetrium lancea confodiunt, Christe mi,
Passionem lateris tui, lancea confossi, æmulan-
tem.

Vicena et sexta Demetrium hasta peremit.

Sanctus itaque vigesima sexta Octobris die martyrium subiisse, in Menæis asseritur; etsi autem Menæa fidem certam, uti satis notum est, in similibus haud mereantur, illa tamen hic certo falsa esse, asseverare non ausim. Nec est, quod reponas, Demetrium in Martyrologio Romano, tum veteri, tum hodierno ad viii Octobris diem celebrari, idque etiam in aliis omnibus, qui Demetrii meminerunt, Latinorum Fastis sacris fieri; etsi enim id ita sit, hi Sanctos, uti omnibus eruditus compertum habetur, non semper iis diebus, quibus felici obitu migrarunt ad Dominum, celebrare solent, nec qui ex illis S. Demetrium octava Octobris die recolunt, hanc illum martyrio fuisse coronatum, uspiam asseverant. Sanctum itaque pro Christo xxvi Octobris die reipsa occubuisse, omni prorsus probabilitate carere non videtur, etsi interim pro certo neutiquam possit haberi, quod in sufficientis antiquitatis fideique documentis fundatum non sit.

seruo, no-
mine Lupo,
ei superstitie,
de quo

62 Ceterum alia non suppetunt, quibus annum ac diem, quo Sanctus martyrii palmam retulerit, determinem. Ad id, quod discutendum adhuc hic est, jam progredior. In Metaphrasticis Sancti Actis, quibus, quæ anonymus, Metaphraste antiquior, concinnavit, consonant, martyrii a Sancto nostro tolerati narrationi sequentia subduntur: Quidam ex Sancti (Demetrii nempe) famulis stans prope eum, quando beatam illam subiit cædem, cum, ut potuit, divinum illum sanguinem collegisset in sacro Martyris superhumerali, et quem manu gestabat, annulum accepisset, et Martyris sanguine tin-

xisset, per ipsa faciebat plurima miracula. Neque erat ullus morbus, neque malus dæmon tam fortis, quin statim, si illius fecisset periculum, superaret; adeo ut tali fama miraculorum impleretur tota civitas Thessalonicensium. Quocirca nec erat consentaneum ea latere Maximianum, nec ferre posse invidiam; et ideo capitur protinus famulus, horum bonorum procurator, et interficitur. Tribunal locus, in quo fuit occisus; Lupus autem vocabatur egregius ille famulus.

ACTORUM
C. B.

63 Majores nostri ad diem xxiii Augusti, quo S. Lupus seu Luppus martyr, Martyrologio Romano, Menæis Græcorum excusis, Menologio Sirlletiano, aliisque non modo Græcorum ac Latinorum, sed et aliarum nationum Fastis sacris inscribitur, num sanctus hic martyr cum Lupo in S. Demetrii Actis per verba jam nunc recitata memorato. unus idemque sit, inquisivere. Ac verosimilius, quidem ipsis visum est, Lupum martyrem, Fastis sacris ad dictum diem insertum, cum Lupo S. Demetrii famulo, qui in hujus Actis commemoratur, unum esse atque eundem; verum cum nihil, quo hanc suam opinionem sal firmiter stabilirent, suppeteret, rem accuratius ad hunc diem, si quid interea lucis affulgeret, examinandam remisere. Ut itaque, quod faciendum illi quodammodo promiserant, præstarem, diversa, quæ ad manum sunt, S. Demetrii Acta, monumentaque alia, e quibus forte quid lucis affulgere posse putabam, sedulo discussi, uti etiam quæcumque de Lupo martyre, Fastis sacris ad diem xxiii Augusti inscripto, litteris consignata uspiam reperi. Verum nihil omnino invenire contigit, unde opinionem, quæ Actorum S. Demetrii Lupum alterumque, Fastis sacris ad xxiii Augusti diem insertum, statuit eundem, solide confirmare queam; quare illam, maxime quod amobus illis Sanctis famularis seu servilis conditio, titulus martyrii, nomenque, quo vocantur, sint communia, nec quidquam, quod eos certo distinguendos suadeat, uspiam occurrat, verosimilem, imo opposita verosimiliorem, cum dictis Majoribus nostris pronuntiare contentus § huic finem impono.

nonnulla hic
producentur
in medium.

§ VI. Sancti memoria in Fastis sacris, cultus ecclesiasticus, quo universim hodieque apud Græcos gaudet, atque olim fuit gavisus.

Etsi quidem Sancti non pauci, quibus Demetrii nomen fuerit, tum in majoribus apud Florentinum, tum in minoribus seu contractioribus, quæ ab hoc aliisque vulgata sunt, Hieronymianis apographis inscripti ad diversos anni dies occurrant, nullus tamen eos inter est, qui vel ad hunc diem, Sancto nostro apud Latinos sacrum, vel ad xxvi Octobris, eidem apud Græcos dicatum, celebretur, aut saltem unus idemque e characteribus, quibus distinguitur, cum Demetrio nostro tuto possit statui. Verum, quamvis forte, uti inde consequitur, Fastis illis sacris, qui reliquis omnibus antiquiores habentur, Sanctus noster uspiam sit insertus, eum tamen pro Sancto antiquitus habitum fuisse, hodieque haberi, vel multiplices etiam ostendunt, in quibus celebratur, variarum

Sanctus, qui
Hieronymianis
apographis
inscriptus
videtur inser-
tus.

AUCTOR
C. B.

in pluribus
tamen aliis
tum Latino-
rum.

variaram nationum, qui ab Hieronymianis sunt distincti, Fasti sacri tum antiquiores, nec multum antiquitate Hieronymianis cedentes, tum etiam minus antiqui.

65 Ac primo quidem, ut a Fastis Latinorum sacris enumerandis ducam initium Demetrius in Martyrologio Romano Parvo seu Veteri, quod parvis fere cum Martyrologio, quod S. Hieronymi nomine circumfertur, vetustatis censetur, hodie annuntiat paucis huiusce verbis: Thessalonicae, Demetrii martyris. Sanctum porro, e vetustissimo isto Martyrologio acceptum. Ado primum ac deinde ex hoc Usuardus et Notherus, antiquis, quos Classicos vocamus, Martyrologis accensiti omnes, in Martyrologia a se concinnata ad hunc pariter octavam Octobris diem intulerunt, quod etiam, etsi interim, quo determinato duce usus hic sit, haud sciatur, Wandelbertus fecit, in metrico suo Martyrologio Demetrium hodie ita celebrans:

Octavo ante Idus, Demetri sancte, bearis,
Nomine pro Christi tortores passus iniquos.

B Martyrologis Classicis seu antiquioribus, e quibus interim Rabanus et, qui tomo 2 Martii praefatus apud nos easlat, genuinus forte Beda, non secus ac Hieronymiana apographa, Demetrium praetereunt, recentiores praeterea Ecclesiae Latinae hagiologi non pauci sese adiungere, Belinus videlicet, Maurolycus, Galesinius, Molanus alique, quos cum omnes hic enumerare, aut etiam, quas suppedilant, annuntiationes transcribere, operae pretium non sit, iis praeteritis, adhuc verba dumtaxat, quibus hodie quoque Martyrologium Romanum Demetrium celebrat, huc transfero. Sic habent: Thessalonicae sancti Demetrii proconsulis, qui, cum plurimos ad Christi fidem perduceret, Maximiani imperatoris jussu lanceis confossus martyrium consummavit.

tum Graecorum
aliorumque
nationum
Fastis sacris,
ut ad dies

66 Quod jam ad sacros aliorum nationum Fastos spectat, non solum apud Graecos, e quorum Hagiologiis vix ullum, quod Demetri non meminerit, invenias, Sancti nostri memoria recolitur, verum etiam apud Aethiopes, Russos seu Moscos, Coptitas ac Syros: apud Aethiopes quidem in Calendario Aethiopico apud Jobum Ludolphum, apud Russos autem seu Moscos in Slavo Russico, quod Latine a se redditum nobilissimus baro de

C Sparcoenfelt nobiscum communicavit, Menologio, in praefatis Operis nostri tom. 1 Maii Ephemeridibus Graeco Moscis, uti et in Ruthenico apud Possevinum Calendario, Ruthenicoque item, quod Moscu anno 1688 Georgius David, Societatis nostrae sacerdos, ad nos misit, Synaxario. Quod vero ad Coptitas ac Syros pertinet, apud hosce quidem in Syriaco seu Chaldaico, typis Romanis anno 1624 vulgato, quod Latine dein redditum penes nos Ms. exstat, Calendario; apud illos vero in Coptico, quod habemus, quodque a Kirchero, Societatis nostrae sacerdote, in Linguam Latinam fuisse conversum, suspicamur, Calendario Ms. Sancti nostri nomen memoratur. Ac in illis quidem omnibus enumeratis Fastis sacris Aethiopes, Russi seu Mosci, Coptitae ac Syri non, quemadmodum Latini, ad viii, sed ad xxvi Octobris diem Demetrium celebrant, Graecos verosimillime, ne dicam indubie, imitati, qui ad eundem pariter xxvi Octobris diem, contra ac Latini faciunt, in omnibus prorsus, qui Demetrii meminerunt, Fastis sacris, usitari apud ipsos solitis, Sanctum commemorant.

67 Verum ut quid alio die Graeci, alio Latini in sacris Ecclesiae suae usui destinatis Fastis Sanctum consignant? Non raro apud Latinos fit, ut Sancti, non iis diebus, quibus Vitam cum morte commutarunt, sed aliis, qui Sanctorum aliorum cultu impediti non sunt, veneratione ecclesiastica afficiantur. Quid si ergo Sanctus olim apud Latinos, non die, qui ei emortualis obligerat, sed alio, quo, Sancti alterius veneratione haud impedito, cultu ecclesiastico apud eos afficiebatur, sacris quoque Fastis per eosdem fuerit inscriptus, idque apud Graecos eo ipso, qui ei emortualis fuisset, die xxvi Octobris fieri contigerit? Enimvero hinc factum, ut Demetrii nomen Octobris die viii apud Latinos, xxvi vero apud Graecos Fastis sacris fuerit incertum, mihi haud prorsus vero apparet absimile, maxime cum, Sanctum xxvi Octobris die martyrii palmam retulisse, Graeci in Menæis, ut supra docui, expresse affirmant, regue etiam ipsa forte is, ut supra pariter docui, die illa ad Dominum migravit. Ut sit, Sanctus equidem, uti ex jam dictis liquet, in Latinorum aeque ac Graecorum Fastis sacris celebratur; quoniam autem de cultu ecclesiastico, qui ei fuerit delatus, sermo jam incidit, rei argumentum monet, ut de eo jam sermonem faciamus.

ob rationem
forte, quae
hic datur, di-
versos, me-
moratur.

68 Quod ut magis ordinate faciam, primo quidem de cultu ecclesiastico, quo Demetrius universim apud Graecos hodieque gaudet, atque olim fuit gavisus; deinde vero de eo, quo nominatim tum Thessalonicae, tum Constantinopoli ab ipsis etiam Orientis imperatoribus, eorumque aula fuit honoratus, tractabo, ac tandem venerationis, quae Sancto alibi etiam, quam apud Graecos, aut modo adhuc defertur aut certe olim fuit delata, explanatione Commentarium hunc terminabo. Graeci ipsum suum ad xxvi Octobris diem de S. Demetrio, brevi dumtaxat, quam tunc, ut saepe alia, institunt, aliorum aliquot Sanctorum commemoratione adjuncta, faciunt Officium. Quisque ita rem habere comperiet, qui magna Graecorum Menæa excusa, Typicum, S. Sabæ nomine insignitum, novissimumque, quod anno 1788 impressum notatur, Anthologium ad dictum xxvi Octobris diem inspexerit. Verum a quo tempore ecclesiasticus ille cultus S. Demetrio a Graecis qui eum praeterea honorificentissimis μεγαλειότητος atque ob rationem infra dicendam μεγαλειότητος titulis condecorant, cepit deferri? Cum in praefato, quo in Menæis Sanctus celebratur, ecclesiastico Officio commemoratio terrae-motus, qui sub Leone Isavro evenit, instituitur, hicque imperator seculo octavo, ad medium fere sui partem profecto, obierit, id sane quantum ad commemorationem illam nequit esse hoc seculo antiquius, eritque fortassis, qui eidem vel propterea nec quantum ad reliqua majorem antiquitatem attribuat. Verum, utcumque res haec habeat, Sanctum equidem diu etiam ante seculum Octavarum Officio ecclesiastico universim a Graecis cultum quotannis fuisse, verosimillimum mihi apparet, tum ex iis, quae quantum ad ejus antiquissimum Thessalonicae iuxta ac Constantinopoli cultum infra dicturi sumus, tum vel maxime ex singulari, qua seculo illo, imo etiam diu ante, apud Graecos gavisus fuit, veneratione simul et nominis celebritate; quam utramque sancti nostri Martyris praerogativam probatam nunc do.

Officium a
Graecis ha-
dieque, cul-
tur, idque,
uti vel mari-
me

69 Sanctus Theodorus Studita, qui seculo octavo senescente sequentisque initio floruit, apud Sirmundum

ex insigni-
lie e Theo-
doro studi-
probat, qua
seculo octa-
vo

Sirmondum Operum variorum tom. v pag. 208 in epistola, quam ad Joannem Spatharium dedit, ita scribit: Divinum quoddam facinus a dominatione tua factum audientes, mirati sumus ob magnam revera fidem tuam, homo Dei. Affirmat enim qui retulit, te sacram magni Martyris Demetrii imaginem susceptoris ejusdem loco adhibuisse; atque ita filii tui a Deo custoditi baptismum peregisse. Et o fiduciam tuam! Non inveni tantam fidem in Israël, non solum centurioni tunc a Christo dictum arbitror, sed nunc etiam tibi qui fide certas cum illo. Invenit ergo ille quod querebat; adeptus es et ipse quod sperasti. Ibi divinum mandatum pro corporali presentia: hic corporea imago vice prototypi. Ibi enim verbis aderat magnum Verbum, divinitate sua mirabile sanitatis opus invisibiliter perficiens; et hic pariter magnus Martyr imagini suæ spiritu præsens erat, infantem suscipiens. Verum hæc profanis quidem auribus, et incredulis mentibus, minime recipienda, tanquam incredibilia, videntur, maxime iconomachis; pietati vero tuæ manifesta argumenta et exempla patefacta sunt. Quid enim est quod Deus præstare credentibus non possit? Aut quomodo in imagine non homonyme cernitur, et inesse creditur, qui representatur? Imaginis siquidem honor, ut magnus ait Basilus, transit ad prototypum. Quare manifestum est Martyrem fuisse, qui infantem per propriam imaginem suscipiebat, quatenus ita credidisti. Sed o magnificentiam tuam, qui talem ac tantum syntectum, ut vocant, sortitus es, non hunc vel illum, principem puta vel dynastam; aut ipsum etiam qui diademate redimitus est. Major enim longeque superior est quem reperisti.

fuit quævis,
veneratione
ac nominis
celebritate
apparet, diu
etiam ante
hoc seculum

70 Martyrum quippe fortissimus, mirificorum clarissimus, germanus Christi amicus, Angelorum civis: qui tot tantaque in terris semper potuit, potestque; ut in omnibus oris miraculorum suorum tuba celebretur. Beatus re ipsa es, vir piissime quod talem nactus sis susceptorem: ter beatus et filius tuus, qui a tanta gloria et potentia prædito susceptus sit. Nobis vero videre liceat hunc filium tuum sancti Demetrii cognominem, si annuis: ut, tanquam ipsius filium amplectentes, et congruis ipsi verbis, ut peccatores, compellemus, et rem gestam ad alios quoque transmittamus. Nec enim res pulcras sileri convenit, sed aliis ad piæ fidei clara documenta proponi. Enimvero et factum plane singulare, quod hic laudatur, et verba, quibus id a Theodoro Studita fit, eximiam prorsus erga S. Demetrium tum Joannis Spatharii, qui forte cum Joanne Protospathario et Bajulo, ab Irene electo atque apud Theophanem ad annum imperatricis hujus decimum memorato, unus idemque est, tum ipsiusmet Theodori Studitæ venerationem arguunt. Adhæc cum hic sanctus scriptor, qui, quemadmodum jam docui, seculo octavo senescente sequentisque initio floruit, tot tantaque in terris Demetrium semper potuisse ac porro posse, per verba recitata affirmet, ut in omnibus oris miraculorum ejus tuba celebretur, præbet sane, unde non immerito, Sanctum nostrum insigni apud Græcos nominis celebritate juxta ac hinc orta veneratione diu etiam ante seculum octavum enituisse, arbitremur.

71 Quod cum ita sit, quin abs his ille pariter, non secus ac clariores Sancti alii, Officio ecclesiastico honoratus jam tum fuerit, vicè dubitandum Octobris Tomus IV.

apparet, maxime cum festivam ejus lucem Thesalonice jam inde a seculo sexto verosimillimeque etiam citius quotannis celebrari contigerit, uti infra ostendam. Porro Demetrius non tantum Officio ecclesiastico, verum etiam festo annuo, quo sacri cultus seu sacro-sancti Missæ sacrificii tempore jus dicere nefas esset, apud Græcos, si non ante seculum octavum, certe ante seculum tertium decimum fuit honoratus. Liqueat id ex data anno mundi secundum Græcos 6674, id est, æræ Christianæ 1166, per Emanuëlem Commenum imperatorem de diebus, quibus aut omnino aut ex parte tribunalibus feriandum, seu a jure dicendo abstinendum esset, Novella. In hac enim, quæ in Jure Græco-Romano, per Leuclavium anno 1596 Francofurti vulgato, pag. 160 et apud Photium in Nomocanone Titulo septimo, pag. 58 et seqq. exstat, imperator verbis sequentibus, a Leuclavio e lingua Græca in Latinam conversis, ita primum loquitur: Sancimus, ut illi dies feriat sint, quos in præsentia constitutione nominatim enumerabimus; et ut alii quidem eorum ferias in universum habeant, ut nequaquam, toto ipsorum durante spatio, constitui judicium possit, nisi fortassis imperator per dispensationis modum, vel ob necessitatem (ut multa sæpenuero subita quædam rerum varietas licentius novare solet) in iis quoque judicium constituere voluerit; alii vero ex parte a judiciis vacent, ut ea videlicet exerceantur a matutino tempore usque ad tempus sacri cultus seu potius (Græcè enim habetur λειτουργίας) Missæ sacrificii, quo iudicibus tam præconi, quam celebrationi divini Numinis intentis esse liceat, ac, peracto sacro, justitiæ curam gerant, et injurias permissis juxta vigorem legum succurrant.

72 Sed tamen ii, quibus in hunc modum post cultum sacrum jus dicere permissum est, in faciendis abs se notationibus ac instrumentis mentionem temporis faciant, quo confecta sint. Hisce porro præmissis, primo dies omnino feriatos seu quibus totis a dicendo jure vacandum sit, enumerat, ac deinde ad eos, quibus ex parte tantum vacationem tribunal habet, progreditur, usque xxvi Octobris diem, quod is magno, ut ait, et unguentis scaturienti Demetrio festus agatur, accenset. Quin itaque Demetrius festo annuo, cujus parte aliqua a jure dicendo vacandum esset, a Græcis ante seculum tertium decimum honoratus fuerit, ambigendum non est. Porro fuisse quoque per festi illius partem ab operibus servilibus abstinendum, Bailletus tom. 3 Vitarum col. 115 ad viii Octobris diem affirmat. Atque id quidem, ut in laudata Emanuëlis Comneni imperatoris Novella expresse non assertum, verosimillimum apparet: verum is scriptor de festo illo, quod comparate ad festa alia omnino feriatæ secundæ dumtaxat classis festum primum fuerit, hæc præterea ibidem addit: Adeo celebre post factum est, ut haud minoribus, quam primæ classis festa, ceremoniis celebratum fuerit, estque de præcepto per totum diem hodieque observandum. Ita ille, in margine, quæ Smith. Statuta Græcæ ecclesiæ pag. 12 habent, pro se citans; Verum, cum Opus hoc ad manum non sit, fidem quantum id, quod verbis recitatis docet, penes ipsum stare volo, et ad alia modo, quæ ad Sancti cultum spectant, gradum facio.

αυτορας
C. B.
verosimillime obtinuit,
postque certe festo ex parte feriato,

quo deinde etiam toto feriandum forte fuerit, quotannis fuit honoratus.

AUCTORE
C. B.

§ VII. Quam eximius Thessalonicae cultus Sancto fuerit delatus, et quam quidem antiquus is sit.

Eximia plane veneratione cultuque ecclesiastico Thessalonicae Joannis, civitatis hujus archiepiscopi, saepissime jam supra laudati infraque laudandi, aetate seu seculo septimo gavium fuisse S. Demetrium, vel e solis, quibus hunc scriptor ille Miraculorum edendorum lib. 1 frequentissime condecorat, honorificentissimis, iisque dumtaxat, qui pro Sanctis coluntur, dari solitis titulis haud omnino inepte conjicias. Verum ne conjecturis tantummodo utendum hac in re sit, is ipse etiam scriptor facit. Etenim encomium jam supra plus semel citatum binisque hisce *Μητρικῶν* dicitur verbis inchoatum, quod ad Thessalonicensis de S. Demetrio dixit, sese tunc, cum festiva ejus lux ageretur, dixisse, ab ipso statim dicti encomii initio indicat, ita illud exorsus: *Μητρικῶν δεικνύων μετ' ἱεροῦ ποιεῖται Σολομῶν συνέθελευσεν, id est, Sanctorum memoriam cum encomiis celebrare, Salomon suavit. Adhuc Ciborii seu altaris umbraculi incendium, quod miraculorum lib. 1, cap. 12 refert, aliquanto temporis spatio, antequam id litteris ibidem mandaret, ipsa sacra S. Demetrii luce, quotannis, ut ait, die xxvi Octobris celebrari tum solita, evenisse, declarat, eaque eodem loco adjungit, e quibus Sancti festivitatem non uno dumtaxat die Thessalonicae tunc durasse, intelligitur; ut sane, quin Sanctus Joannis Thessalonicensis aetate seu seculo septimo, imo etiam, cum dictum incendium seculo sexto cultu ecclesiastico plane insigni fuerit affectus, nulla ratione ambigendum sit.*

14 Verum nonne etiam ante seculum sextum ita Sanctus in civitate sua natali honorari cepit? Antequam, quae mea hac de re sit opinio, edicam, nonnulla adhuc juverit praemisisse. *Edem sacram S. Demetrio Thessalonicae; cum sacrum ejus corpus sub terra aliquandiu jacuisset, a Leontio, Illyrici praefecto, eo ipso, quo terrae fuerat mandatum, loco fuisse extractam; Anastasiana, simul et Photiana Sancti passio testatum facit. Posterioris hujus lucubratiunculae, a qua prior in substantia haud dissonat, verba huc spectantia haec sunt: Quidam vero Leontius vir pius, postea praefecturam, qua Illyricum administravit, adeptus, locum expians, in quo sancti Martyris reliquiae conqueverant, et amplians, excitavit templum eo loco Martyri, commune propitiatorium et perfugium, non Thessalonicae solum, sed et omnibus finitimis. Verum, ut quo tempore id factum verosimilius fuerit, definiamus, in codice Theodosiano, cum Gothofredi Commentariis anni 1685 Lugduni edito, tom. 6, pag. 369 Leontius, qui anno 412 et 413 Illyrici praefectus fuit, memoratur. Quare, cum Leontius alter, Illyrici praefectus, cui, quod recitatis Photii verbis narratur, convenire possit, in monumentis antiquis non occurrat, sacram, de qua hic eodem Sancto nostro Thessalonicae fuisse jam inde a seculi quinti initio erectam, verosimile sane apparet, etsi inter-*

17 Etenim in panegyrica, quam Praefationis in modum (adi num. 4) narratis a se miraculis praemittit, oratione de primo, quod jamjam relaturus est, miraculo in codice olim Mazariæo, supra saepissime laudato, pag. 17 versa et seqq. ita loquitur: *Ἀκούσωμεν τοίνυν, εἰ δοκεῖ, μετὰ συντομίας καὶ καταλύσεως πρώτου τοῦδε τοῦ βίου, ὃ καὶ πολλοὺς ἕρπον πεπεισμαι μὴ ἀγνέειν διὰ τὸ περίφραστον ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ βασιλευσίᾳ πόλει γεγονέναι, καὶ μέγρι ὄν ἀδεσθαί παρὰ τοῖς ἀπάντων στόμασι, παιδῶν ἐκ πατέρων παρεληφθῶτων τὴν ἐναργὴ τοῦ Μάρτυρος καὶ ἀπροσδιόχτου θαυματουργίαν. Quae Graeca verba ita sonant Latine: Audiamus igitur, si placet, cum animi attentione simul et compunctione primum illud miraculum, quod vestrum multos, quia in tota Macedonia, imperanteque civitate (ita Graeci scriptores Constantinopolim passim appellant) notissimum est, omniumque ore, e patribus per filios evidenti inexpectataque Martyris (Demetrii videlicet) miraculi patratione audita, in praesens usque tempus celebratur, non ignorare existimo; In hujus autem miraculi, quod Miraculorum edendorum lib. 1 cap. 1 refert, quodque de desperatae sanitatis praefecto, Mariano nempe, Graece peri τοῦ ἀπεισιθέτου ἐπέγχου, inscribit, narratione insignis plane templi, quod Thessalonicae, dum narratum ab eo in Mariano praefecto patretur miraculum, S. Demetrio sacrum exstiterit, loco non uno mentionem facit. Quare cum miraculum istud diu ante aetatem suam accidisse, per verba proxiime recitata Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, luculentissime doceat, consecrarium est, ut et diu ante hanc ac proin ante seculum vii, quo ex dictis is scriptor floruit, Thessalonicae ingens, quod S. Demetrio sacrum esset, templum jam fuerit exstructum.*

im, quod forsitan reipsa Leontius, a codicis Theodosiani Leontio diversus, nec tamen in monumentis ullis antiquis memoratus, Illyricum serius praefecti munere administravit, res undequaque certa non sit. Verum, utcumque sit, sacram equidem Demetrio aedem, et quidem quae non parcae dumtaxat molis, uti ex Anastasiana Sancti Vita, in qua Oratorium tantummodo vocatur, non nemo forte colligat, aedificium esset, sed insigne plane templum, Thessalonicae jam diu ante Joannis Thessalonicensis archiepiscopi, qui, ut supra docui, seculo septimo floruit, aetatem exstitisse, ex iis, quae hic scriptor memoriae prodit, indubitatum est.

15 Etenim in panegyrica, quam Praefationis in modum (adi num. 4) narratis a se miraculis praemittit, oratione de primo, quod jamjam relaturus est, miraculo in codice olim Mazariæo, supra saepissime laudato, pag. 17 versa et seqq. ita loquitur: *Ἀκούσωμεν τοίνυν, εἰ δοκεῖ, μετὰ συντομίας καὶ καταλύσεως πρώτου τοῦδε τοῦ βίου, ὃ καὶ πολλοὺς ἕρπον πεπεισμαι μὴ ἀγνέειν διὰ τὸ περίφραστον ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ βασιλευσίᾳ πόλει γεγονέναι, καὶ μέγρι ὄν ἀδεσθαί παρὰ τοῖς ἀπάντων στόμασι, παιδῶν ἐκ πατέρων παρεληφθῶτων τὴν ἐναργὴ τοῦ Μάρτυρος καὶ ἀπροσδιόχτου θαυματουργίαν. Quae Graeca verba ita sonant Latine: Audiamus igitur, si placet, cum animi attentione simul et compunctione primum illud miraculum, quod vestrum multos, quia in tota Macedonia, imperanteque civitate (ita Graeci scriptores Constantinopolim passim appellant) notissimum est, omniumque ore, e patribus per filios evidenti inexpectataque Martyris (Demetrii videlicet) miraculi patratione audita, in praesens usque tempus celebratur, non ignorare existimo; In hujus autem miraculi, quod Miraculorum edendorum lib. 1 cap. 1 refert, quodque de desperatae sanitatis praefecto, Mariano nempe, Graece peri τοῦ ἀπεισιθέτου ἐπέγχου, inscribit, narratione insignis plane templi, quod Thessalonicae, dum narratum ab eo in Mariano praefecto patretur miraculum, S. Demetrio sacrum exstiterit, loco non uno mentionem facit. Quare cum miraculum istud diu ante aetatem suam accidisse, per verba proxiime recitata Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, luculentissime doceat, consecrarium est, ut et diu ante hanc ac proin ante seculum vii, quo ex dictis is scriptor floruit, Thessalonicae ingens, quod S. Demetrio sacrum esset, templum jam fuerit exstructum.*

16 At vero, inquires, miraculum, in Mariano praefecto S. Demetrii patrocinio patratum, apud Mabillonium tom. 1 Analectorum Veterum pag. 71 et binis seqq. etiam narrat Anastasius bibliothecarius, tumque, cum illud evenit, insigne Thessalonicae templum S. Demetrio nondum fuisse exstructum, non obscure innuit. Fateor, sic habet: *Etenim Anastasius loco citato ita scribit: His dictis confestim (Marianus) somno corripitur pra dolore et tristitia; qui cum obdormisset, apparuit ei beatus Demetrius dicens: Surge et servis tuis impera, quod te deferant in domum Demetrii: nam ibi, juvante Deo, recipies sanitatem. Cumque evigilans a circumstantibus domum Demetrii martyris requireret, ait quidam: Est domus vilissima prope stadium, in qua dicunt jacere Demetrium, qui dudum lanceis interfectus est jussu Maximiani imperatoris. Tum ille: Illuc me ferte, quia in visu dictum*

Sanctus seculo septimo, imo etiam citius, Thessalonicae cultus fuit:

divenim ante eodem ibidem, quae.

quemadmodum a variis

E

F

contra ac Anastasio Bibliothecario argui potest.

A etum est mihi, illic sanitatem me posse recipere. Tunc famuli tulerunt dominum suum, ubi jussi fuerant, et jussit se ponere solummodo in pavimento. Cumque jaceret, somno subito arripitur, et ecce, beatus Demetrius iterum apparuit ei dicens: Per me sanari potes, sed timeo, ne forte post sanitatem curis hujus mundi te implices. At Marianus: Tu scis, Domine, quia numquam hoc egi, nec agere cupio. Et ille: Christus te sanat, qui erigit elisos; sanus surrexit gratias agens Deo cum omnibus, qui illic aderant; cum autem Demetrii martyris domum, in qua Sancti nostri corpus, cum delatus ad illam Marianus sanitatem hujus patrocinio recuperavit, jacebat reconditum, Vilissimam hic appellet, nec tum Thessalonica domus alia, S. Demetrio martyri sacra, quam in qua sacrum hujus corpus jacebat reconditum, exstiterit, insigne sane templum, quod Demetrio sacrum esset, Thessalonica nondum fuisse tunc constructum, in narratione huc transcripta, in qua præterea, quam longa est, nihil plane, unde aliud suspicere, quum dilatat, salis aperte indicat.

77 Verum ipsemet Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, qui miraculum istud litteris primus mandavit, miraculorum edendorum lib. 1, cap. 1 Thessalonicensem S. Demetrii ædem, dum qui in hanc Marianum patrocinio S. Demetrii, qui ei in somnis apparuerat, sanitati restituendum servi intulerunt, memorie prodit, Πνεύματος ἁγίου, Templum maxime venerandum appellat, moxque sequentia, quæ addita interpretatione Latina, transcribo, verba subjungit: ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ ἰδὼν τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πνευματικὴν εὐωδίαν, τὴν τρέψουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, εἶπεν τοῖς βασιλεύουσιν αὐτὸν οὐκίταις, ῥήματι με πλωτὸν εἰς τὸ ἔδαφος. Hic autem (Marianus nempe) cum (Demetrii templum) ingressus esset, ædisque ornatum, ac spirituales illius, qui fidelium animas, velut Dei paradisi, alit, odorem comperisset, iis, qui illum ferebant, domesticis dixit: In nudo pavimento me deponite. Adhæc in Demetrii æde, in quam Marianum, sanitati restituendum, a servis illatum scribit, Ciborium seu (adi ad hanc vocem in Glossario Cangium) eductum in fastigiatam formam, sub quo S. Demetrii corpus reconditum jacere credebatur, altaris umbraculum ex argento confectum, exstitisse, scribit; quis vero existimet, vel in Thessalonicensi æde, sacras Demetrii reliquias continente, in quam Marianus illatus fuit, pretiosum hujusmodi ornamentum futurum fuisse, vel de ea Joannem Thessalonicensem tam magnifice, uti ex dictis facit, locuturum, si vultis dumtaxat, imo vilissima, qualis exstitisse ab Anastasio innuitur, domus fuisset? Jam vero cum hæc ita habeant, quin jam tum, cum patratum, in Mariano miraculum accidit, insigne templum, S. Demetrio sacrum, Thessalonica exstiterit, dubitandum non est.

78 Id porro e Joanne Stauracio, Thessalonicensi Chartophylace, qui quandonam floruerit, supra edocui, utcumque confirmatur. Etenim et hic miraculum, in Mariano patratum, in suam supra memoratam de S. Demetrii miraculis lucubrationem intulit, ibidemque in codice nostro signato † Ms. 193 S. Demetrii ædem, in quam Marianus, sanitati restituendus, fuit delatus, ἐν

αὐτῷ αὐτῆς regiam seu basilicam appellat. Nec est, quod nos hic multum moveat Anastasii Bibliothecarii auctoritas. Etenim interpretatio, qua is, quæ ad S. Demetrium apud Mabilonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 65 et pluribus segg. spectant, e lingua Græca in Latinam convertit, omni prorsus mendo, sive interim id incuriæ imperitiæ ipsiusmet hujus scriptoris, sive Græci, quod huic preluerit, exemplaris defectui adscribendum sil, cavere non videtur. Rem uno alterove exemplo probatam do. Auctor anonymus, qui Sancti nostri Vilam seu Passionem, secundo loco a nobis edendam, concinnavit, narrato Demetrii martyrio, fuisse illum sub aggesta humo a Christianis quibusdam tumulatum, affirmat ac deinde subjungit: Ὁ δὲ μετὰ ταῦτα εὐνοίᾳ ἐγένετο μετενεργεῖν τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου, ἀλλ' ἔμεινεν ἐπὶ σχήματος. Hæc autem Græcis verbis sequentia isthæc apud Mabilonium tom. Analectorum Veterum cit. pag. 70 in Sancti nostri Vita seu Passione, ab Anastasio Latine reddita, respondent: Nulli autem post hæc cura fuit transferre corpusculum Sancti, sed manebat sub signo. At vero, cum hic dumtaxat, Sancti corpus, quod sub aggesta humo tumulatum fuerat, mansisset sub hac sepultum, significari e sensu contextu patescat, voci ultimæ, quæ in recitatis Anastasii verbis occurrit, vocabulum terra seu humo substituendum puto. Vox quidem σχήματος, quæ Latine forsitan per vocem signum non inepte reddi potest, in proxime recitatis biographi anonymi verbis ponitur; verum ob jam dictam, quæ a sensu contextu repetitur, causam perperam illam ibi pro voce γόματος, quæ humum seu etiam Tumulum significat, describentium incuria oscitantiae exaralam, existimo; ut, quamvis quidem erratum hic cubet, id tamen, non Anastasio, sed Græco, quo ad versionem suam adornandam usus hic scriptor est, amanuensi debeat attribui

AUCTORE C. B.

79 Verum en nunc etiam, quod verosimillime non ab alio, quam ab hoc profectum est, occurrens in versione Latina mendum. Joannes, archiepiscopus Thessalonicensis, Miraculorum edendorum lib. 1, cap. 3 Visionem, qua S. Demetrius, civitati Thessalonicensi, fame quam maxime pressæ, succursurus, viro cuidam probe in insula Chio sese spectandum dederit, enarrat, ac deinde subjungit: Ὁ δὲ διακρίσας καὶ παρευθεὶς ἐπὶ τὸ μαρτύριον τοῦ καλλιῶκου μέγιστος ἱσίδωρος, ὁφείλων ἀκριβέστερον καταμεθεῖν ἀπὸ τῶν ἐγγυρίων τίς ὁ Δημήτριος αὐτός. hæc autem Græcis verbis apud Mabilonium tom. Analectorum sæpius cit. pag.

mendosa est, rejecta.

81 sequentia isthæc Anastasiana respondent: Qui (vir scilicet, cui in insula Chio S. Demetrius apparuerat) surgens perrexit ad ecclesiam sanctorum Victoris et Isidori, volens discere a rusticis, quis iste, qui ei nimirum apparuerat, esset Demetrius. Ecclesia ergo, ad quam, cui S. Demetrius in insula Chio apparuerat, vir probus sese, quo quis, qui ei apparuisset, Demetrius esset, intelligeret, contulit, binis Sanctis, Victori scilicet et Isidoro, secundum Anastasii interpretationem sacra erat. Verum proxime recitata, e quibus, quod de ecclesia illa apud Anastasium reperitur, primitus haustum est, Joannis Thessalonicensis Græca verba, non binis, sed uni dumtaxat sancto Isidoro ecclesiam, ad quam, cui S. Demetrius apparuerat, vir probus sese contulit, consecratam fuisse, produnt. Etenim, quod in Græcis Joannis Thessalonicensis verbis proxime recitatis occurrit, vocabulum Καλλιῶκος neuliquam est, cui, quemadmodum

F

AUCTOR
C. B.

quemadmodum Anastasius existimavit, nomen Latinum proprium Victor respondeat, nomen Sancti proprium, sed tantum, quod S. Isidorus martyrem afficit, adjectivum, idem Græce, quod Latine pulchris victoriis ornatus, significans, uti passim modo linguæ Græcæ peritis notum est.

ostenditur,
insigne tem-
plum fuit,
nomini suo
sacrum la-
buit. Illius
porro

80 Quidquid itaque Anastasius in miraculo, quo sanitati Marianus restitutus fuit, narratione adstruat, quin tamen jam tum, cum id patravetur, ac proin diu etiam ante Joannis Thessalonicensis ætatem insigne plane templum, S. Demetrio sacrum, Thessalonicæ existit, ob omnia, quæ jam in medium adduxi, dubitandum non est. Atque hinc jam fuit, ut dubitandum pariter non sit, quin Sanctus diu etiam ante id tempus cultu plane insigni Thessalonicæ honoratus fuerit. Imo vero, cum ex supra dictis templum etiam insigne, nomini suo consecratum verosimillime jam inde a seculo v ibidem habuerit, eum etiam jam tum aut saltem ante seculum vi festivitate annua in illa civitate sua natali cultum fuisse, verosimillimum apparet, maxime cum jam inde ab hoc seculo pro patrono etiam primario a

B Thessalonicensibus habitus verosimillime fuerit, uti in Annot. lib. 1 Mirac. cap. 2 subdendis docebo. Dictum porro Thessalonicense Sancti templum inter ornamenta sua non tantum, quod jam supra memoravi, ciborium seu formæ fastigiatæ altaris umbraculum, ex argento confectum, tunc complectebatur, verum etiam fortassis thronum, ex eodem metallo constructum. Hoc certe ornamento sacrum istud ædificium jam inde a seculo sexto aut saltem a sequentis initio ditatum fuisse, fidem facit Miraculorum edendorum lib. 1, cap. 6. Ibi enim Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, miraculosam de S. Demetrio narrationem, quæ ad Eusebii, sub Mauritio imperatore, anno 602 e civis erepto, Thessalonicensis archiepiscopi, ætatem spectat, suppeditat, argenteique throni, qui archiepiscopo hoc vivente, in Thessalonicensi Demetrii ecclesia existit, mentionem facit. Atque hæc quidem ornamenta, quibus Sancti ecclesiam, imo forte ob infra dicenda horum altero, ciborio nempe, etiam tumulum ornare, Thessalonicensibus curæ fuit, eximia prorsus, qua hi in illum antiquitus fuerunt, venerationem utcumque testantur;

C hanc porro amplius adhuc, quæ jam nunc subdo, ostendent.

ornatum cu-
rendo Thes-
salonicenses
suam etiam
in Sanctum

81 Contigit, ut, quemadmodum loco proxime cit. Joannes Thessalonicensis refert, ciborium seu in fastigiatam formam eductum, sub quo, ut multis credebatur, Sancti corpus jacebat reconditum, altaris umbraculum nocte incendere-tur, argentumque, e quo id, ut dixi, erat confectum, vehementi ignis calore fustum maximam partem periret. Eusebius, Thessalonicensis, quem jam mox laudavi, archiepiscopus, casu inexpectato percussus, de novo quamprimum, qua sane re eximia ejus erga Sanctum veneratio elucit, extruendo ciborio serio cogitabat, cumque hunc in finem, non modica argenti, e quo combustum ciborium fuerat confectum, parte amissa, necessariam sibi deesse materiam, cerneret, ciboriumque, quod sacras Sancti reliquias continere id existimaretur, necessariam magis, quam argenteus, cujus mox meminimus, Thronus esset, suppellectilem putaret, thronum istum destruere, acceptumque ex eo argentum ad novi ciborii structuram adhibere meditabatur. Verum, ne id fieret, ipsemet S. Demetrius, per presbyterum, cui semel, iterum ac tertio apparuit, Eusebio archiepisco-

po, voluntatis suæ illud non esse, declarans, impedit. Neque vero præfatum Thronum, ut novum ciborium conficeretur, destrui fuit necesse. Thessalonicensis enim civis, nec moniti, affatim argenti, ut novum extrueretur ciborium, ad archiepiscopum suum tulerunt. Joannis Thessalonicensis verba, quibus hoc postremum loco supra cit. exponitur, in compendium ab Anastasio Bibliothecario contracta, prout apud Mabilonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 77 exstant, hic exhibeo. Sic habent: Dum adhuc (presbyter, cui sese spectandum S. Demetrius dederat, et Eusebius archiepiscopus) De his loquerentur ad invicem, ecce ostiarius advenit dicens: Sancte præsul, prædices Mennas stat ante januam tuam cupiens tecum loqui. Dicit ei, veniat. Veniens prædictus Mennas obtulit ei lxxv libras argenti in adjutorio ciborii. Et deinde venit Johannes, scilicet Dulcedo pauperum, offerens ei quadraginta librarum pondus argenti; et civis advenientes, prout poterant, offerebant, ut ciborium restrueretur. Taliter restructum est opus sæpe nominatum meritis sancti Martyris.

82 Atque ita sane Thessalonicensis, utpote ad ciborii, quo sacræ S. Demetrii reliquiæ reverenter contegerentur, structuram oblatis a se donis liberaliter concurrentes, eximiam prorsus, qua erga hunc eniterent, venerationem manifestam fecere. Quod si porro quis, ut de hac melius judicare adhuc queat, quale ac quantum, cujusque figuræ ac magnificentie Opus illud existit, fortassis adhuc scire avert, Miraculorum edendorum libri primi capite decimo perlecto, desiderio suo factum inveniet satis. Ibi enim in apparitionis, quæ Phoca tyranno, anno 610 e civis sublato, imperii Orientalis habenas moderante, evenit, narratione argenteum, quod in Thessalonicensi S. Demetrii ecclesia sacrum hujus corpus continere credebatur, ciborium eleganter describitur, idque, cum Phocas proxime post Mauritium, sub quo Eusebius, Thessalonicensis archiepiscopus præfatus, sedit, imperio Orientali præfuerit, non aliud verosimillime, ne dicam indubie, fuerit, quam quod ab hoc ipso Thessalonicensi archiepiscopo fuisse extructum, jam vidimus. Verum Opus hoc, quod alteri combusto substitutum ex jam dictis tunc seculo sexto senescente aut septimi initio fuerat, posteriori hoc seculo combustum verosimillime pariter fuit. Etenim auctor anonymus, qui Joannis Thessalonicensis de S. Demetrii miraculis lucubrationem continuavit, miraculorum edendorum lib. 2, cap. 3, Thessalonicensem S. Demetrii ecclesiam flammis fuisse absumptam, refert, idque haud diu post Joannis Thessalonicensis archiepiscopi, verosimillime ante annum 690 vita functi, obitum accidisse, non obscure innuit. Jam vero, cum id ita sit, quin tunc iterum, quod Eusebius, archiepiscopus Thessalonicensis supra dictus, extruxerat, ciborium fuerit combustum, dubitandum non apparet.

83 Verum, etsi tunc seu seculo septimo senescente non tantum Opus hoc, verum etiam ipsum, ut jam dictum, Thessalonicense, in quo istud continebatur, Sancti nostri templum flammis fuerit absumptum, non propterea tamen Thessalonicensis quidquam de sua erga hunc veneratione remisisse videntur. Etenim, ut loco cit. idem scriptor anonymus docet, combusti templi loco aliud perquam magnificum, quod ejus adhuc ætate exstabat civibus suis seu Thessalonicensibus modo singulari

D

E

venerationem
ostenderunt,
nec minus
hanc sacri
illius ædificii
combusti loci

F

novum ex-
trueno fer-
re testam.
Id, aut certe
eidem colla-
psu

A *gulari auxilium subministrante S. Demetrio, exstruaverunt. Qua sane re suam erga Sanctum venerationem non minus, quam antiquam ejus ædem ornando, fecere testatam. Non secus porro atque antiquum, a Leontio exstructum, novum illud ædificium sacrum, aliudque, quod ei etiam postea collapsio, igneque aut aliter destructo substitutum fuerit, passim apud Græcos celeberrimum juxta ac decantatissimum existit, idque maxime ob asservatum in eo ac cultum, e quo continuo liquor, sanandis morbis salutaris, stillabat, sancti Martyris corpus. Verum de Demetrio corpore, liquoreque, qui ex hoc stillet, sanandisque morbis salutaris sit, § sequenti tractabo; unice modo, quæ præter jam adducta de Thessalonicensi Sancti templo, alioque, quod, ei etiam sacrum, Thessalonica haud multum est remotum, notatu digna occurrunt, lectorem adhuc edocere, est propositum. Ac primo quidem Thessalonicense Sancti templum, ut Joannes Cæmeniata de Thessalonicensi, quod seculi decimi initio evenit, eccidit in Historia Byzantinæ post Theophanem Scriptoribus pag. 326 et seq. testatum facit, Officii divini, peragi in eo ante istud eccidit soliti, solemnitate, annueque Demetrii festivitatis celebratione maxime effulsit.*

substitutum aliud, quod et annua Demetrii festi celebratione,

B *§4 En huc, quæ scriptor ille ibidem suppeditat, spectantia verba. Tempa enim, inquit, quedam (cernuntur) præmagna ac munifica varioque ornatu pulcherrima, per mediam urbem (Thessalonicensem nimirum) extantia ac exposita, veluti communia Numini propitiatoria; cum primis vero, interquæ ea præcipuum, omnium effecricis divinæ et supersubstantialis Verbi Sapientie, itemque semper Virginis immaculatæ ac Deiparæ; nec non (cujus supra meminimus) gloriosissimi præclarique victoris, Demetrii martyris, ubi divina peregit certamina et victoriæ palmam reportavit; hæc nimirum, recurrentibus per anni circulum festorum solenniis, universæ multitudinis in se concionem cogentia, lætitiæ inenarrabilem et spiritale gaudium convenis inferebant. In horum siquidem singulis sacerdotum Ordines cleri matriculam implebant, quorum opera mysticus cultus resque sacra peragitur; lectorum item cætus, qui concinendis canticis diligentiam habeant, et alternis versus tinniant, manuumque motibus modulationum sonos disponant, ac magnam quandam digneque spectabilem choream constituent; tum effulgente vestium forma spectantium oculos demulcentes, tum artificiosa Psalmorum lyra auditum oblectantes. Quid enim erat, si hæc cantica consideres, fabulosus Orpheus, aut musa Homericæ, aut Sirenium deliramenta, fictionum mendacis digesta, ut nulla laudum vera ratio sit, sed falsi rumores, mortaliū genus seducentes atque errori mancipantes? Frustra igitur in his Græci (imo potius, cum Έλληνας, quæ vox tam Ethnicum quam Græcum significat, Græce habeatur, ethnici) crepitanibus buccis sese jactant, qui vera rerum scientia careant, vanisque sermonibus ipsi sibimetipsis pugnent; nobis vero tum Numen verum est, tum ipsum, quod canimus, laudisque obsequio frequentamus.*

frequentate ad illud Sanctiopem implorantium, uti Cæmeniata

C *§5 Nec tantum Thessalonicense Sancti templum, priusquam civitatis, in qua hoc situm est, memoratum antea, quod a Joanne Cæmeniata describitur, eccidit eveniret, eximia prorsus Officii divini solemnitate, annueque festi De-*

metriani, quæ maxima, uti e jam recitatis Cæmeniatae verbis intelligitur, pompa peragebatur, celebratione maxime effulsit, verum id non secus ac antiquum a Leontio exstructum, quod flammis fuerat absumptum, Thessalonicense (adi Photionæ Vitæ verba num. 74 recitata) Sancti nostri templum, commune propitiatorium et perfugium fuit, ad quod tum fideles alii, tum vel maxime Thessalonicenses, ut opem Sancti in necessitatibus suis implorarent, non raro recurrerent. Quam verum id sit, vel sola a Joanne Cæmeniata, dum, quæ Thessalonicenses aliosque, cum Agareni anno 904 Thessalonicæ, paulo post ab hisce etiam expugnatae eccisæque, imminerent, fecisse, in supra cit., quæ in Historiæ Byzantinæ post Theophanem Scriptoribus exstat, lucubratione pag. 335 memoriæ prodit, suppeditata verba argumento sunt; sunt autem hæc: Cæterum variis cogitationibus distracti ac titubantes, per reliquos insequentes dies, quod miseris reliquum est, hoc nos ipsi jam enitmur; ut scilicet, quæ nemo dicere valeat, divinæ miserationis viscera, Sanctorumque patrocinia, votis invocemus. Quippe venientes ad supra memoratam præclaro decore splendidissimam gloriosissimi martyris Demetrii ædem, tum omnes civitatis accolæ, tum ex variis gentibus advenæ, omnis dignitas atque ætas, lamentabilique choro composito, sublato ad Martyrem clamore, patronum nobis fore adversus ingruentem Barbarorum minaci ira interitum ac cædem, rogabamus. Ostendisti, dicebamus, generose Martyr, defensionis tuæ promptam ardoreque animi opitulationem, in multis haud raro periculis, quæ tuam appetiere urbem, cunctisque adversariorum dissolutis insidiis, ab omni immunem noxa ac interitu conservasti. Ostende nunc quoque, miserantissime, tuam erga nos immensam curam; et ne glorientur adversum nos gentes barbære et alienigenæ, quæ Deum ignorant.

ACTORUM C. B.

§6 Neque vero dederis domum hanc, quam orbis universus novam morborum officinam medicam paratumque refugium habet, ab impuris impiisque hominibus profanari, qui nostram subsannant fidem, cultumque spernunt ac religionem: atque hoc unum nobis crimen impingunt, quæ sumus in Deum, pietatem; mortemque immaturam committantur et exitium. Licet enim innumeris digni sumus suppliciis, ob ea scelera, quæ in terra commisimus, huicque ipsi, quæ ingruit, vastitati ac cladi sumus obnoxii; non tamen alium novimus Deum, quam qui te coronavit, in cujus etiam gratiam divina peregisti certamina, quem et æmula passione clarificasti: cujus etiam munere multorum miraculorum gratiam consecutus es, nobisque murus firmus inconcussusque fulcimentum ac columen concessus es, ad quem quotidie supplices pro nobis fundens preces, quæ in rem nostram conducant, efflagitas. Respice igitur nunc quoque in populi hujus consilii mentisque inopiam ac spes depositas, orationemque nostram exaudiens, sta libera intercessione pro nobis, servis tuis, et ab expectata nos eversione eripe, ne filii ancillæ Agar contra nos glorientur, nec dicant, Ubi est defensor eorum? Nam vides et ipse, benignissime, nos, non in lanceis, sed in potenti intercessione tua, rei summam deposuisse, qui et rursus, tuæ nos providentiæ ac curæ compotes, fore, speremus. Hæc vota cum animi angore, omnes suppliciter Martyri noctu diuque offerentes atque lacrymis

hæc recitata verbo,

F

ACCORR
C. B.

lacrymis templi solum rigantes, hostium expectatione suspensi agebamus, cum peccatum nostrum, haud secus ac septum firmissimum ex adverso obstaret, atque Martyris intercessionem cassam redderet, ac divinam nobis benignitatem propitio Numine conciliaret.

publicumque
hic pariter

87 Porro Thessalonicensem civitatem, cum anno 904 ab Agarenis, ut jam docui, fuisset expugnata, haud diu admodum in potestate sua hi tenuere; mense enim nondum integro, uti e Joanne Cameniata intelligitur, excidio, quod expugnationem proxime exceperit, fuerat deleta, cum deserendam illam duxere, reque etiam ipsa deseruere. Ac tum quidem statim instaurari celeberrima civitas cepit, nec, quin tum pariter statim, ut insigne, quod a barbaris profanatum fuerat, Demetrii templum pristino decori restitueretur, laboratum a sancti amantibus fuerit, dubitandum apparet. Ut sit, istud equidem edificium sacrum, non secus atque ante, a fidelibus, ad Sancti opem recurrentibus, frequentatum fuit. Id e publico, quod inter Innocentii tertii Epistolas, anno 1682 Parisiis a Stephano Baluzio vulgatas, libri 12 epistolæ 84 ecastat insertum, instrumento fas est colligere; quod proinde,

B

cum præterea et alia nonnulla ad Sanctum Thessalonicensem ejus templum spectantia edoceat, integrum huc transcribo. Verum, ut quæ in hoc traduntur, facilius intelligantur, pauca adhuc, antequam id faciam, præmittenda sunt. Latini, seculi tertii decimi initio Constantinopoli in potestatem suam redacta, Thessalonicam etiam subegerunt; tunc autem Thessalonicense S. Demetrii templum Hierosolymitanis S. Sepulchri canonicis Regularibus fuit concessum. Verum hosce inter et Thessalonicensem archiepiscopum, qui in S. Demetrii ecclesiam bonaque ad hanc spectantia jus aliquod sibi competere contendebat, his brevi exorta est, quæ tandem expressis in instrumento supra laudato conditionibus, quas ad Pontificem approbandas misere, hucque cit. epist. 84 approbavit, fuit dirempta. En nunc illud: Sanctissimo Patri et Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ et universalis Ecclesiæ summo Pontifici G. ejusdem patientia et vestra Thessalonicensis Ecclesiæ minister, licet indignus, se ipsum ad pedes cum obedientia filiali. Cum propter schismaticam inobedientiam summi regis vindicta terram Græcorum correctionis funiculo flagellasset, et ipsam de secreto atque inæstimabili consilio suo ad manus reduxisset Latinorum, multi religiosi de diversis partibus accedentes diversa beneficia tam per Dominos Cardinales quam per principes et Barones et alios fideles adepti sunt.

recitatum,

88 Inter quos sacrosancti sepulchri Canonici ecclesiam sancti Demetrii Thessalonicensis, quoquo modo gavisi sunt adipisci, quam usque ad inthronizationem meam cum multis laboribus et, ut verum fatear, illi terre multum necessarij possederunt. Sane quamvis prædicta ecclesia sancti Demetrii ad jurisdictionem meam pertinere noscatur, tamen ob reverentiam dominici sepulchri, ubi redemptio humani generis operata est, et ad cujus subventionem cruce signatorum exercitus terram Romanæ dicitur acquisisse, ne etiam dicti canonici sua spe et laboribus penitus fraudarentur, et ut omnis quæstio et controversia, qualis inter me et ipsos super hoc exorta, quæ de facili ordine judicario non poterat tempore instanti propter causæ perplexitatem diffiniri, per pacem et æquitatem facilius sopiatur, præsertim cum in

sæpedicta ecclesia tanti martyris corpore decorata tam favorabilis ecclesiæ canonici regulares honorificentius quam seculares valeant deservire, prudentum virorum fretus consilio, videlicet Ar. Cermopilensis episcopi Sarrensis postulati, W. Nazarcensis electi Philippensis postulati, et magistri R. Citrensis electi, mihi, quantum in me est, visum est utile pariter et honestum, ut memorati canonici dominici sepulchri de universis possessionibus, proventus, fructibus, redditibus, legatis, et elemosynis quocunque justo modo ad dictam ecclesiam sancti Demetrii pertinentibus, sicut per instrumenta vel per testes idoneos sive alio justo modo probari legitime poterit, insuper de omnibus illis, quæ aliquo tempore Archiepiscopis Thessalonicensibus nomine ecclesiæ prædicti sancti Demetrii collata fuerunt, vel in posterum conferentur, sicut, ut supra dictum est, legitime probari poterit, talem pro servitio sæpedictæ ecclesiæ percipient portionem, qualem canonici sanctæ Sophiæ Thessalonicensis metropolis de possessionibus ejusdem percipient, cum eam contingerit ordinari.

E

89 Doms siquidem, quas clerici sancti Demetrii tempore Græcorum intra Thessalonicam habebant, canonici sancti sepulchri extra partem possidebant; oblationes quoque manuales et quæcunque eis legata fuerint nominatim, sive nomine sancti sepulchri, similiter extra partem recipient. Ea vero, quæ super tumbam sancti Demetrii offerentur, vel ecclesiæ ejusdem nominatim legata fuerint, secundum supradictam divisionem partientur. Adjuncto tantum, quod cum dicti canonici in ecclesia illa capellanos vel clericos pro tempore instituent, sub eadem fidei religione, qua ipsi tenebuntur, eis injungent quod nullatenus aliquibus in testamento vel alias persuadebunt, ut ipsis canonicis magis, quam ecclesiæ in præjudicium et damnum Archiepiscopi debeant erogare. Expensis, quantum ad sarta tecta vel luminare ecclesiæ et justa tumbæ custodia, de commune pro rata faciendis. Præterea prior, qui in ecclesia sæpedicta sancti Demetrii pro tempore a Patriarcha Ierosolymitano et capitulo suo fuerit delegatus, mihi et successoribus meis canonice intransibus obedientiam et reverentiam tenebitur exhibere. Matræ insuper ecclesiæ Thessalonicensis et mihi meisque successoribus in dicta ecclesia omni jure et libertate nostra, sicut et in aliis ecclesiis ejusmodi, plenarie reservatis. Salva Domini Patriarchæ Ierosolymitani et capituli sui in omnibus obedientia in ipsum priorem et canonicos et alios religiosos ibidem.

instrumentum
argumentum sunt,

90 Igitur cum ordinationes ecclesiarum, quæ per inferiores prelatos fieri nequeunt, ecclesiæ Romanæ, quæ disponente Domino omnium ecclesiarum mater est et magistra, debeant reservari, dictam compositionem sive dispositionem, quam per me facere vel firmare non præsumpsi, sanctitati vestræ duxi transmittendam, paternitatem vestram flexis genibus mentis exorans attentius et obnixè, quatinus causa Dei et ob dominici sepulchri reverentiam et præcumeorum interventu, si sanctitati vestræ competens et honestum videbitur, ipsam auctoritate vestra facere vel inceptam perficere dignemini, et ut majorem habeat firmitatem, eandem auctoritate prædicta roborantes. *Isthaec modo, quibus dictum instrumentum concipitur, verba considera, videbisque*

concursum
maxime efficitur,

A videbisque eo tempore seu seculi tertii decimi initio, quo datum id fuit, Thessalonicense S. Demetrii templum fidelium ad id, qui et tumulum ejus oblatis donariis honorarint, accessu haud raro frequentari soluisse. Nec hoc tantum e charta illa discas, verum etiam alia nonnulla, quæ seu ad ipsum Sanctum nostrum, seu quæ ad dedicatum ei Thessalonicense templum spectant.

Græci schismatici, ut Turcis subditi, seculo quinto decimo

91 Ceterum hoc diu adhuc post seculum tertium decimum a Græcis, ut schismaticis, non raro etiam, ut Demetrii in necessitatibus suis opem implorarent, frequentari soluisse, indubitatum est. Ac nominatim quidem id a Thessalonicensibus seculo quinto facilitatum adhuc fuisse, argumento sunt minime dubio, quæ tum in sua de excisa per Turcas anno 1429 Thessalonica Lucubratione, Leonis Allatii Symmictis, Coloniae Agrippinæ anno 1653 a Bertoldo Nihusio editis, inserta, Joannes Anagnosta, scriptor synchronus, rerumque pene omnium, quas ea describit, oculatus testis, de Thessalonicensibus, ad S. Demetrii opem, cum civitati suæ Turcas

B jam imminere nosset, confugientibus, num. 10 memoriam prodit, tum etiam, quæ, quemadmodum Analecta miraculis edendis subjicienda doceant, Demetrius Chrysoloras, seculi et ipse quinti, decimi scriptor de oleo seu unguento, mirifice adhuc ætate sua e S. Demetrii tumulo scaturlente, commemorat. Nec est, cur quisquam, an non saltem ab anno 1429 celeberrimum illud Sancti nostri in hac urbe templum a Thessalonicensibus, Græcisque aliis frequentari desierit, idcirco subdubitet, quod anno illo expugnata excisaque a Turcis Thessalonica fuerit. Tunc enim Christianis, ut Joannes Anagnosta in lucubratione laudata num. 18 testatur, duo dumtaxat templa, quorum alterum Deiparæ, alterum Præcursori Domini sacrum erat, fuere erepta. At vero, sciscitabere, an etiam biennio circiter triennio post dicatam Demetrio ædem Christianis per Turcos eripi haud contingit? Id sane ita habere haud videtur. Etsi enim tunc hi, jubente Amurathe 2, imperatore suo, omnia fere Christianorum templa, uti idem Anagnosta num. 20 docet, occuparint, horum tamen quatuor illis adhuc fuere relicta; hæc autem inter S. Demetrii templum existisse videtur.

adhuc possidere; etsi autem modo, ut apparet, sacro illo loco

C 92 Ducas enim, Michaëlis Ducæ nepos, ex imperatoria Ducarum familia oriundus, qui et ipse seculo quinto decimo floruit, remque proinde optime habere perspectam potuit, in Byzantina a se contexta Historia cap. 29 sic scribit: Præcipua monasteria, quorum fama celebris ubique erat, suæ religioni (Mahometanæ nimirum Amurathes) templa, præter insignis martyris Demetrii ædes consecravit. Quamvis enim id ingressus templum suis manibus arietem immolasset, Deumque præcatus esset, Christianis tamen restitui postea jussit. Ornamentum vero sepulcri et memoriam Martyris, templi et adytorum quodcumque erat, Turci furati sunt, parietibus nudis solummodo relictis; hic autem scriptor, ne cum Joanne Anagnosta, qui duo tantum, ut jam docui, Christianis templa proinde ab expugnata Thessalonica fuisse erepta, tradit, pugnare sit dicendus, de monasteriis, quæ præter sacras S. Demetrii ædes, religioni suæ templa Amurathes biennio circiter aut triennio post expugnatam Thessalonicam consecravit, debet intelligi. Quod cum ita sit, nec tunc Thessalonicense Demetrii tem-

plum Christianis fuisse ereptum, certum apparet; ut proinde sacrum illum locum deinceps, non secus ac ante, Thessalonicenses atque verosimillime frequentarint. Verum an hodieque facere id hisce integrum est? In mosqueam seu fanum Turcicum modo esse conversum Thessalonicense S. Demetrii templum, Martinierus in Dictionario Geographico, paucis etiam, quam insigne illud fuerit, tradens, ad nomen Salonicki, quo modo Thessalonica appellatur, et Coronellii historicis ac geographicis Monumentis scriptoque a Paulo Luca Itinerario docet, nec quidquam, unde res hæc, licet interim, quandonam gesta sit, haud inveniam, vocetur in dubium, occurrit; quare dubitandum non est, quin sane multo minus, quam quondam soluerit, exstructum olim Sancto Thessalonicæ templum a Christianis modo visitetur.

93 Verum non omnis propterea apud Thessalonicenses Sancti veneratio interit, uti ex jam nunc dicendis patescet. Inter ecclesias, iis per Turcos ereptas, etiam existit metropolitana seu primaria basilica, æternæ Dei sapientiæ, uti ex Joannis Cameniatæ verbis, num. 84 datis, aliisque in supra hic transcripto instrumento publico num. 88 contentis facile intelliges, consecrata; hujus autem loco Thessalonicenses, ut videtur, ecclesiam metropolitanam seu primariam aliam exstruere, eamque, quod, eorum erga Sanctum nostrum venerationem penitus haud interisse, argumento est, S. Demetrio consecravere. Certe, primariam modo Thessalonicæ ecclesiam S. Demetrii nomine consecratam esse, Lequienus, cui et alii scriptores consonant, in Oriente Christiano tom. 2 col. 27 affirmat; hanc autem ædem sacram ab antiqua sæpissime supra memorata, cum hæc modo ex dictis in fanum Turcicum sit conversa, esse distinctam, dubitandum non est. Ceterum ut ad aliud, quod hic adhuc memorandum restat, jam tandem progrediar, e singulari Thessalonicensium in S. Demetrium veneratione altera adhuc, non quidem Thessalonicæ, sed tamen haud procul ab hac civitate ædes sacra, uti Miraculorum edendorum libri tertii caput quartum, tempore tamen, quo id factum fuerit, non expresso, fidem facit, olim etiam existabat. Atque hæc quidem ad fontem, cujus aquis qui sese, S. Demetrio invocato, abluerent, sanitatem amissam (adi loco cit. Miracula edenda) non raro recuperabant, erat exstructa, multumque a Christianis, cum rerum adhuc Thessalonicæ hi potirentur, solebat frequentari; verum ane pius quoque mos hic, sacro illo loco a Turcis forte pariter occupato, abrogatus modo penitus non sit, comperit haud habeo.

AUCTOR C. B.

sint exanti, Demetrium tamen adhuc in veneratione habent.

E

P

§ VIII. Quandonam primum prodigiosum unguentum e Sancti seu tumulo seu corpore stillare inceperit, et quid præterea de sacro hoc pignore sit credendum.

Quin prodigiosum unguentum e Thessalonicensi S. Demetrii sepulcro antiquitus, stupendo miraculo

Auctores præcipui, qui unguentum.

LECTORE
C. B.

miraculo S. Demetrii meritis adscripto, scaturierit, dubitandum non est. Id enim testatum faciunt scriptores non pauci, qui, cum rem aut suismet oculis conspexerint aut certe a testibus fide dignis audierint, suspecti nobis hic esse non debent. Verum a quo tempore miraculum illud primum inceperit, haud æque indubitatum est, uti nec quandonam circiter Sancti nostri corpus, ad quod prodigium istud evenit, delegi contigerit. Duo idcirco hæc capita præsentis § examinare statui, uti etiam alia nonnulla, quæ ad sacrum illud pigmentum spectant lectoremque edoceri convenit. Verum antequam id faciam, præcipua scriptorum antiquorum, qui de prodigioso S. Demetrii unguento, morbis sanandis salutari, loquuntur, in medium proferre, ducto ab antiquioribus initio, hic lubet. Joannes Cameniata, qui seculo decimo floruit, civilitatisque Thessalonicensis per Agarenos anno 904 obsidionem expugnationemque ac exitium descripsit, pag. 184 editionis Colonien-sis, anno 1653 factæ, S. Demetrium appellat myroblytam, ita unguentum, quod Græce *μυροβλήτων* vocatur, ex ejus seu corpore seu tumulo saltem scaturire, Græce *βλαστῆναι*, non obscure significans.

B
morbis sanandis salutare,

95 Joannes Scylitzes, qui seculo xi floruit, in Michale Paphlagonie oleum seu unguentum e S. Demetrii sepulcro scaturire diserte affirmat. Nec id minus clare Anna Comnena, quæ seculo duodecimo claruit, resque a patre suo, Alexio Comneno, tunc gestas, lucubratione a se contexta, quam Alexiadem inscripsit, ad posteritatem transmisit, hujus sui Operis lib. 2, pag. 60 memoriæ prodit, ita ibidem scribens: In qua (urbe Thessalonicensi nimirum) præclarum templum in nomine magni martyris Demetrii exstructum visitur: ubi et unguentum ex venerabili ejus loculo scaturiens maximas quotidie curationes operatur in iis, qui cum fide accedunt. Nicetas Choniates, qui anno 1205 Vilam cum morte commutavit, in An-nalibus a se conscriptis scelera a Siculis Thessalonica, cum civitatem hanc anno 1185 expugnassent, commissa graphice describens ea simul prodit, e quibus tunc etiam unguentum seu oleum e S. Demetrii sepulcro maxima copia ebullisse, manifestum fit. Ita enim ibidem in Andronico Comneno lib. 1 num. 9 habet: Nec editis per eos miraculis movebantur, quibus Christus eos remuneratur, qui suis membris ipsi honorem habuerunt; ut unguentum, quod ex celeberrimi martyris Demetrii monumento ebullit, cadis et lebetibus haustum, patellis piscium infunderent, eo calcamenta ungerent, et ad cætera ministeria, quibus oleum usui est, temere et nequiter abuterentur. Id vero, ut e fonte inexhausto prodiens, aut ex abyso scaturiens, copiosius affluebat, et nova ratione exundabat, ut et barbari unum id mirarentur, et gratia Martyri divinitus concessa obstupescerent.

C
e Sancti tumulo antiquus

96 Joannes Cantacuzenus, qui, abdicatis anno 1355 imperii fascibus, rerum a se aliisque gestarum historia conscribenda senectutem transiegit, concinnati a se hujus operis lib. 1, cap. 53, itemque lib. 3, cap. 9 *μυροβλήτων*, Latine myroblytæ, id est, oleum seu unguentum scaturientis stillantisve titulo S. Demetrii, dum de Thessalonicensi hujus seu templo seu conditorio mentionem facit, condecorat. Idem etiam faciunt præter Joannem Cameniata supra jam memoratum scriptores Græci alii non pauci, ita tamen, ut hosce inter etiam sint, qui, quamvis quidem Sanctum, non *μυροβλήτων* seu myroblytæ, nihilominus, quod eodem recidit, seu

myroblytæ, id est, oleum seu unguentum emittentis titulo, nomenclatione a vocibus Græcis *μυροβλήτων*, oleum seu unguentum, et *βλαστῆναι*, mittere seu emittere, deducta, afficiant. Ceterum ut scriptoribus jam laudatis scriptorem alium, omnium fusissime de unguento seu oleo, quod e S. Demetrii corpore seu tumulo prodigiose stillavit, locutum, adjungam, Joannes Anagnosta, supra adhuc laudatus seculi xv scriptor Græcus, qui Thessalonica, patriæ suæ anno 1429 a Turcis obsessæ expugnataque, exitium litteris complexus est, in Opusculo, quod ad luctuosum illum eventum, cui ipsemet prævens interfuerat, describendum concinnavit, quodque in Leonis Allatii Symmictorum libro posteriori typis vulgatum exstat, pag. 365 et seqq., cum jam antea in eodem Opusculo pag. 329 *μυροβλήτων*, id est, myroblytæ seu unguentum stillantis titulo Sanctum ornasset, ita et Leonis Allatii interpretatione memoriæ prodit: Quid porro diceres de nostri trophæalis et martyris (Demetrii videlicet) myrothecio?

97 Neque illud immotum neque imperturbatum furoris exsuperantia conservatur, qui contra nos veluti bestia immansuetæ saevierat; non eandem tamen ob causam, ob quam alia antiquitus per nos sepulchra exstructa reserata sunt et disjecta, et cadaverum reliquæ, iu eis jacentes, super terram dispersæ: in illis enim Turcæ pecunias a civibus repositas, causa jam prænarata, reperere, proptereaque fere omnia et reserarunt et subverterunt; at hic duplici de causa tum propter ex non parvo auro et argento et lapidibus preciosis nec non et gemmis circa illud compositum ornatum, tum propter sanitatem exhibens divinum unguentum. Nonnulli enim ornatus tantum gratia illud despoliarunt; alii, nobis unguentorum affluentiam invidentes, et, quæ inde subsequitur, sanitatem nos privare cupientes, ut in posterum illa nobis medicina, cum opus esset, nulla sup-peteret. Quapropter superstratis marmoribus disjectis, unguenta non levi nisu exhauriunt, et sacrum divinumque Martyris corpus expromere conantur. Opinabantur siquidem propositum consequi, nosque unguentorum inexhaustorum in orbitatem redigere. Verumtamen, quem sibi temere propositum eorum libido, finem non habuit. Per plures itaque dies ambabus manibus unguentum exhauriebatur, et quibusdam plane ridiculum videbatur; at, qui plus aliis sapiebant, curæ erat illud in patriam perducere, et cum reverentia religioneque contrectare. Nam ab expertis audiverant, ad quoslibet morbos medicinalibus ipsis pharmacis multo efficacius esse. Nihilominus unguentorum fontem non potuere neque exsiccare, neque exinanire, quamvis id contentiosius multumque per tempus niterentur, et merito... neque enim humana exæquant, quæ Deus dignis elargitur; sicuti nec iisdem terminis subjacent.

scaturisse, tradunt, recensentur.
E

98 Atque hæc sunt præcipua, que in medium hic adducenda duxi, scriptorum de unguento seu oleo, quod e Sancti seu corpore seu tumulo stillavit, testimonia; nemo autem, quantum opinor, est, qui, hisce expensis, de rei veritate utcumque ambigat. Verum, ut ad ea, quæ dubia discutiendaque præterea hic sunt, jam veniam, quandonam insigne illud ac continuum olei seu unguenti, et Sancti seu corpore seu tumulo scaturientis, prodigium fieri primum incepit? Cum Joannes Cameniata, ut jam docui, seculo decimo floruerit, Sanctumque Myroblytæ titulo

Prodigium illud non jam inde, ut Joannis Stauracii, quæ

A *titulo afficiat, quin jam inde ab eodem seculo decimo unguentum seu oleum e S. Demetrii tumulo stillarit, dubitandum non est; imo vero cum titulus ille non tunc primum, cum auctor ille floretet, Sancto tributus fuisse videtur, oleum seu unguentum ex ejus seu corpore seu tumulo jam inde a seculo nono aut etiam octavo prodigiose stillasse, haud difficulter crediderim. Verum num citius etiam miraculi hujus initium statui possit? Poterit sane, atque etiam debet, si modo Joanni Stauracio in sua, quæ qualis sit, supra exposui, de patris a S. Demetrio miraculis lubricatione sit credendum. Etenim Græcus is scriptor, cujus proinde verba una cum adjecta, quam adornavi, versione Latina huc transfero, in codice nostro † Ms. 193, pag. 73, ita scribit: Μετακαλείται ἡμᾶς τὰ περὶ Ἰουστινιανῶν τῶν μέγαν αὐτοκρατόρα. Οὗτος ἀφύλακτος ἄλλως ἔχων τὸ τῆς βασιλείας σκῆπτρον ὑπελογίζετο, εἰμὴ τοῦ εἰ τῶν Δεμτρηϊκῶν λειψάνων συστρατηγῶν αὐτῶ, μᾶλλον δὲ προικαῶν ἐπιτέροιο.*

B 99 Γράμματα τῶν αὐτῶν καὶ προσέβατα ἡ Θεσσαλονικέων εἶχεν εἰς ἐπίσκοπον, μέρος που τῆς μαρτυρικῆς διαρτίας τοῦ σώματος ἔξαιτούμενα. Γνωστιαχοῦσαν ἡ πόλις πάσα, καὶ τῶ πρόγματι δυσχεραίνουσι· κάμπουται δὲ ὅμως τῇ αἰτήσει τοῦ αὐτοκράτορος ὡς ἐκ πίστεως ἐληλυθῆτα εὐκαρινῶς· καὶ δὴ παρήσαν μὲν οἱ τὴν ἰουήν ἐκ πλάγιον τῆς μαρτυρικῆς σοροῦ συνεζόμενοι· ἄλλοι γὰρ πως τῇ τῶσάντῃ τῶν μύρων πλημύρα ὁ μαρτυρικῶς Ἐσταυρῆς ἀνερέυντο; Τοῦ πρόγματος δὲ ὄλαις εἶχοντο ταῖς χερσὶ, ὀκυλῶν που τυγῶν ἡ βραχίονα, ἢ ἄλλο τι μέρος τῆς μαρτυρικῆς ὀμοειλείας μεθ' ὅσου τοῦ τάχους ἀρπαλέως τετραχίζόμενοι, ὡς μὴ φθάσαι τοῦτους καταλλῆσαι ἢ τῶν μύρων ἐκείθεν τοῦ μάρτυρος ἐκπηδῶσα ἄευστος. Justinianus Magnus imperator modo nos vocat. Hic sese imperii sceptrum haud tutum habiturum existimabat, nisi quid reliquiarum Demetrii, quod secum hic exercitum duceret, seu potius pro se pugnaret, consequeretur. Litteras ergo, et quæ audire posset, mandata, partem quampiam corporis Martyris exigentia, Thessalonicensis civitas ab eo accipit. Urbs tota repugnat, remque ægre fert; imperatoris tamen petitione, veluti e sincera fide procedente, fecit, adsuntque, qui a sinistro loculi martyris latere fodere aggrediuntur; alias enim qui, tanta unguentorum existente affluentia, in Martyris thesaurum queat inquiri? Rei autem totis manibus instabant, alicunde digitum forte vel brachium, vel aliam quampiam corporis Martyris partem quantum poterant, celeritate, ne, antequam propositum exsequerentur, unguentorum illinc e Martyre stillante copia obruerentur, abscondere satagentes.

100 Quod si ergo Joanne Stauracio standum sit, jam inde a Justiniani I imperatoris, qui ab aliquibus Magni titulo condecoratur, ætate ac protin jam inde a seculo sexto, cujus anno 65 is obiit, unguentum seu oleum e tumulo seu potius, spectatis, quæ jam recitata sunt, verbis, Sancti corpore scaturiit, et quidem, ut luculentissime hisce traditur, ingenti copia. Verum sunt, quæ, an jam tum e Demetrii corpore unguentum seu parva seu magna copia stillarit, dubium admodum, ne quid pejus dicam, efficiunt. Ac primo quidem Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, lib. 1 miraculorum, cap. 5 in medium adducit epistolam, ad Mauritium imperatorem, cum hic quoque reliquiarum S. Demetrii partem postulasset, ab Eusebio, Thessa-

lonicensi sub seculi sexti finem archiepiscopo, scriptam, qua hic, qui olim per Justinianum I imperatorem reliquiarum S. Demetrii pars postulata fuisset nec tamen, miraculo mox memorando obstante, obtenta, significat, rationeque inde petita sese ab adimplendo Mauritii postulato excusat. Verum, licet tunc humum loci, quo Sancti corpus jacere reconditum credebatur, a viris nonnullis, quo sacrum pignus invenirent, fuisse effossam, Eusebius in dicta epistola commoret, ne vel verbo tamen unguenti seu olei, quod e loco isto, Sanctive corpore tunc stillarit, mentionem facit. Parum autem verosimile apparet, prodigii hujusmodi, quo adeo, ut nulla sane re magis, Demetrii sepulcrum seu conditorium fuisset illustre, mentionem ipsum, si locum istud jam tum habuisset, facturum non fuisse in laudata epistola, in qua non pauca de conditorio isto, seu, ut loquitur, de loco, quo sacrum sancti corpus jacere reconditum credebatur, in medium adducit.

101 Adhæc, Viros, qui, Sancti corpus quærentes, humum effodere cœperant, igne e terra in ipsos prodigiose erumpente, ab opere incepto desistere fuisse compulsos, idem Eusebius in laudata epistola refert, additque humi partem, quæ ex igne erumpente fragrantiam ineffabilem mirabiliter contraxerat, ad Justinianum, qui et illam, non secus atque ipsum Sancti corpus, cum lætitia acceperit, postularum reliquiarum loco missam fuisse; unguenti autem seu olei, e Sancti seu corpore seu tumulo prodigiose stillantis, quod ad Justinianum pariter missum tunc fuerit, non meminit, et tamen, si prodigiose isti scaturigini jam tum locus fuisset, futurum fuisse videtur, ut æque aut etiam potius unguentum, morbis sanandis salutare, quam humus, bono dumtaxat odore ex miraculo affecta, ad Justinianum postularum reliquiarum loco mitteretur. Accedit, locum certe, quo sacrum S. Demetrii corpus in dicata ei Thessalonice ecclesia jacebat, non potuisse non esse notissimum, si ea eo, aut, si mavis, e Sancti, quod is complectebatur, corpore unguentum continuo magna copia stillabat, passimque hoc prodigium, ut supra huc transcripta Joannis Stauracii verba suadent, habebatur compertum. Verum locum, quo Sanctus in Thessalonicensi sua ecclesia jaceret reconditus, Justiniani ætate, seu cum hic reliquiarum S. Demetrii sibi postulavit, notum non fuisse apparet.

102 Ita autumo, primo quidem, quia, dum Eusebius, Thessalonicensis archiepiscopus, humum a quibusdam ad Demetrii corpus quærendum tentatam fuisse, in epistola plus semel jam laudata narrat, id, non eo loco, quo sacrum Sancti corpus jacebat, sed quo jacere putabatur, factum fuisse affirmat; deinde vero quia ne quidem Joannis, Thessalonicensis archiepiscopi sæpissime supra laudati, qui tamen post Eusebium floruit, ætate determinatus locus, quo Sanctus jaceret, notus existit in ecclesia, nomini ejus Thessalonice sacra, uti ipsemet scriptor ille lib. 1 Miraculorum cap. 5 fidem facit. Verba ejus, e quibus simul, Sancti conditorium seu locum, quo hic in Thessalonicensi sua ecclesia jaceret reconditus, Eusebio archiepiscopo Thessalonicensis sedem occupante, notum etiam non fuisse, luculentius patescet, huc e Græcis facta a me Latina transcribo. Sic habent: Quoniam autem semper quidem, maxime autem idololatriæ tem-

LECTOR
C. B.

pore, qui civitatem hanc Deo dilectam incolerunt, Christiani accurati constantissimique martyrum amatores fuerunt, præ metu, ne Sanctorum, martyrio coronatorum, corpora idololatrarum furori committerentur, tacite illa ac mysteriose in terra absconderunt, adeo ut usque in præsens tempus ex iis, qui martyrium in hac subierunt, nullius prorsus, præterquam celeberrimæ ac sanctissimæ virginis Matronæ sacrum conditorium, quo depositi fuerunt, noscatur.

adductis,

103 Jam vero, cum usque ad Joannis Thessalonicensis ætatem, quo determinato ecclesiæ suæ loco Sanctus noster jaceret reconditus, Thessalonicæ etiam, uti recitata scriptoris hujus verba fidem faciunt, ignoratum omnino fuerit, qua ratione, vel jam tum, vel etiam antea ea illius seu tumulo seu corpore unguentum seu oleum, morbis sanandis salutare, scaturisse, resciri certo potest? An forsitan vel e traditione, ab ipsa Joannis Thessalonicensis ætate aut etiam citius incepta, vel e documentis seu scripto seu aliter ab iis, qui vel ipsinet eadem Joannis Thessalonicensis ætate aut citius etiam florissent, vel rem a majoribus audivissent, ad posteritatem transmissis? Verum qui vel traditio vel documenta, quibus e S. Demetrii corpore unguentum jam inde a Joannis Thessalonicensis ætate, citiusque etiam stillasse, habeatur compertum, suam queant tempore isto traxisse originem, si tum determinatus, quo sacrum illud pignus jaceret reconditum, locus omnino, qualem illum existisse Joannes Thessalonicensis prodit, ignotus existit? Id enimvero captu admodum difficile mihi apparet, oleumque proinde seu unguentum, morbis sanandis salutare, e Sancti nostri seu tumulo seu corpore vel Joannis Thessalonicensis ætate, vel etiam ante hanc scaturisse, in animum haud possum inducere.

aliis etiam,
quæ in con-
trarium fa-
cere possunt

104 At vero, inquit, Joannes Thessalonicensis Miraculorum edendorum lib. I e suppeditat, e quibus jam inde a scriptoris hujus ætate, imo etiam ante hanc oleum seu unguentum e Sancti nostri corpore scaturisse apparet. Etenim ibidem cap. I sub finem Marianum, qui, quem admodum e supra dictis liquet, diu ante Joannem Thessalonicensem floruit, ita S. Demetrio loquentem seu potius hujus pro sanitate recuperanda auxilium implorantem inducit: Την δευτερομένην σοι χάρις ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἱαματῶν ἔκχεον εἰς ἐμέ. ac paulo post: Ἐκχεον ἐπ' ἐπὶ τὴν ἐλεημοσύνην σου καὶ τὰ δευτέρου σου ἱαματῶν. Adhæc eodem miraculorum libro cap. 4 ita de Demetrio initio scribit: Ὁ σώματος δὲ μόνου ἱαματῶν ὁ καλλίνορος οὗτος ἐναυδύλλεται Μάρτυς, ἀλλὰ καὶ, etc. Fateor, isthæc locis citatis Joannes Thessalonicensis commemorat; verum e textibus adductis, jam inde a Joannis Thessalonicensis ætate aut etiam ante illam unguentum seu oleum, sanandis morbis salutare e S. Demetrii seu corpore seu tumulo scaturisse, concludendum non videtur. Cumenim vox Græca ἱαμῶν non tantum medicamentum, verum etiam medicamenti effectum seu sanationem significet, prior ex adductis tribus textibus hoc modo, Donatam tibi ab eodem curatorem gratiam super me effunde, secundus isto, Effunde super me misericordiam tuam, commiserantesque tuas sanationes, ac tertius denique sequenti, Non solum autem corporum sanationibus Martyr ille, pulchris victoriis condecoratus, abundat, sed et etc. in linguam Latinam convertitur.

105 Nec, etsi vocabulum Græcum ἱαμῶν idem prorsus, quod vocabulum Latinum medicamen seu medela, in allatis textibus significare, tantisper etiam dederimus. consecrarium propterea erit, ut Joannes Thessalonicensis miraculum unguenti seu olei, e Sancti tumulo scaturientis, iis indicatum certo voluerit. Quid ni enim per medicamina, tum in duobus textibus prioribus, tum etiam in posteriori, ipsam S. Demetrii intercessionem, seu potius suppetias, Sancti patrocinio aut ferendas aut etiam reipsa miseris sæpius allatas, intellexisse possit? Alterutro sane e jam assignatis modis aut saltem alio, quo unguenti e Sancti corpore scaturientis prodigium haud adstruitur, tres supra datos Joannis Thessalonicensis textus explanandos esse, vel ex eo liquet, quod, cum hic scriptor, quo Sanctus noster ecclesiæ suæ Thessalonicensis loco jacuerit reconditus, ignoravit, unguentum ex ejus corpore scaturisse, exploratum etiam verosimillime haud habuerit, hujusque proinde prodigii in allatis textibus mentionem haud fecerit, imo etiam ne facere quidem potuerit. Atque ita, omnibus, quæ jam dixi, expensis, nondum sane Joannis Thessalonicensis ætate, nedum ante illam, unguentum seu oleum e Sancti seu tumulo, seu corpore stillasse, verosimillimum, ne dicam indubitatum, apparet. Verum quo tandem ergo tempore prodigium istud primum cœpisse statuemus? Thessalonicense Demetrii templum haud dudum post Joannis Thessalonicensis obitum seu seculo septimo senescente flammis fuisse absumptum aliudque ejus loco fuisse exstructum, supra vidimus. Quid si ergo, cum novum istud ædificium erigeretur, terraque hunc in finem variis locis effoderetur, et primum tunc sacrum Demetrii corpus fuerit inventum seu detectum, et oleum simul seu unguentum, sanandis morbis salutare, ex eo scaturire inceperit?

106 Id sane mihi haud prorsus vero apparet absimile, pro certo tamen vel idcirco habere non ausim, quod auctor anonymus, qui Joannis Thessalonicensis de Demetrii miraculis lucubrationem continuavit, seculoque, ut supra docui, vel octavo senescente, vel nono ineunte floruit, nullam uspiam in miraculis, Sancti nostri patrocinio patratis, quæ narrat, unguenti ex ejus seu tumulo seu corpore prodigiose scaturientis mentionem faciat. Sancti quidem templum lucubrationis suæ seu Miraculorum edendorum lib. 2, cap. 3 vocat ἱαματῶν verum cum vocabulum ἱαμῶν sanationem æque quam medicamen, uti jam supra docui, significare queat, sane ex attributo per laudatum scriptorem anonymum Thessalonicensi S. Demetrii ecclesiæ epitheto ἱαματῶν utpote quod tam id, quod sanationem, quam quod medicamen seu medelam affert, significare natum sit, argui non potest, vel obscuram ipsam unguenti e Sancti tumulo jam inde a seculo octavo ineunte aut etiam senescente septimo prodigiose stillare cœpisse, utcumque quidem verosimile, nequitam tamen est certum atque indubitatum. Hinc porro simulque ex aliis, quæ e Joanne Cameniata supra disserui, jam fluit, ut certo quidem jam inde a seculo nono, fortassis autem dumtaxat jam inde etiam a seculo octavo aut septimo unguentum seu oleum, sanandis morbis salutare, e S. Demetrii seu corpore seu tumulo prodigiose stillavit. Atque hæc jam de magno isto continuoque miraculo disseruisse sufficiat; nunc, quoniam de Demetrii cor-

confutatis,
concluditur,
ætate pri-
mum, sed de-
mum

E

aut seculo vii
forte senes-
cente aut seq.
ineunte ini-
tium accepit,

F

pore

A pore mentio haud infrequens § præsentī facta est, nonnulla adhuc, quæ de hoc dicenda restant, hic etiam, ne, quæ conjuncta quodammodo sunt, se-junctim tractentur, expediti est consonum.

107 Ac primo quidem sacrum illud pignus, cum determinatus, quo in dicata Sancto Thessa-lonicensi ecclesia jaceret reconditum, locus du-dum fuisset incognitus, detectum non prius, quam seculo septimo senescente aut sequentis initio fu-isse, vel e solo num. 102 huc transcripto Joannis Thessalonicensis testimonio palam est. At vero, in-quires, secundum Metaphrasticam Sancti Pas-sionem, alteramque ab anonymo, qui Metaphra-si præluavit, conscriptam Leontius, Illyrici sub seculi quinti, uti ex supra dictis apparet, ini-tium præfectus, Thessalonica, cum jam in hac civilitate ecclesiam S. Demetrio eastruxisset, Sir-mium petiturus, partem quampiam, e sacro Sancti Martyris corpore statuerat accipere fuitque ab hoc proposito per Sanctum, in somnis sibi ap-parentem, abstractus. Fateor, sic habet: Verum locum determinatum, quo sacrum Sancti nostri corpus jaceret, Leontio cognitum fuisse, certum inde esse haud potest: præterquam enim quod il-lud Leontii consilium in Anastasianis et Photia-nis Sancti Actis non memoretur, id sibi etiam Leontius, ut locum, quo sacrum pignus jaceret, nondum tunc nosset, eumque dumtaxat a sese, fossione facta, inventum iri, speraret, proposi-tum potuit habere. Ut sit, Joanne Thessaloni-censi potius, quam Metaphraste et anonymo, e quo hic sua desumpsit, Demetrii biographo, stan-dum est, Sanctique proinde, quidquid etiam hi scribant, corpus non prius, quam seculo septimo senescente, aut sequentis initio fuisse detectum, in animum induco. Atque id tunc quidem verosi-militer dumtaxat, certo autem, uti ex supra di-ctis pronum est colligere, non serius, quam seculo nono factum fuit.

Id, quidquid etiam S. Lieberti biographus scribat,

108 Verum anne, ut ad aliud jam progredi-ar, sacrum istud pignus in ecclesia Sancto sa-cra penes Thessalonicenses semper deinceps man-sit? In Vita S. Lieberti, Cameracensis et Atrebatensis episcopi, ad xxiii Junii diem, quo hic colitur, in Opere nostro vulgata cap. 5, quo Sancti hujus episcopi iter Hierosolymitanum describitur, lucubratiuncula illius auctor Radulphus ita memoriæ prodit: Ingressus (Liebertus nempe)

C Dalmatiam, locisque peragratis, in quibus olim Diocletianus Thermas ædificando diversa mor-tis intulerat supplicia Christi martyribus, cur-sum vertit Isauriam versus. Quam præteriens devenit Corinthum, illicque audiens Demetrii Sancti, inter martyres præclari, corpus quie-scere, sepulcrum ejus expedit, totoque mentis affectu meritis ipsius divinum auxilium quærit. S. Liebertus, Cameracensis atque Atrebatensis episcopus, seculo undecimo, utpote anno 1076, uti apud nos ad dictum Junii diem videre licet, e vivis sublatus, floruit, quare, si verbis reci-tatis vera memoret Radulphus, totumque S. De-metrii corpus intellectum voluerit, necesse est, ut id seculo undecimo non amplius Thessalonica quieverit, sed inde aut hoc ipso seculo aut et-iam citius Corinthum, ubi id S. Liebertus visi-tarit, fuerit translatum. Verum Henschenius nos-ter, in suis in recitata Radulphi verba Annotatis aliquam auctoris hujus, qui præterea Diocletia-num, martyribus labore macerandis intentum, Thermas in Dalmatia eastruxisse, perperam sa-ne (neque enim ille id ibi, sed Romæ fecit) memo-riæ prodit, circa loca, in textu huc transcripto

indicata, ignorantiam suspicatus, fueritne S. De-metrii corpus Thessalonica, qua in urbe, quod ex eo unguentum medicum scaturiret, magno popu-lorum concursu honorabatur, Corinthum trans-latum, disquisitum iri ad hunc VIII Octobris diem, promisit.

109 Ut itaque fidem ab eo datam liberem, si-mulque quam merito, an in assignando, quo S. Liebertus S. Demetrii corpus visitavit, loco Ra-dulphus hallucinatus haud sit, in Annotatis su-pra cit. dubitarit, ostendam, lectori in memo-riam revoco, quod num. 87 et tribus seq. in-tegrum huc transcripsi, instrumentum publicum. In hoc enim, quod, ut ibidem docui, seculi ter-tii decimi initio datum indubie fuit, corpus S. Demetrii tunc adhuc, cum id daretur, Thessa-lonica in ecclesia, huic sacra, fuisse assertatum, non obscure indicatur: quod cum ita sit, nec quidquam, quo laudati instrumenti fides eleve-tur, possit afferri, integrum enimvero sacrum illud pignus jam inde a seculo undecimo, quo visitatum a S. Lieberto fuit, Corinthum Thessa-lonica fuisse translatum, nemo dicere, nisi forte simul, quod tamen futurum haud reor, fuisse illud, cum Corinthi aliquamdiu seculo undecimo et forte etiam sequenti jacuisset, Thessalonicam inde iterum rebeatum, voluerit adstruere. At vero, inquires, si res ita habeat, non tantum, num Radulphus in assignando, quo S. Liebertus sacrum S. Demetrii corpus veneratus est, loco errarit, ambigendum apparet, verum etiam re-ipsa illum hac in re esse hallucinatum, indubita-tum videtur. Fateor, ita omnino apparet, nisi forte is scriptor, non de integro S. Demetrii cor-pore, quod Corinthi a S. Lieberto visitatum fue-rit, sed de illius parte loqui voluerit; illum autem non de sacri corporis parte tantum, quam Liebertus Corinthi veneratus fuerit, loqui vo-luisse, sed potius Corinthum pro Thessalonica per errorem accepisse, verosimilius vel idcirco reor, quod Liebertum, Hierosolymam petentem, ex Bulgaria in Dalmatiam, inde in Isauriam, tum Corinthum ac tandem Laodicam esse profectum, commemoret; commode autem iter Bulgaria Thessalonicam dirigere, atque inde e portu aptis-simo in Syriam ad urbem maritimam Laodice-am navigare potuerit, uti jam ante me in Annota-tis supra memoratis etiam observavit Henschenius.

110 Atque hinc jam consecrarium est, ut Ra-dulphi laudati, qui S. Lieberti Vitam, ac no-minatim iter ejus Hierosolymitanum descripsit, testimonium neutiquam sufficiat, ut Corinthi, cum, sanctus is episcopus Hierosolymam peteret, vel partem etiam dumtaxat corporis S. Demetrii existisse credamus. Verum num post saltem sa-cro hujusmodi pignore civitas illa fuit ditata? Id ego, ut ut nullo prorsus documento affirmari queat, indubitanter tamen negare non ausim, maxime quod post seculum undecimum, quo S. Liebertus Hierosolymam petiit, aut forte etiam citius, aliquas saltem S. Demetrii reliquias fu-isse distractas seu cum aliis ecclesiis communica-tas, ex jam nunc dicendis appareat. Parisiis in parva ecclesia, quæ S. Dionysii passus dicitur, postque ecclesiam, sanctissimæ Dei Genetrici ibidem sacram, sita est, sacras quasdam, quas S. Demetrii, ibidem ex infra dicendis culti, esse contendunt; reliquias assertari, Bailletus tom. 3 Vitarum col. 115 affirmat; verum cum hic scriptor dubitantis dumtaxat in modum de re isthac ibidem loquatur, nedum quidquam, quo

AUCTOR C. B.

nec Thessalo-nica Corin-thum seculo undecimo

E

F erat transla-tum, nec Po-lam.

AUCTORE
C. B.

eam stabiliat, in medium, si delatum ibidem Demetrio cultum exceperis, adducat, alio mihi, ut S. Demetrio reliquias post seculum undecimum aut etiam citius cum aliis ecclesiis fuisse communicatas, verosimile utrumque efficiam, recurrendum est. Sex Sanctorum corpora, videlicet Theodori, Demetrii et Georgii martyrum, Floris, Basilii et Salomonis Hungariæ regis confessorum, sub particulari ecclesiæ cathedralis altari Polæ in Istria anno 1653 fuisse inventa, apud nos tom. VII Septembris in historico de B. Salomone, e rege Hungariæ eremita, pag. 848 e documentis authenticis probatur, sequentique pag. profertur etiam instrumentum publicum, e quo, sex illa corpora sub altari illo a D. Michaele Ursino, episcopo Polensi, anno 1487 fuisse deposita, indubitalum fit.

aliæ ad loca, a Thessalonica diversa, integrum unquam fuit delectum.

B III Cum autem Demetrius martyr, in monumentis illis memoratus, duobus aliis martyribus celeberrimis, Theodoro scilicet die VII Februarii, et Georgio die XXIII Aprilis cultu ecclesiastico affectis jungatur, hique ambo, uti, quæ de iisdem ad duos dies illos disseruimus, monstrant, pro Christianorum in bello patronis seu propugnatoribus non secus ac sanctus noster Thessalonicensis martyr Demetrius, soleant haberi, non de alio S. Demetrio martyre, quam de hoc nostro in laudatis monumentis fieri sermonem, sat verosimile apparet; quod cum ita sit, sacras Sancti nostri reliquias Polæ in Istria asseruari, aut saltem tempore in documentis præfatis notato fuisse assertas, sat pariter verosimile videtur. Verum integrumne has Sancti corpus, an hujus dumtaxat partem fuisse dicemus? Cum non raro, imo frequentissime, fiat, ut reliquæ, quæ partem dumtaxat corporis Sancti ejuspiam constituunt, corporis nomine, etiam in documentis authenticis, veniant, nec quidquam, quod, integrum Sancti nostri corpus Thessalonica unquam alio fuisse delatum, suadeat, uspiam invenire licuerit, verosimilius videtur, eos, qui documenta supra memorata condiderunt, partem corporis S. Demetrii, ibidem memorati, seu, ut verosimile ex dictis apparet, nostri, pro integro ejusdem corpore accipere. Idem porro de Gelenio, qui in Colonia supplicis, Auctarii num. 4, pag. 164 Sigeburgensi Benedictinorum cenobio S. Demetrii corpus attribuit, pari de causa, si forte ibidem de Sancto nostro sermo sit, dicendum videtur, uti et de quibuscumque seu scriptoribus seu documentis aliis, in quibus Sancti nostri corpus determinato cuiquam loco sacro adscribitur.

§ IX. Quam insignis Sancto cultus Constantinopoli, ab ipsis etiam Orientis imperatoribus, fuerit delatus, et quam quidem antiquus is sit.

Ad S. Demetrii templum hæc hæc sacra ceremonie.

Quam insigni Sanctus cultu Constantinopoli, ab ipsis etiam Orientis imperatoribus, eorumque in aula affectus olim fuerit, manifestum fit vel e solis aulae Byzantinæ Cæremoniis, non serius, uti infra docebo, quam seculi XI initio scriptis, annoque 1751 Lipsiæ vulgatis. Harum enim lib. I, cap. 21 exponitur, qui quotannis festum S. Demetrii, solemniter ad ecclesiam huic sacram processione instituta, impera-

tores una cum aula sua honorare soluerint. Id proinde integrum huc transcribo. Sic habet: Pridie unius diei domini præpositis indicant, die sequente cum allaximis senatum universum prodire, mane autem circa horam secundam præpositos ingredi jubent, quo facto, cum paucis cubiculariis, papa (Græce habetur παπια, id est ex Cangii ad vocem παπια; Gloss., palatii custode,) et hæteriarcha abeunt, et patriarcham cum metropolitibus et reliquo ejus officio adducunt. Qui per porticum triconchii ingressus, in camera aurei triclinii, quæ proxima pantheo est, considet Præpositi autem ingressi, imperatoribus ejus adventum nuntiant, qui surgunt, et cameram S. Theodori ingressi, tunicas suas induunt, et extra velum ejus camera egressi, adstant. Interea præpositi patriarcham adducunt, quem domini pro more osculantur, et paululum in aureo triclinio cum eo consident, rebusque omnibus bene ordinatis, præpositi intrant, dominis id nunciaturi, qui confestim cum patriarcha surgunt, et ritu ipsis solenni egressi, per tripetonem, lausiæ, justinianeam, scyla et exteriores Marciani porticum transeunt, oratorum S. Petri, quod ibi situm est, petunt.

113 Sciendum est, dominis cum patriarcha ex aureo triclinio procedentibus, ante portas ejus argenteas eunuchos aspatarios, et logothetam cursus publici, cum protoscriniario, et primo notariariorum, ministros autem triclinii aurei, prope horologium adstare. Porro dominos, ex æneis portis ad lausiæ egressos, manclavitæ et cubicularii omnes excipiunt, et comitantur. Intra scyla, seu in extrema justiniane triclinii parte, magistri, proconsules et officiales adsumt, et transeunt dominos, procedentes in terram, adorant. Illi autem, ut supra observatum est, ad sancti Petri abeunt, ubi patriarcha sacrarium ingreditur, et post preces solennes peractas, psaltæ troparium incipiunt. Patriarcha deinde ex sacrario, sanctum Euangelium manu tenens, ad portas imperatorias ejusdem oratorii procedit, subdiacono crucem processionalem præferente. Domini cereos a præpositis accipiunt, terque genu flexo, ad Deum præcantur, tunc Euangelium et crucem osculantur, et diacono incensante, imperator, patriarchæ innixus, e templo egreditur. Observandum quoque est, pompa a S. Petri procedente, cantores troparium Martyris, quod Leo, sapientissimus et optimus imperator composuit, usque ad verba: Latens natus es; ingrediente autem processione triclinium aureum, troparium encæniorum, scilicet Gratia tibi. Christe Deus, Apostolorum gloria, recitare.

114 Imperator inde, quo abierat, digressus, per medium chrysotriclinium pergit, et ex orientalibus portis cum processione egreditur, dum interea magistri, proconsules, patricii et officiales, e regione templi S. Demetrii, seu ad sinistram partem, cubicularii vero ad orientales Solarii, domini cum Patriarcha in atrio templi stant, ac solennibus encæniorum ritibus peractis introitus fit. Patriarcha sacrarium intrat, domini per mediam ecclesiam transeuntes, egrediuntur, et in tetrasero, quod ibi est, lectionem Euangelii audituri, adstant. Postea per argenteas Macronis, seu porticum oblongæ, januas progressi tunicas suas induunt, aureumque triclinium ingressi, pro more, consident, et brevi post missa datur. Convivio autem hoc die

quæ hic

F

describuntur, imperatores procedere quotannis solebant.

A die patriarcham, metropolitam, et quoscunque volunt, senatores, adhibent. Magna enimvero solemnitate S. Demetrii festum imperatoribus Constantinopolitanis eorumque aula quotannis celebrari Constantinopoli soluisse, ex hic descriptis, quibus tunc e triclinio aureo, seu imperatorum in palatio suo commorationis loco ad S. Demetrii templum pergebatur, ceremoniis manifestum fit.

Templum illud, quod, ut apparet, cum æde sacra, hic memorata, idem est,

115 Verum quodnam illud fuit S. Demetrii templum? Codinus de ecclesiæ et aulæ Constantinopolitanæ Officiis cap. 45 hunc scribit in modum: In memoria magni Demetrii ab imperator ad venerandum monasterium Palæologorum, quod nomine prædicti martyris insignitur. Monasterii Palæologorum, ad quod imperatores xxvi Octobris die, S. Demetrio sacra, pergere quotannis solerent, Pachymeres quoque tom. 2, lib. 4, cap. 12 meminit. Vix, ac ne vix quidem dubito, quin hujus Palæologorum monasterii templum unum sit atque idem cum templo, in aulæ Byzantinæ Cæremoniis proximè memorato, cui primò a Barda cæsare ex dicentis ædificato monasterium postea fuerit adjectum. Rex amplius ex dicentis elucescit. Apud

Bandurum imperii Orientalis tom. 1 anonymus Antiquitatum, seu, ut vocantur ab aliis, Originum Constantinopolitanarum scriptor, qui, quemadmodum laudatus Bandurus in Præfatione tomo isti, Opera potissimum antea inuenta completenti, a se premissa, docet, seculo duodecimo ad mediam circiter sui partem propecto floruit, Operis sui part. 2, num. 68 sic scribit: Sancti Demetrii ædem, quæ supra muros extat, Bardas Cæsar ædificavit, avunculus Michaëlis, quem interfecit Basilius apud S. Marmantem, jam antea ipso cæsare, dum una cum Michaële Orientalem expeditionem susceperet, membratim conciso in conspectu Michaëlis ex sorore sua geniti. Frater quippe erat Bardas Theodora augustæ, quæ mater erat Michaëlis. Bardas cæsar, Michaële imperatore hujus nominis tertio jubente, anno 867 fuit occisus, ut proinde ædes sacra, quam S. Demetrio illum ædificasse, verbis recitatis docet scriptor anonymus laudatus, seculo nono, media circiter sui parte jam elapso, fuerit ædificata. Atque id quidem in ipso urbis Constantinopolitanæ angulo, quo loco Acropolis, ad Orientalem ejusdem urbis plagam, uti ex Cangio in Constantinopoli Christiana lib. 1 pag. 44 et seqq. intelligitur, sita, exstabat, factum indubie fuerit, uti vel ex eo liquet, quod Ducas locum illum Μεγαλειότητα ἀρσενίου seu Magni Demetrii Acropolis, a vicino scilicet S. Demetrii templo nomenclatione accepta, in contexta a se Historia cap. 38 et 39 appellet.

a templo quod Cantacuzenus in palatio

116 Verum hic intricata admodum solutuque difficilis quæstio exoritur. Etenim Constantinus Porphyrogenitus in Basilio Macedone cap. 54, quo ædes sacras nonnullas, ab hoc imperatore instauratas, recenset, hisce etiam ædem, S. Demetrio sacram, sequentibus verbis annumerat: Sanctæ Annæ quoque in Deutero, et sancti Christi martyris Demetrii sacras ædes, vetustate laborantes, novas ac elegantes refecit; Cangius autem, num sacra hæc, quam a Basilio Macedone instauratam fuisse, Scylitzes quoque pag. 588 memoriæ prodit, S. Demetrii ædes una atque eadem cum ea, quam supra ex antiquitatibus, seu Originum Constantinopolitanarum scriptore anonymo memoravimus, sit, in Constantinopoli Christiana lib. 4 pag. 123 in dubium re-

vocat, et sane non immerito. Etenim quemadmodum hoc loco scriptor ille recte notat, Cantacuzenus in Historia, a se concinnata lib. 3 cap. 6 et 9 ædem quoque S. Demetrio sacram in ipso Constantinopolitano imperatorum palatio seu regia statuit, priori quidem loco sic scribens: Καὶ πρὸς τῆν ἀρχὴν τοῦ μεγαλομάρτυρος γενόμενοι Δημητρίου, ὅς τῶν βασιλείων ἀποδόμητο ἐντός et cum essent prope magni martyris Demetrii templum, quod in palatio ædificatum erat; posteriori vero sequentia verba suppeditans: Καὶ πρὸς τὸν ἐν βασιλείᾳ τοῦ μεροβλήτου τοῦ μάρτυρος γενόμενος ναὸς. Cumque ad Myroblytæ martyris templum, in palatio situm, venisset. Jam vero, si sacra Sancti nostri ædes, a Cantacuzeno hic memorata, ab æde ejusdem sacra, quæ eo ipso, quo Acropolis, loco exstitit, fuerit diversa, fuit sane, cur Cangius, hancne, an illam Basilius Macedo instauravit, revocaret in dubium.

117 Sed rem examinemus. Anna Comnena Alexiados lib. 12 pag. 361 meminit ædis sacrae, in palatio imperatorio Constantinopolitano exstantis, quæ, quamvis quidem a multis, seu potius, ut Græca verba sonant, a vulgo magni martyris Demetrii nomine insigniretur, in nomine tamen Dei Matris fuerat erecta; mox autem laudati Scylitzes et Constantinus Porphyrogenitus, prior quidem pag. proxime cit., posterior vero in Basilio Macedone cap. 55, fuisse ab hoc ædem, santissimæ Dei Genitrici sacram, in palatio constructam, memoriæ produnt; quare hanc, nisi forte quis duas, quod parum verosimile apparet, dicat eidem Dei Genitrici ædes in palatio exstitisse velit, esse necesse est illam ipsam, quæ, quamvis quidem, ut Anna Comnena ex dictis docet, Deiparæ in palatio sacra exstiterit, Demetrii nihilominus nomine insignita a vulgo fuit, quæque, nisi forte quis, contra ac verosimile apparet, ædes duas S. Demetrii nomine distinctas in palatio exstitisse velit, cum sacra Sancti æde, quam in palatio Cantacuzenus statuit, eadem esse debet. Porro laudati Scylitzes et Constantinus Porphyrogenitus, qui, quemadmodum jam docui, Dei Genitrici ædem in palatio a Basilio Macedone ædificatam fuisse, tradunt, ab hoc etiam principe, paulo antequam id faciant, ædem S. Demetrio sacram instauratam fuisse, memoriæ produnt; quare, cum hanc ab illa, a vulgo etiam, ut jam docui, S. Demetrii nomine insigniri solita, manifestissime distinguant, consecrarium ex omnibus jam dictis est, ut sacra S. Demetrio ædes, quam Basilio Macedone instauratam fuisse, scribunt, extra palatium sita fuerit, distinctaque proinde ab æde, S. Demetrio sacra, quam in palatio Cantacuzenus ponit. At vero, inquires, orationem seu Homiliam, supra plus semel memoratam, hisque verbis, Ἐν τῇ ἁγιῶτα ἱερόσφι, inceptam, quam Commentarii hujus § 1 Leoni Sapienti, Orientis imperatori, vindicari, dictam fuisse ab hoc tunc, cum ædes S. Demetrio in regia seu palatio consecraretur, titulus ei præfixus, utpote qui verbis, num. 6 recitatis, sit conceptus, fidem facit.

118 Jam vero, cum Leo Sapiens Basilio Macedonis filius sit, huicque patri suo, quo volente, imperator jam inde ab anno 870 coronatus fuerat, anno 886 successerit, ædem S. Demetrio sacram, in cujus consecratione orationem seu Homiliam memoratam is dicit, esse illam ipsam, quam ab ejus patre, Basilio Macedone, instauratam fuisse, Porphyrogenitus et Scylitzes locis supra cit. tradunt, verosimillimum apparet,

AUCTOR C. B.

ponit, ob rationes, quæ

E

F

in medium

AUCTORE
C. B.

ret, hancque proinde non aliam, quam quæ a Cantacuzeno supra recitatis verbis in palatio seu regia statuitur, existisse. Ita contra opinionem, qua ex jam dictis sacram S. Demetrii ædem, a Basilio Macedone instauratam, extra palatium staluimus, potest argui. Verum scriptor, qui dictæ Homiliæ seu Orationi in codice olim Mazarinæo, seculo, ut apparet, duodecimo exarato, titulum præfixit, dictam illam fuisse tunc, cum ædes S. Demetrio in regia consecraretur, idcirco fortassis in hoc nolarit, quod tunc, cum præfatum codicem exararet, seu seculo XII sacrum istud ædificium solo sancti Demetrii nomine sole-ret distingui. Adhæc, ut cum tituli, de quo hic, scriptore Anna Commena, quæ pariter seculo XII floruit, sacramque illam ædem, ut Demetrii nomine a vulgo insigniri solitam, sanctissimæ Dei Genitrici dicatam, nolat; in concordiam adducatur, fieri potest, ut sacra illa ædes et sanctissimæ Dei Genitrici simul et S. Demetrio fuerit dicata, hincque de ea, vetuli S. Demetrio sacra, tituli scriptor, solis concinnatis de hoc Sancto nostro lucubrationibus (adi num. 3) transcribendis intentus, mentionem fecerit, omisso etiam Deiparæ nomine, quo tunc fortassis a paucis dumtaxat locum illum sacrum insigniri, habebat perspectum. Quidquid itaque e titulo, quem in codice Mazarinæo Oratio seu Homilia laudata præfert, possit argui, hanc equidem, non cum sacra S. Demetrii ædes, quam a Basilio Macedone instauratam fuisse, Scylitzes et Porphyrogenitus tradunt, sed cum altera, quam in palatio fuisse Dei Genitrici ædificatam, nomineque nihilominus S. Demetrii a vulgo soluisse distingui, Anna Commena affirmat, consecraretur, pronuntiatam fuisse, indubitatum apparet, manetque proinde, sacram S. Demetrii ædem, quam Basilius Macedo instauravit, extra palatium sitam fuisse, atque adeo ab æde Sancti sacra, quam in palatio Cantacuzenus statuit, distingui.

hic addu-
cuntur;

119 Verum quænam tandem est sacra S. Demetrii ædes, quæ et ab æde, per Cantacuzenum memorata, distinguitur et a Basilio Macedone fuit instaurata? Non alia, ut apparet, quam quæ eo ipso, quo Acropolis existit, loco a Barda cæsare, ut supra docuimus, fuit ædificata. Hæc enim, non secus atque illa, extra palatium existit, uti jam nunc dicenda ostendent. Ecclesiam S. Demetrii, quam luce huic sacra imperatores, ut supra docui, quotannis adire solebant, extra palatium sitam fuisse, vel a solis, quibus hic illorum magna solemnitate ad locum istum sacrum fieri solitus accessus describitur, verbis, supra huc ex aulæ Constantinopolitanæ Cæremoniarum libro transcriptis, liquet; hisce enim imperatores, quo illud S. Demetrii templum adirent, et palatii sui portis egredi soluisse asseruntur; jam vero cum hæc, uti eadem transcripta verba fidem faciunt, ad Orientalem civitatis plagam exstiterint, atque ad hanc etiam S. Demetrii ecclesia, a Barda cæsare ædificata, sita fuerit, sacrum hunc locum cum ecclesia, quam imperatores solemniter supplican-tium ritu XXVI Octobris die quotannis adibant, esse eundem, verosimillimum apparet, illumque proinde, non secus atque hanc, extra palatium sitam fuisse. Adhæc cum soluisse e quotannis Orientis imperatores ad monasterium, S. Demetrii nomine insignitum, luce huic sacra seu XXVI Octobris die adire, a Codino verbis supra recitatis tradatur, iidemque imperatores, ut supra huc transcripta ex aulæ Constantinopolitanæ Cæremoniarum verba fidem faciunt, festiva eadem S.

Demetrii luce ad dictum Sancti hujus templum, extra Palatii portas situm, solemniter supplicantium ritu incidere soluerint, de eodem loco sacro et apud Codinum et in dictis Cæremoniis seu potius scripto de hisce libro fieri sermonem, vix non indubitatum apparet.

120 Quod cum ita sit, templumque, quod festiva Sancti luce adire imperatores solebant, monasterium præterea, contra ac ædi sacræ, in palatio ejusve ambitu sitæ, convenire videtur, sibi etiam, ut e Codino verbis intelligitur, habuerit adjunctum, illum sane locum sacrum ac proin etiam ædificatam a Barda Cæsare ecclesiam, utpote ab hoc, ut jam docui, non distinctam, extra palatium sitam fuisse, dicendum est. Jam vero, cum Sancti ecclesia, quam Basilius Macedo instauravit, extra palatium pariter, ut supra ostendi, sita fuerit, non aliam Demetrii ædem sacram, quam quæ a Barda Cæsare fuerat ædificata a Basilio Macedone fuisse instauratam, verosimillimum apparet. Nec est, quod reponas, S. Demetrii ædes, quas Basilius Macedo instauravit, in Leonis Allatii editione ruinsas, atque in altera, quam in Byzantinis post Theophanem Scripturibus Combefisius suppedilat, vetustate laborantes appellari; hæc autem denominationes ædificatis a Barda cæsare S. Demetrii ædibus, utpote quæ, ut supra docui, anno dumtaxat 850 circiter fuissent erectæ, Basilius Macedonius tempore, quod hic quinquaginta nondum annis post ædes easdem ædificatas elapsis obierit, convenire non potuisse; etsi enim id ita sit, in Græco tamen tum Scylitzæ, tum Porphyrogeniti textu, si Græca, quibus hic concipitur, verba accurate exponantur, dumtaxat habetur, Basilium Macedonem S. Demetrii ædes aut ex antiquis novas fecisse, aut antiquarum loco novas condidisse. Atque hæc sunt, quæ, ut simul, et quam S. Demetrii ecclesiam Basilius Macedo instauravit, et hanc, quotannis luce S. Demetrio sacra ab imperatoribus solemniter adiri solitam, a sacra S. Demetrii æde, quam in palatio Cantacuzenus statuit, esse diversam, ostenderem, in medium adducenda existimavi. Cangius porro, ut alio jam sermonem concertamus, in Constantinopoli Christiana lib. 4 pag. 122 eo inclinare videtur, ut, monasterium, quod ex dictis templo, a Barda cæsare ædificatum, fuit adjectum, ab Andronico Juniore, Palæologorum stemmate oriundo, a quo edificatum instauratumque fuerit, nomen suum accepisse, existimet. Ita enim ibidem de monasterio isto scribit: Ab Andronico Juniore forte vel ædificatum vel renovatum crediderim, qui sanctum Demetrium summa veneratione, et a puero coluit, ob præstitam sibi imprimis a Divo isto opem in expeditione Thessalonicensi, uti narrat Cantacuzenus lib. 1, cap. LIII.

121 Id sane, quod Cangius hic affirmat, loco cit. Cantacuzenus narrat, imo vero, Andronicum ab inveterato periculosoque vulnere, quod in pede acceperat, prodigiöse, cum hunc, unguento, e S. Demetrii tumulo scaturiente, linere decrevisset, absque mora fuisse sanatum, ibidem etiam adjungit, ita de Andronico, cum jam Thessalonicam occupasset, memorie prodens: Constitutis, quæ ad arcis (Thessalonicensis) custodiam pertinebant, imperator ad sanctum Demetrii martyris et myroblytæ conditorium processit, simul ut precibus eum veneraretur (quippe quem a puero præ aliis martyribus honorabat, et plus in eo spei reponerat, quam in ceteris,

videtur di-
versum;
monasterium
autem, et ad-
junctum, non
ab Androni-
co,

E

F

Demetrium
erga se bene-
ficium exper-
to,

A teris, impenseque illum diligebat) simul ut eidem gratias de oblata felicitate (*in occupanda nimirum Thessalonica*) rependeret. Peracto utroque, quoniam etiam pedem in conflictu cum Persis vulneratus quatuordecim mensibus curari non poterat, multa medicis auxilia frustra experientibus; sed, eo paulatim tabescente, doloribus intolerandis cruciatur, soluto calceo, Sancti unguento illum parabat perlinere, ita secum volvens, quæ ars humana et studium nequirent, ea Deum sanctis martyribus posse concedere. Ablatis fasciis nudatoque pede, linamentum illud carptum, quod vulneris inditur (o magnam Dei ad martyres suos honorandos curam et providentiam!) extra vulnus apparuit; pes autem adeo sanus, ut nec vulneris, nec cicatricis ullum restaret vestigium, et vulneratusne aliquando fuisset, ignoraretur. Hoc viço miraculo, magis quam de acquisita Thessalonica exultavit imperator, ferventioresque et majores ob hoc beneficium gratias egit; ac tota civitas, intellecto in eum edito tam admirabili opere, multas Deo et Demetrio, a quo curatus fuerat, laudes decantavit.

B 122 *Hactenus Cantacuzenus; attamen, licet non tantum, quod Cangius memorat, beneficium, verum etiam aliud, in Andronicum Juniorem a S. Demetrio collatum, recitatis verbis tradat, anne tamen, quod Palæologorum dicebatur, monasterium, eidem Sancto nostro dicatum, suam ab imperatore illo, ut et Palæologorum familia oriundo, nomenclationem acceperit, mihi admodum dubium apparet. Cum enim a puero, uti transcripta Cantacuzeni verba fidem faciunt, majori in S. Demetrium, quam in martyres alios, veneratione simul ac dilectione princeps ille exstiteret, fieri facile potest, ut huic ille peculiaris erga Sanctum affectus a parentibus suis, qui et illum fortassis a majoribus hausissent, instillatus fuerit. Quod cum ita habeat, fieri etiam facile potest, ut abs hisce, quos inter nonnulli, uti apud Cangium in Familiis augustis Byzantinis pag. 230 et seqq. videre licet, opibus atque auctoritate præstiteret, dicatum, de quo hic disserimus, Sancto nostro monasterium, Palæologorum idcirco nominatum, diu etiam ante Andronici Junioris ætatem seu seculum xiv fuerit exstructum, licet interim abs hoc illud fuisse instauratum, nullo queat fundamento indubitanter seu negari, seu etiam affirmari. Ut ut sit, manifestum equidem ex omnibus jam dictis est, Sanctum nostrum maxima in veneratione apud Orientis imperatores exstiterit, cultuque etiam plane insigni ab iisdem fuisse affectum. Verum a quo quidem tempore circiter ita honorare Demetrium principes illi cœpere? Quod supra § hujus initio deindeque adhuc laudari, de aula Byzantinæ ceremoniis Opus vel a Constantino Porphyrogenito, anno 959 e visis sublato, vel, ut verosimilius apparet, a Constantino altero, Porphyrogeniti nepote, qui delatas sibi anno 1025 imperii Orientalis habenas anno 1028 morte demisit, litteris commendatum fuisse argumenta in Præfatione; quam sibi illud præfixam habet, adducta luculenter evincunt; quapropter non serius certe, quam vel seculo decimo vel sequentis initio Constantinopoli morem, ut S. Demetrium imperatores, sese ad sacrum huic in Acropolitano urbis angulo templum ceremoniis per verba num. 112 et binis seqq. ex Opere illo recitata expressis xxvi Octobris die conferentes, quotannis venerentur, obtinere incepisse, in-*

dubitatum est.

123 *Adhæc mos ille, cum jam inde a medio circiter seculo nono, quemadmodum, quæ supra in medium adduci, dilucide ostendunt, præfatum Sancti templum fuerit exstructum, jam inde etiam ab eodem seculo nono fortassis obtinuerit. Sane Demetrium hoc ipso etiam sequentique seculo atque etiam citius magna veneratione, cultuque insuper Sanctis deferri solito Constantinopoli ab ipsis etiam Orientis imperatoribus honoratum fuisse, vix non etiam indubitatum apparet. Verum de re hac tractabo, postquam nonnulla adhuc, quæ Sancti apud imperatores illos, seculo decimo posteriores, venerationem probant, in medium adduxero. Glycas in Annalibus, anno 1572 Basilea editis, part. 4 de Michaële Orientis imperatore, hujus nominis quarto, cum sub vitæ suæ finem adversa valetudine gravissime laboraret, ita scribit: Michaëlis, ubi a malo genio pejus indies exagitaretur, in quasvis regiones et insulas presbyteris quidem singulis nummos aureos binos; monachis vero unum misit, licet irritò studio, quod malum augesceret, ac morbus aquæ intercutis accederet. Quam ob rem Thessalonice profectus imperator ibidem debebat, et ad egregii martyris victorisque certaminum Demetrii sepulcrum assiduo versabatur, ut eo malo liberaretur. Idem etiam de eodem imperatore Zonaras et Cedrenus memoriæ produnt, hic quidem in Historiarum Compendio pag. 744, ille vero in Annalibus tom. 2, pag. 239; cum autem is imperator, quem etiam, seu potius eo imperii habenas adhuc tenente, Thessalonicensis insignem de Bulgaris S. Demetrii ope seu patrocinio retulisse victoriam, Cedrenus in Opere cit. pag. 748 per verba in Analectis, quæ tribus edendis miraculorum libris subjungam, recitanda narrat, seculi undecimi anno quadragesimo primo vitam cum morte commutavit, illius sane, ad S. Demetrii opem, quo morbo gravissimo liberaretur, continuo recurrentis factum argumento est, Sanctum nostrum seculo illo magna in veneratione apud ipsos etiam imperatores aut certe apud Michaëlem, nominis hujus quartum, fuisse.*

124 *Nec quidquam de illa tribus sequentibus seculis fuisse remissum, verosimile apparet. Ac primo quidem quam id quantum ad seculum duodecimum verum sit, vel sola num. 71 memorata, qua Emanuel Comnenus, ab anno 1180 imperator, per Demetrii festi partem a jure dicendo abstinendum in Sancti hujus venerationem statuit, anno 1166 Novella argumento est. Quod autem ad seculum quartum decimum (nihil enim, quod de decimo tertio nominatim dicam, occurrit) jam spectat, Demetrium tunc etiam ab ipsis Orientis imperatoribus honoratum fuisse, palam est tum ex iis, quæ de Andronico Juniore, anno 1341 Vita functo, antea relata sunt, tum e supra huc transcriptis Georgii Codini verbis, quibus hic seculi quarti decimi scriptor docet, imperatores ætate sua ac proin seculo quarto decimo ad S. Demetrii monasterium, seu ædem Sancto huic sacram, cui monasterium, a Palæologis dictum, esset adjunctum, solemnibus supplicantiis ritu sese una cum aula sua quotannis xxvi Octobris die, Sancti nostri cultui addicta, soluisse conferre. Ad ea modo, quæ Sancto etiam ante seculum undecimum venerationem, Sanctis deferri solitam, fuisse exhibitam,*

AUCTORE
C. B.
et multo quidem, cultum
insignem.

E

F

qui nec temporis lapsu remisit.

AUCTOR
C. B.

bitam, commonstrant, jam progredior. *Pelerinus in diversorum numismatum Miscellaneis, anno 1765 Parisiis in lucem editis, lib. 1 ad pag. 222 exhibet tabulam, inter varias alias, quibus varia exprimuntur numismata, ordine duodecimam, cujus numisma, nota numerali 13 distinctum, in antica quidem parte Constantinum imperatorem, in postica vero S. Demetrium, nomine ei, non Δεμετριος sed e more, quo Eta ut Iota pronuntiari solebat, apud Græcos tunc introducto, Δεμετρι adscripto, hastaque, quod hastis confossus martyrism consummarit, manu dextræ inserta, exhibet; addit autem esse, cur putemus, imperatorem, qui numisma illud cudendum curavit, alium non esse, quam Constantinum VI, qui una cum matre sua Irene imaginum cultum, a Constantino Copronymo et Leone Isauro, decessoribus suis, abrogatum, restituit.*

apud imperatores Constantinopolitanos,

125 Ita quantum ad substantiam verbis Gallicis scriptor ille; licet autem, quæ hisce exprimitur, opinio certa, quemadmodum ipsemet mox fatebitur, neququam sit, sat tamen verosimilis apparet, hincque etiam jam inde a seculo octavo, quo jam senescente, Constantinus VI ejusque mater Irene floruerunt, apud imperatores Constantinopolitanos, si tamen iconomachos exceperis, summa in veneratione fuisse, verosimile utcumque sit. Atque hæc sunt, quæ de veneratione, quam Sanctus apud imperatores Constantinopolitanos seculo octavo habuit, commemoranda inveni; quod autem ad seculum proxime seculum seu novum jam spectat, nec tunc sane Demetrium Constantinopoli, aut apud ipsos Orientis imperatores exigua in veneratione fuisse, vel solum ei ibidem anno circiter, ut supra docui, 850 a Barda cesare eastructum templum argumento est perquam valido. Ad seculum decimum venio. Sanctum a Joanne Zemisce, qui ab anno 969 ad annum usque 975 imperio Orientali præfuit, magno in pretio ac veneratione habitum fuisse, verosimile apparet. Verum antequam hoc probatum dem, nonnulla adhuc, ut quis forte etiam quantum ad venerationem, Sancto ab imperatore illo delatam, in errorem inducatur, præmittenda sunt. Victoriæ de Russis ab eodem imperatore, S. Theodoro duce et martyre ei opitulante, fuisse relatam, Cedrenus in C Historiarum Compendio memoriæ prodit; Verba, quibus id facit, ut ad Sanctum nostrum proprie haud spectantia, idcirco tamen, quod ad rei hic discutiendæ, atque ad venerationem, qua erga Sanctum Zemisce fuerit, spectantis intelligentiam conducant, huc transcribo.

licet interim a Joanne Zemisce, qui Russos, S. Theodoro opitulante, profugavit,

126 Sic habent: Ferunt ea pugna divinitus quoque Romanis latum auxilium: nam ab Austro obortam procellam in facies Scytharum ingruisse, eosque impediuisse, ne suo arbitratu rem gererent. Et ab omni Romanorum exercitu conspectum fuisse virum albo equo vehementem, qui princeps pugnam inierit, hostiumque ordines conturbaverit, nemini neque ante neque postmodo cognitum: eum aiebant fuisse Theodorum unum de pulcherrimas consecutis victorias Martyribus. Sane his semper auspibus atque antesignanis adversum hostes uti solebat imperator hic: et quo die hæc pugna est pugnata, is festus fuit memoriæ illius Theodori exercituum ductoris. Sed et veneranda quædam mulier Constantinopoli fidem fecit, id visum fuisse divinum. Ea enim pridie istius diei in somnis visa

fuerat adstare Deiparæ, et audire eam dicentem D cuidam militi: Domine Theodore, meus ille et tuus Joannes in periculo versatur; festina ad opem ei ferendam: idque insomnium prima luce vicinis narraverat. Enimvero Scythæ eo prælio funduntur, cumque se portis interclusos a Barda sentirent, in campum fuga disperguntur, pereuntque innumerabiles, partim a se invicem conculcati, partim a Romanis obruncti, vulnerati pene omnes. Martyri Theodoro gratiam pro ope lata referens imperator, templum, in quo is humatus erat, ad fundamenta usque demolitus, aliud magnificentissimum extruxit, ac prædiis amplis habentibus reditus donavit: urbem, in qua id erat, pro Euchartheia Theodoropolim nominavit. *Bollandus noster hæc Cedreni verba in Commentario, Actis S. Theodori ducis et martyris prævio, ad diem vii Februarii, quo is colitur, etiam recitat, ac deinde, nonnullis interpositis, num. 28 subjungit: Quod supra retulimus ex Cedreno, semper consuevisse Zemiscen uti auspibus atque antesignanis adversus hostes προμάχους και προέβλους, sanctis Martyribus, quos Καλλιωνικούς vocant, pulchris decoratos victoriis, ex eo fortassis facti ritus flammulorum manavit, quem Codinus cap. 6 memorat; aut, si antiquior, confirmatus certe religiosissimi illius imperatoris pietate.*

127 « Dum » inquit Codinus, « liturgia peragitur, aut solæ etiam Vespere Sabbato vel Dominica decantantur, proceres ii, qui circumstationis moderatores sunt, gestant flammula, » sive φλάμουλα. Sunt autem ista: Primum archistrategus sive S. Michaëlis imago. Alterum octapodion, habens multas divinasque sacrorum pontificum imagines, lingulis octo. Tertium crux habens imagines quatuor magnorum martyrum Demetrii, Procopii et utriusque Theodori. Quartum representans S. Georgium equitem. Quintum Draconteum. Sextum imperatoris effigiem exhibens equo insidentis. Sunt autem bina omnia, id est, simul duodecim. » *Hinc forte quis credat, inter Sanctos martyres, καλλιωνικούς seu pulchris decoratos victoriis nuncupatos, quibus Joannem Zemiscen Auspicibus atque antesignanis adversus hostes, προμάχους και προέβλους, uti semper consuevisse, Cedrenus tradit, per verba recitata a Bollandi etiam recenseri S. Demetrium; verum res secus habet. Bollandus enim Sanctos Martyres, quibus in bello auspibus Zemisce usus sit, non alios, quam Cedrenus, cujus auctoritate nititur, designatos voluerit; hic autem duos sanctos dumtaxat Theodoros martyres, duos scilicet celeberrimos illos, quorum alter Tironis, alter Ducis titulo solet distingui, pro auspibus atque antesignanis in bello a Zemisce adhibitis commemorat. Ut res manifesta evadat, Græca ejus, quæ huc spectant salque accurate Latinitate donata non sunt, verba huc transfero una cum alia a me adornata interpretatione Latina. Ita habent: Καί τις άνήρ, ώπτο παντί τή στρατοπέδω Ρωμαιοῦ, έφ' ήππου λευκού προαγωνίζόμενος, και τας των πολεμικών κλειών και διαταράσσων φάλαγγας, μηδέν πρότερον ή μετά ταῦτα γενόμενος γνώσιμος, έν εφασκει ένα είναι των καλλιωνικών μαρτύρων Θεοδώρων. Τούτοις δέ προμάχους δει και προέβλους κατά των πολεμικών έχρηστο ο βασιλεύς: και γάρ δή και συνετυχέ τόνδε δέ των αγώνων κατ' αυτόν συνεχθίνα την ημέραν, καθ' ήν είδόμενν έορτάζειν την μνήμην του στρατηλάτου*

pro belli adversus hostes auspice e Cedreni verba

F

A *σπαρνήζου. Hactenus Græca Cedreni verba; en nunc, quæ is adaptanda est, stricta interpretatio Latina.*

128 Visus etiam fuerat ab omni Romanorum exercitu vir quidam, equo albo ante primam aciem certans, hostiumque pellens et turbans ordines, nemini ante vel post hæc cognitus, quem e martyribus Theodori, pulchris condecoratis victoriis, unum esse dicebant. Hisce enim semper auspiciis atque antesignanis adversus hostes utebatur imperator, acciditque insuper, eo ipso die, quo exercituum ductoris (unius scilicet et duobus, de quibus proxime locutus est, Theodori) festivitatem celebrare solemus, prælium illud committi. Hæc modo verba considera, facile intelliges, Sanctos dumtaxat Theodoros martyres, in quibus Joannes Zemisce auspiciis atque antesignanis adversus hostes uti soluerit, a Cedreno ac proin etiam a Bollando commemorari. Verum, etsi id ita sit, nosterque proinde sanctus martyr Demetrius martyribus illis, quibus adversus hostes auspiciis atque antesignanis Joannes Zemisce usus fuit, annumerari e Cedreni recitatis verbis haud possit, neque etiam ex hisce illum Bollandus iisdem annumeravit, Demetrium tamen, quod inter sex flammula seu vexilla, quæ in majoribus festis rei divinæ assistenti imperatori a proceribus præferri solebant, unum etiam, quod, quemadmodum adducta a Bollando Codini verba fidem faciunt, S. Demetrium representabat, recenseatur, præcipuis olim imperii Constantinopolitani protectoribus fuisse accensum, indubitatum apparet, idque vel a seculo nono, si flammulorum illorum seu vexillorum usus a Joanne Zemisce primum introductus fuit, vel etiam citius, si is ante principis hujus ætatem jam obtinuerit, confirmatusque abs illo dumtaxat fuerit. Alterutrum sane factum esse, ac proin apud Joannem Zemiscen magna in veneratione Demetrium fuisse, verosimile mihi, quemadmodum et Bollando visum est, videtur.

B

129 Atque in hanc opinionem ex eo concedo propensius, quod Sanctus eadem diu etiam ante seculum nonum seu Joannis Zemiscæ, imperatoris Constantinopolitani, ætatem *σπαρνήζου* seu in bellis auxiliator ab imperatoribus Constantinopolitanis habitus fuerit, hocque etiam nomine magna in veneratione apud illos exstiterit, uti vel ex eo colligas, quod Mauritius, Constantinopolitanus seculo sexto senescente sequentisque initio imperator, ab Eusebio, Thessalonicensi archiepiscopo, corporis S. Demetrii partem, quo hujus in bellis auxilium experiretur, postularit, idemque ante Mauritium Justinianus I, qui et ipse seculo sexto floruit, pariter præstiterit, prout Miraculorum edendorum libri I caput quintum fidem facit. Nec ea tantum ex hoc habemus, verum etiam Justinianum, cum ad eum (ad num. 101) pars terræ, quæ ex igne e Sancti tumulo erumpente fragrantiam ineffabilem mirabiliter contraxerat, reliquiarum postularum loco missa fuisset, maxima eam lætitia, non secus atque ipsum Sancti corpus, accepisse; quod sane hunc summa in veneratione apud imperatorem illum fuisse, argumento est minime dubio.

Octobris Tomus IV.

§ X. Cultus ecclesiasticus, Sancto etiam apud Latinos aliasque nationes a longissimo jam tempore delatus.

Leontium, Illyrici seculo quinto, ut supra do-
Lecui, verosimiliter ineunte præfectum, qui
insignem ex ante dictis Thessalonicae S. Demetrio
ecclesiam exstruxerat, e civitate hac Sirmium,
Illyrici urbem percelebrem, imo a Constantini
Magni ætate totius Illyrici, antequam hoc bifariam in Illyricum Orientale et Occidentale fuisset divisum, metropolim, præfectique prætoriani sedem, profectum, alteram etiam ibidem Sancto ecclesiam, in qua, quas secum Thessalonica attulerat, ejusdem reliquias, Chlamydem nimirum, sanguine Martyris adhuc notatam, atque orarium hujusve saltem partem deposuit, erexisse, Metaphrastes simulque anonymus, quem sibi prælucentem hic habuit, Sancti nostri biographus sub contextarum a se Demetrii Passionum finem memoriæ produnt. Verum anne binis hisce scriptoribus ea in re, a qua gesta diu admodum tam unus, quam alter verosimile abfuit, fides tuto adhiberi potest? Photiana quidem et Anastasiana Sancti Acta ecclesiae, quam Leontius Sirmii S. Demetrio exstruxerat, mentionem nusquam faciunt; verum nihil etiam, quo Metaphrastes, anonymique, qui huic præluxit, ista de re assertum falsitatis utcumque evadat suspectum, suppeditant. Quare, cum nec quidquam, quod binis istis Sancti nostri biographis fidem hic denegandam suadeat, aliunde occurrat, fuisse reipsa a Leontio, Illyrici præfecto, ecclesiam Sancto nostro Sirmii exstructam, in animum induco.

Templum S.
Demetrio sacrum, a
Leontio,

131 Atque id quidem ex eo etiam facio propensius, quod seculo saltem undecimo Sirmii exstis-
sisset templum, S. Demetrio sacrum, e Joanne Cinnamo, qui seculo isto floruit, resque, a Joanne et Manuele, imperii Constantinopolitani habenas tunc moderatis, gestas, conscriptis a sese, Parisiisque typorum beneficio anno 1670 vulgaris Historiarum libris sex complexus est, habeatur compertum. Etenim scriplor ille concinnati hujus a se Operis lib. 5, num. 12 sub finem ita memoriæ prodit: Hungarorum gens sæpe Romanorum (ita passim ab historicis Græcis ii omnes, qui Orientis imperatoribus suberant, solent vocari) fines incursum, et paulo antequam imperaret Alexius Comnenus, Sirmium cepit, multisque Transistranis urbibus expugnatis, Næsum usque pervenit. Ibi sancti Martyris (Procopii nempe) incidentes feretrum, totum quidem inde corpus auferre inhumanum, ut arbitrator, existimantes, sola manu ablata, recessere, et Sirmium reversi, eam deposuere in templo Demetrii martyris, quod pridem exstruxerat is, qui Illyricum præfectus regebat. Eam igitur illic (Sirmii nimirum) inventam sustulit inde imperator (Emanuel Comnenus scilicet) et reliquo, ut diximus, reddidit corpori. Cum Emanuel Comnenus imperator, qui manum, quam quondam a S. Procopii martyris corpore abstractam, Hungari Sirmii in S. Demetrii templo deposuerant, in civitate isthac invenisse reliquoque Sancti illius corpori reddidisse a Cinnamo hic nar-

Illyrici præfecto, in ipsa Sirmiiensi civitate,

15 ratur

AUCTORIBUS
C. B.

ratur, anno 1180 obierit, eique tum primum Alexius Comnenus, hujus nominis secundus successerit, Alexium Comnenum, quo nondum imperii Orientalis habenis admoto, Hungari Sirmium cepisse, ibidemque S. Procopii martyris manum in S. Demetrii ecclesia deposuisse ab eodem Cinnamo per verba recitata referuntur, imperatorem nominis illius primum fuisse, necesse est.

contra ac e
Cangio non
nemo forte

132 Quare, cum hic jam inde ab anno 1080 imperare inceperit, consecrarium est, ut jam inde a seculo undecimo Sirmii ecclesia, S. Demetrio sacra, certo exstiterit; quod sane, quæ a Metaphraste anonymoque, qui hic præluvit, Sancti biographo de extructa S. Demetrio a Leontio, Illyrici præfecto, Sirmii ecclesia traduntur, veritati esse consona, argumento etiam qualicumque est. Cangius nihilominus in suis in huc transcriptum Cinnami locum Annotationibus, utpote in quibus de eadem, de qua Metaphrastes anonymusque, qui huic præluvit, Sirmiensi Sancti ecclesia, uti ex infra dicendis patescet, loqui videatur, ea suppedilat, e quibus anne unquam ecclesiam, S. Demetrio sacram, Leontius Sirmii ex-

B struxerit, non nemo forte subdubitet. Etenim ibidem sic scribit: Quod hic habetur templum D. Demetrii, videtur illud esse, a quo oppidum D. Demetrii, ad Savum amnem situm, nomen accepit, hodie S. DEMETER dictum, haud procul ab antiquo Sirmio. Quod vero templum illud in Sirmio extare ait Cinnamus, id accipiendum puto pro Sirmiensi agro; nam Σίρμιον non semel is dicitur eidem scriptori. Oppidi vero S. Demetrii meminit Bonfinius Dec. v, lib. iv extremo. Quod si ergo Cangio assentiendum sit, S. Demetrii templum, cujus Cinnamus verbis recitatis meminit, non in ipsa Sirmiensi urbe, sed in agro, huic abjecto, situm fuerit, oppidoque, quod in hoc pariter seu haud procul a Sirmio situm erat, atque hodie S. Demeter vocatur, nomen deinde fecerit. Verum hæc mihi neutiquam placent: etsi enim Cinnamus, uti in dictorum suorum probationem Cangius adjungit, Σίρμιον subinde ad agrum dumtaxat, civitati huic adjectum, significandum adhibeat, in transcripto tamen tactu vocabulum istud eo loco, quo de depositis ab Hungaris, Sirmium reversis, in sacra ibidem S. Demetrio æde S. Procopii martyris reliquiis loquitur, ita abs illo accipi, verosimile haud apparet.

arguat.

133 Hungaros enim, paulo antequam Alexius Comnenus imperii Orientalis habenas suscepisset, præter multas Transistranas urbes, a se subactas, Sirmium etiam cepisse, in eodem textu ait, ibique indubie hoc vocabulum, non ad agrum Sirmio adjectum, sed ad ipsam hanc civitatem significandam usurpat; jam vero, cum id ita sit, nec scriptores unam eandemque vocem ad res prorsus diversas, nullo omnino, quo id prodant, subministrato indicio, significandas in brevi adeo textu, qualis est supra e Cinnamo huc transcriptus, adhibere haud soleant, scriptorem hunc etiam eo loco, quo de S. Procopii reliquiis, ab Hungaris in S. Demetrii templo Sirmii depositis, sermonem facit, vocabulum Sirmium, non ad Sirmiensem agrum, sed ad ipsam hanc civitatem significandam usurpare, verosimillimum, ne dicam indubitatum, apparet. Adhæc Cinnamus, dicatam S. Demetrio ædem, de qua in textu supra huc transcripto loquitur, abs illo, qui Illyricum præfectus regebat, ædificatam fuisse, diserte tradit, sermonemque proinde facit de eadem sacra S. Demetrio æde, quam Metaphrastes

D anonymusque, qui huic præluvit, Sancti nostri biographus, Leontium Illyrici præfectum, Sancto exstruxisse, aiunt; hanc autem bini hi scriptores, non in agro, qui Sirmio adjacet, sed in ipsa hac civitate, statuunt. Præterquam enim, quod, Leontium, cum Sirmium pervenisset, templum ibidem sancto nostro Martyri exstruxisse, dilucide prodant, nec Sirmii nomine Sirmiensem agrum umquam vocare noscantur, templum illud prope ædem, S. Anastasiæ sacram, situm fuisse docent, verosimileque haud videtur, in agro Sirmiensi seu rusticano quopiam loco duo simul Leontii, Illyrici præfecti, ælate seu seculo quinto exstittisse templa, quorum alterum S. Demetrio, alterum S. Anastasiæ martyri esse sacratum. Nec est, quod reponas, templum, quod Anastasiæ martyri sacrum esse, Sirmii exstittisse, a Metaphraste dumtaxat, anonymoque, qui huic præluvit, Sancti nostri biographo asseverari; etsi enim id ita sit, binis tamen hisce scriptoribus ea in re esse assentiendum, vel ex eo apparet, quod S. Anastasiæ reliquiæ seculo quinto seu eo tempore, quo a Leontio ecclesiam S. Demetrio juxta alteram, quæ S. Anastasiæ sacra esset, Sirmii fuisse exstructam, iidem bini scriptores tradunt, in civitate isthac exstiterint, uti ex iis, quæ Theodorius Lector lib. 2, pag. 568 editionis, a Valesio adornatæ, memoriæ prodit, indubitatum videtur.

134 Porro quod ad Cangii de sito haud procul ab antiquo Sirmio oppido, quod hodieque S. Demeter dicitur, nomenque a S. Demetrii templo, ibidem exstructo, acceperit, Annotata jam spectat, nec hæc ejus de ecclesiæ S. Demetrii a Leontio, Illyrici præfecto, exstructæ, atque a Cinnamo per verba supra recitata memoratæ, situ opinionem firmant. Quid ni enim, cum primum ædes, S. Demetrio sacra, Sirmii a Leontio erecta jam fuisset, altera deinde, eidem Sancto nostro sacra, quæ loco sibi adsito, paulatim in oppidum crescenti, nomen fecerit, in agro Sirmiensi ædificata esse potuerit? Sane, cum oppidum, S. Demeter dictum, quod ad Savum situm est, a Bonfinio loco supra per Cangium cit. reipsa memoretur, idque hodieque, utpote in modernis Geographicis Hungariæ Slavoniæque tabulis passim notatum, indubie adhuc existat, ita vere rem evenisse, in animum induco. Hinc porro jam consequitur, ut Sanctus noster in Illyrico, cujus olim Slavonia, Sirmium antiquum, oppidumque, a S. Demetrio dictum modo complectens, partem constituerebat, non unam tantum, sed duas ecclesias nomini suo consecratas habuerit, dubitandumque proinde non sit, quin eximia plane, si non per omne late Illyricum, Sirmii saltem, ubi etiam supra memoratæ, quas eo Leontius attulerat, sacra ejus reliquiæ servabantur, dictoque, cui nomen fecit, in oppido veneratione ecclesiastica, et Sirmii quidem ob jam dicta de extructa ibidem ei a Leontio ecclesia jam inde ab hujus ætate seu seculo ineunte quinto, fuerit gavisus, hanc autem diu etiam ibidem perseverasse, vel ex eo liquet, quod, cum Sirmium anno circiter 441, uti inter eruditos convenit, ab Attila, Hunnorum rege, fuerit eversum, ecclesiæque nihilominus, S. Demetrio sacra, seculo undecimo Sirmii adhuc, ut jam docui, exstiterit, necesse omnino sit, Sirmiensem Sancti ecclesiam, a Leontio ex dictis ædificatam, post cladem illam Hunnicam fuisse instauratam, antiquæve, penitus fere ex ea destructæ loco novam fuisse erectam, quæ deinde, vel certe altera, ejus iterum

fuit extru-
tum, ubique
etiam jam
inde a seculo
v cultus ei
fuit delatus.

F

A iterum loco exstructa, ad seculum usque undecimum steterit.

qui postmodum ad totam.

185 Nec tantum Sirmii diu Sancti nostri veneratio perseveravit, verum etiam inde longius sese diffudit; etsi enim, ut jam indicavi, per omne late Illyricum propagata forte haud fuerit, per totam tamen Hungariam, Slavoniae Sirmioque in hac sito vicinam, sese lapsu temporis extendit. Etenim Demetrius Hungariae patronis a regni hujus indigenis annumeratur, quotannisque, ut talis, ritus duplicis Officii, uti e Sanctorum patronorum regni Hungariae Officiis propriis, anno 1703 Viennae Austriae excusis, disco, per totam late Hungariam xxvi Octobris die, quae ei apud Graecos sacra est, colitur. Ac in Horis quidem canonicis, quae de eo tunc recitandae proponuntur, tres Lectiones, quartam videlicet, quintam et sextam, e Metaphrasticis ejus Actis maximam partem contextas, uni sibi proprias habet, orationemque item propriam, hisce verbis conceptam: Deus, qui beatum Demetrium martyrem tuum, virtutum signis clarificas, ejus nos, quaesumus, interventu a cunctis reatibus, et a malis, quae pro eis mererem, absolve propitius.

B Per Dominum; in Missa autem, quae de eo tunc dici solet, quaeque hoc introitu: In virtute tua, Domine, letabitur justus etc. de communi unius Martyris est, praeter orationem jam recitatam duae aliae, secreta videlicet alteraque, quae postcommunio dicitur, ab hujus generis orationibus, quae in aliis de communi unius plurimae martyrum Missis dici solent, omnino diversae, de S. Demetrio, uti Missae de sanctis regni Hungariae patronis, anno 1735 Tyrnaviae excusae, me docent, recitandae exhibentur. Ac prior quidem his verbis, Munera nostra, Domine, meritis beati Demetrii martyris tibi, quaesumus, reddantur accepta, et nosmetipsi gratum tibi efficiamur sacrificium; posterior vero sequentibus constat: Purificet nos, quaesumus, Domine, caelestis mensae libatio, et, intercedente beato Demetrio martyre tuo, ad vitam nobis proficiat sempiternam.

et quidem ante seculum etiam xiii

186 Atque ita quo cultu, Sanctus ab Hungaris, a quibus ut patronus colitur, afficiatur, modo exposui; nunc pauca adhuc de tempore, quo fieri id abs illis inceperit, lubet proferre. In Vita B. Margaretae, Virginis Hungaricae, ad diem xxviii Januarii, quo haec colitur, apud nos edita, S. Demetrius, una cum SS. Laurentio et Bartholomaeo sanctimoniali cuidam, acuta febris laboranti, spectandum sese in somno disse, eamque, ut apud archiepiscopum Strigoniensem de instituenda in dicta beatae Margaretae sanctitatem et miracula inquisitione ageret, monuisse narratur; quare cum hinc, ut beatae hujus virginis, vita jam functae, sanctitatis immolesceret, curae S. Demetrio fuisse videatur, hunc abs illa, in civis adhuc superstite, singulari veneratione affectum, verosimile potest videri, cultumque proinde in Hungaria a seculo saltem tertio decimo, quo eadem beata virgo obiit, obtinuisse. Adhaec cum Sirmium, ubi Sanctum jam inde etiam a seculo quinto cultum fuisse, e supra dictis liquet, Hungarorum juris diu ante dictum, quo B. Margareta Hungarica ad Dominum migravit, seculum tertium decimum eastiterit, diu etiam ante hoc S. Demetrium apud Hungaros cultu ecclesiastico fuisse affectum, neutiquam mihi vero apparet absimile. Ita autem, quod non raro factum, sit, ut Sancti cujuscumque cultus, qui in una civitate vigeat, ad alias regni ejusdem civitates brevi etiam temporis

spatio fuerit propagatus, nec Sirmio S. Demetrii cultum, etsi interim tempus, quo id primum factum, sat prope definitum haud queat, ad alias Hungariae urbes fuisse propagatum, dubitandum appareat.

187 Hungari enim, ut ut ecclesiae Romanae seu Latinae ritus consuetudinesque sequantur, Demetrium tamen, non viii Octobris die, quae Sancto huic apud Latinos sacra est, sed xxvi mensis ejusdem, quae eidem apud Graecos dicata est, celebrare solent; id autem (neque enim Sancti cultum proxime a Graecis accepisse videntur) non alia potiori de causa fieri ab eis posse videtur, quam quod a Sirmiensibus, qui ad sese a Graecis, urbis suae diu ante Hungaros dominis, Thessalonica propagato more, non viii, sed xxvi Octobris die festivam Sancti lucem celebrare solebant, ecclesiastico Demetrium cultu quotannis honorandi consuetudinem acceperint. Ut ut haec, quae nescio an sat certo definitum queant, sese etiam habeant, Sancti equidem cultum ad totam late Hungariam esse propagatum, ex iis, quae supra disserui, indubitatum est. Nec eum ad Bulgariam, Hungariae finitimam, pariter mansisse, minus indubitatum debet haberi. Id e factum, plane singulari, quod a Niceta Choniata in Isaacio Angelo lib. 1 num. 4, 5 et 6 refertur, probatum do. Bulgari anno 1041 Thessalonicam, quadraginta milium militum exercitu, duce Alusiano, civitati huic oppugnandae admoto, in potestatem suam redigere meditati erant; verum a praesidiariis, improvisa horum apertis civitatis portis impressione perterriti, ingenti suorum strage in fugam, S. Demetrio Thessalonicensibus, uti in Analectis, quae edendis Sancti miraculis subjungam, e Cedreno docebo, praere ac pro urbe decertare palam conspecto, fuerant conjecti.

late Hungariam, atque etiam,

uti singulari prorsus,

188 Bulgari porro, hac accepta clade, a Michaeli, Orientis imperatore hujus nominis quarto, penitus fuere subacti, Graecorumque imperio eivinde usque ad tempus Isaacii Angeli, qui anno 1185 imperare incepit, Bulgaria pacifice mansit annexa. Verum gens ista, angustiis, castellisque plurimis, quae praeruptis saxis inaedificata habebat, tunc freta, aperte a Graecis, quorum etiam potentiam parvi pendeat, tandem defecit. Defectionis principes exstiterunt Petrus et Asan, duo ex antiquorum Bulgariae regum, uti Innocentii III Papae Gesta pag. 67 docent, sanguine progeniti fratres. Atque hi quidem, ne sine causa res novas moliri viderentur, imperatorem Isaacium Angelum, a quo sibi, quod petiturae essent, negatum iri, praevidebant, Cypsellis agentem conveniunt, sibiique exigui reditus praedium ad Haemum montem assignari, atque in Graecorum legiones admitti, postulant; repulsam autem, ut praeviderant, passi, domum redeunt, palam a Graecorum imperatore deficiunt, popularesque, ut idem faciant, alliciunt, quod qua ratione omnino singulari, imo exotica, cum hos consilio suo, cladis verosimillime, a majoribus suis prope Thessalonicam, S. Demetrio opem obsessae huic civitati suae ferente, olim acceptae, adhuc memores, haud sat prope pense, ut ut abacti per vim pecoris, exactionumque quarundam occasione Graecis gravissime offensos assentientes invenirent, consecuti tamen fuerint, lubet ipsis a Niceta Choniata libro citato suppeditatis verbis exponere.

189 Sic itaque ibi num. 6 habet: Cum Blachi (Bulgarorum scilicet federati seu potius horum in Maesia pars) principio ab eo conatu, ad quem a Petro

quod ipsis Choniata verbis hic refertur

ACTORIB.
C. B.

Petro et Asane inducebantur, rei difficultate terri-
abhorrent: fratres, ut popularibus suis eum
metum adimerent, eodem nomine præclari martyris
Demetrii ædificaverunt, in eamque multos demoni-
acos utriusque sexus coegerunt, qui cruentis et
perversis pupillis, effusisque crinibus cætera omnia
exquisite exprimebant, quæ id genus hominum
propria habet, eosque docebant in furore proloqui:
Deo visum esse, ut gens Bulgarorum et Blachorum,
diuturno jugo excusso, libertatem consequatur,
eaque de causa Christi martyrem Demetrium,
relicta metropoli Thessalonica et æde, Romanorum-
que consuetudine, ad ipsos pervenisse, adjuturum
id opus. Igitur vecordes isti homines paulum mo-
rati, et subito majore spiritu collecto, rursus alienati,
exagitabantur, et clara voce quasi numine afflato,
clamitabant: Non amplius desidiæ esse locum, sed
arrestis armis Romanos invadendos esse: et qui in
bello caperentur, non conservandos aut vendendos,
sed inclementer occidendos esse, et prece et precio
repudiatis, neque magis ulla obstestatione moveri
oportere quam adamantem. Tota igitur gens, a
talibus vâtibz concitata, ad arma concurret, et ut
initia defectionis auspiciata fuerunt, magis etiam
credidere, Deum libertati suæ favere. Nec ea
contenti in oppida et prædia ab Hæmo remota
diffunduntur.

facto intelli-
gitur, Bul-
gariam pro-
pagatus fuit,

140 En enimvero singulare prorsus, ut jam
monui, a Niceta hic relatum, Bulgarorum prin-
cipum Petri et Asanis factum! Atque id quidem,
ut minime probandum, Bulgarorum tamen,
utpote qui eo impulsu in Petri et Asanis consilia
concesserint, eximiam erga S. Demetrium vene-
rationem ostendit, uti etiam quanto in pretio
Sancti hujus, majoribus suis olim, ut jam docui,
maxime adservati, patrocinium habuerint; ut
sane, quin ii, prospera deinde adversus Græcos,
quorum jugum excusserant, fortuna usi, sancto
nostro Martyri, quem Petri et Asanis artibus
delusi in Bulgariam, relicta Thessalonica Græco-
rumque tutela, migrasse, sibique patrocina-
turum, rebantur, cultum etiam, maxime in
ecclesia, quam ei Petrus et Asan erexerant,
deinceps detulerint, dubitandum non appareat;
imo vero, cum Petrus et Asan, quo in partes
suas Bulgaros, populares suos, attraherent,
auxilium, non alterius cujuscunque Sancti,
sed Demetrii eis adfuturum sibi comminiscendum
duxerint, hunc etiam apud Bulgaros, cum non-
dum, Petro et Asane suadentibus, arma in
Græcos, quo sese in libertatem assererent, arri-
puissent, maxima in veneratione fuisse, cultum-
que obtinuisse, verosimile etiam apparet. Ut
sit, cum equidem, quis qualisve is fuerit, per-
spectum haud habeam, sicque nihil amplius,
quod ea de re lectorem edoceam, occurrat, ad
cultum ecclesiasticum, Sancto nostro alibi præ-
terea delatum, sermonem jam convertito.

is que præte-
rea verosi-
militèr qui-
dem Roma,

141 Anastasius bibliothecarius in Præfatio-
ne, quam Sancti nostri Passioni, a se contextæ,
Carolo Calvo (adi num. 14) suam hanc lucubra-
tionem inscribens, præmisit, ita sub initium
principi huic loquitur: Beati Demetrii, Thessa-
lonicensis martyris, Passionem atque miracula,
hortantibus fratribus, et maxime viro peritissimo
Johanne diacono, vestræ fidei puritate ac scientiæ
claritate notissimo, nuper de Græco in Latinum
transstuli sermonem; qui præfatus Joannes hujus
Martyris in domo quidem sua miræ antiquitatis
et pulchritudinis oratorium habebat, tamen qualis

iste martyr Christi esset, ignorabat. Ego vero, D
sicut expertus sum apud Thessalonicam, ubi pre-
ciosum corpus ejus redolet, et splendore miraculo-
rum refulget, innotui ei per ordinem. Joannes, hic
ab Anastasio Bibliothecario memoratus, S. R. E.
diaconus erat, Romæque proinde, ut dubitandum
non apparet, commorabatur; quare, si miræ
antiquitatis pulchritudinisque oratorium, quod
hic, Anastasio per verba recitata testante, in
domo sua habuit, fuerit reipsa, uti hic scriptor
sese æstimasse, indicat, sancto nostro Martyri
consecratum, consecrarium e recitatis Anastasii
verbis erit, ut is etiam Romæ, et quidem ante
seculum nomen, quo idem Anastasius floruit,
qualicumque saltem cultu ecclesiastico fuerit
gavisus. Verum cum duo etiam Italiæ Martyres,
Demetrii nomine distincti, alter Verulis, alter
Ostiæ, in Romano Martyrologio adscribantur,
nec Anastasius quidem, e quo se Demetrium,
oratorium in Johannis diaconi domo habentem,
homonymum esse Thessalonicensem martyrem,
collegerit, in medium adducat, fueritne Demet-
rius noster, an alius Sanctus homonymus, reipsa E
Romæ seculo nono ac forte etiam citius cultus,
solis huc transcriptis Anastasii verbis iniucis
pro certo assecerare non ausim, licet interim,
quod hic scriptor vir haud rudis existiterit,
eaque, quæ in litteris mist, sat diligenter
examinasse videatur, res utcumque verosimilis
queat haberi.

no forte etiam
Novaria,

142 Pari fere de causa, nostrone de Sancto
an de alio homonymo Carolus, Novariensis epi-
scopus, dum lucubrationis a se adornatæ, quam
Novariam inscripsit, lib. 1, pag. 184 ita scribit,
Colitur (Novariæ nimirum) in eadem ecclesia
S. Julii etiam Demetrius martyr die xi Maii,
fuitque in ea altare ei dicatum; de cuius tamen
translatione nihil habeo, quod referam, sermo-
nem instituat, dubitandum existimo, certaque
de alio Demetrio martyre, quam de nostro, loqui
ipsum, crediderim, si Novariensis Demetrii,
quem xi Maii, forte quod hoc die sacrum illius
corpus olim acceperint, in S. Julii ecclesia
colunt, integrum ad se corpus aliquando fuisse
translatum, contendunt, seu potius hodieque
aut saltem olim integrum possederint; rationem,
ob quam illa existimem, quisque ex his, quæ num.
III de sacris Sancti nostri reliquiis corporee,
Thessalonica nunquam alio secundum omnes F
sui partes avecto, disserui, facile intelliget. Porro
nec melius, Demetrione nostro, an alteri mar-
tyri homonymo ecclesia parociæ, S. Demetrii
nomine in Britannia Aremorica insignitæ, quæ
in Vila S. Gildæ abbatibus, ad xxix Januarii diem,
quo is colitur, apud nos edita, num. 27 me-
moratur, consecrata sit, habeo perspectum.
Verum alia præterea ecclesia, quam sancto nostro
Demetrio exstructam consecratamque fuisse,
indubitatum est, hic modo etiam memoranda
occurrit.

certo autem
in Africa,

143 Cyprianus quidam in Africa episcopus,
infeliciter, uti Miraculorum edendorum lib. 2,
cap. 6, sede tamen, quam hic occupavit, nusquam
indicata, memoratur, a Slavis, cum Byzantium
negotii cujuspiam causa peteret, captus, duram-
que ita in servitutem delapsus ab apparente sibi
S. Demetrio seque viæ, qua Thessalonicam aufu-
geret, duce præbente in libertatem fuit assertus.
Hinc in Africam reversus, quo sese sancto Sospita-
tatori suo gratum exhiberet, templum insigne,
opem ei iterum mirabiliter ferente sancto Martyre
exstruxit,

A *ait, eidemque dedicavit. Porro cum miraculum, quod in laudati episcopi gratiam Sanctus patravit, seculo nono aut forte etiam paulo citius, uti in Annotatis eidem subdendis docebo, evenerit, certum omnino est, in Africam tum etiam propagatum fuisse Demetrii nostri cultum, quem ibidem etiam incrementa temporis lapsu sumpsisse, fas est colligere vel e solis, quibus miraculi istius narratio, ab Anastasio Bibliothecario in compendium contracta, apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 95 terminatur, sequentibus hisce verbis: Per orationes ejus S. Demetrii videlicet si quis infirmus in eodem templo (per Cyprianum nempe episcopum exstructo) devotus advenerit, si perunctus fuerit de oleo lampadis ejus, illico sanabitur.*

Cappadocia- que obtinuit, uti et apud Syros alios- que

144 *Huic porro ecclesie, quam, nomini suo sacram, Sanctus in Africa habuit, altera adhuc, procul ab ea remota, quam dedicatam sibi Demetrius in Cappadocia olim habuit, adjungenda est. Ita te Miraculorum edendorum libri tertii cap. quintum et ultimum docebit, e quo etiam, locum illum sacrum frequentem ad hunc fidelium, S. Demetrii opem implorantium, concursu, patrisque ejusdem patrocinio miraculis illustratum fuisse, intelliges; ut sane, nisi citati Miraculorum libri auctor anonymus a vero quod tamen haud ausim asserere, hic aberret, Sanctum nostrum in Cappadocia etiam veneratione, Sanctis deferri solita, fuisse gavisum, dubitandum haud appareat. Nec hac illum apud Russos, Syros Coptitasque fuisse destitutum, vel ex eo certum apparet, quod horum omnium, ut supra docui, Fastis sacris ad xxvi, quo etiam a Græcis colitur, Octobris diem sit insertus. Porro Bailletus tom. 3 Vitarum col. 115 sub finem verbis Gallicis, Latine a me redditis, sic scribit: Non dubitatur, quin Demetrii Thessalonicensis sit cultus, Parisiis stabilitus in parva S. Dionysii Passus post Deiparæ templum ecclesia, ubi sacellum in ejus honorem consecratum est, reliquæque, quas illius esse contendunt, servantur. Ita ille: ac merito sane, quin S. Demetrii cultus, Parisiis in parva verbis hisce memorata ecclesia stabilitus, ad Sanctum nostrum spectet, non dubitari, facilius vel idcirco existimo, quod, cum Demetrius sacrum in Terram Sanctam expeditionum tempore non semel sese, uti in Analectis, quæ tribus Miraculorum edendorum libris subjungam, docebo, Christianis Occidentalibus auxiliatorem adversus infideles præbuerit, mirum neququam si non tantum Parisiis, sed et pluribus aliis ecclesiis Occidentalis locis cultu ecclesiastico honoraretur, deberet accidere.*

atque ipsos etiam Turcas.

145 *At vero aliud adhuc, quod unusquisque haud immerito miretur, commemorandum hic restat. Apud ipsos etiam Turcas Sanctus in veneratione est. Ita ex libro, qui Ars factorum historicorum, chartarum etc. notas chronicas examinandi inscribitur, intelligo. En verba, huc spectantia, quæ pag. 154 in eo occurrunt, e Gallicis Latine a me facta. Hic sanctus (Demetrius nimirum) ab Italis S. DIMITRI appellatur. Turcæ nomine CASIN-GIUNI eum designant. Fabulosas suas, ait princeps Cantimirus, de eo habent Legendas, Musulmannumque fuisse eum asseverant; quod et de S. Georgio, qui apud eos Hydyriez vocatur, affirmant. Festa amborum horum Sanctorum fisdem, quibus Christiani Orientales, scilicet xxiii Aprilis, et xxvi Octobris, celebrant. Ad dies hosce Turcæ expeditiones suas ordinant. Post xxiii Aprilis diem in campum eo-*

pias educunt, servitioque militari xxvi Octobris finem imponunt. Principis Cantimiri Opus, quod verbis hisce abs Artis cit. auctore laudatur, ad manum non habeo; quapropter penes hunc quantum ad ea, quæ hic tradit, fidem stare volo, Turcasque, qui, quod sane mirum est, sectæ suæ Demetrium, utut diu ante hanc exortam floruerit, adscribunt, in veneratione eum habere, haud difficulter credo, eo etiam propendens, ut e veneratione, qua in illum feruntur, fortassis factum putem, ut tandem celeberrimum Thessalonicense Sancti templum (adi num. 92) Christianis eriperint, atque in sectæ suæ fanum converterint.

AUCTOR
C. B.

PASSIO PRIMA

Ab auctore anonymo scripta atque ab Anastasio Bibliothecario e lingua Græca in Latinam conversa,

Ex editione Mabillonii cum variis Mss. et Photiana Passione collata.

PROLOGUS

Domino piissimo imperatori Karolo a semper Augusto, Anastasius b exiguus coronam et regnum cum Christo. Beati Demetrii Thessalonicensis martyris passionem atque miracula hortantibus fratribus, et maxime viro peritissimo Johanne Diacono c, vestræ fidei puritate ac scientiæ claritate notissimo, nuper de Græco in Latinum transtuli sermonem d, qui præfatus Johannes hujus Martyris, in domo quidem sua, miræ antiquitatis et pulchritudinis oratorium habebat, tamen, qualis iste Martyr Christi esset, ignorabat.

Auctor, cur Sancti Passionem Latine reddiderit,

a

b

c

d

2 Ego vero, sicut expertus sum apud Thessalonicam, ubi preciosum corpus ejus conditum redolet e, et splendore miraculorum refulget, innotui ei per ordinem f. Sed quia imperium vestrum tanti Agonistæ fraudari notitia novi, vobis quoque id ipsum opportune mittere procuravi, quatinus vestra magnitudo cum intercessionibus Sanctorum et amicorum Dei, istius quoque prece apud Deum obtinere gratiam valeat, et perfrui mereatur gloria sempiterna. Rex regum et Dominus dominantium regnum vestrum dextera sua protegat, et de temporalis ad æternum transferat regnum.

F
Caroloque imperatori mittat, exponit.

e

f

ANNOTATA.

a *Ei scilicet, qui cognominatus fuit Calvus, annoque 871 obiit, uti in Commentario prævio num. 15 docui.*

b *Hic non alium, quam qui a S. R. E. munere, quo functus est, bibliothecarius cognominatur, Vitamque S. Dionysii Areopagitæ, Latinitate a se donatam, ad Carolum Calvum imperatorem*

A. ANONYMO. *peratorem anno 876 misit, Anastasium designari, indubitatum apparet; quodnam autem ante tempus Anastasius hic S. Demetrii, Thessalonicensis martyris, quam hic damus, Passionem e lingua Græca in Latinam converterit, Commentarii præcii num. 15 vide expositum, intelligesque etiam ex ibidem dictis lucubrationem isthanc ab Anastasio ad Carolum Calvum imperatorem anno 875 aut altero e binis sequentibus missam fuisse.*

c *Hunc esse illum ipsum Johannem S. R. E. diaconum, in cuius gratiam Collectanea Græca, a Sirmondo edita, Latinitate, ut eidem Johanni, ecclesiasticam historiam meditati, adjumento essent, Anastasius donavit, Mabillonius tom. 1 Veterum Analectorum pag. 96 affirmat, nec quantum opinor, a veritate in hac sua assertione deviat.*

d *E voce nuper, qua hæc Anastasii assertio afficitur, simulque ex eo, quod Anastasius anno 875 aut altero e binis seqq., uti ad lit. b docui, ad Carolum Calvum imperatorem Sancti nostri Passionem miserit, consecrarium est, ut hanc certe haud diu ante annum 875 e Græco in Latinum sermonem transtulerit.*

e *Alludatne hic Anastasius ad unguentum, quod, cum Thessalonice versaretur ac proin ætate sua seu seculo nono e Sancti nostri Thessalonice tumulo prodigiose scaturierit, pro certo asseverare non ausim, licet interim jam inde ab eo tempore miraculum istud habuisse locum, indubitatum appareat, uti in Commentario præcio § VIII videre licet.*

f *Utinam Anastasius, ut, quo de cultu, quem Sanctus noster scriptoris illius ætate seu seculo nono Romæ habuerit, certo constaret, quidquam hic protulisset, unde sibi, S. Demetrium, cui Johannes diaconus in domo sua oratorium consecratum habebat, unum eundemque cum Sancto nostro Thessalonicensi martyre homonymo esse, exploratum exstiterit! Vide Commentarii præcii num. 141.*

CAPUT UNICUM

C *Sanctus fidem prædicat, Maximiano imperatori, ad gladiatorum spectaculum properanti, captivus sistitur, illiusque jussu custodiæ primum mancipatur, ac deinde etiam occiditur.*

Sanctus, dum fidem prædicat, a b

c Maximiano imperatori gladiatorum spectaculum,

Cum imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate a, homo superstitiosus piæ religionis auditores persequabatur, et interficiebantur ab eo b. Inter quos erat beatus Demetrius, manifestum faciens semetipsum absque ullo timore, qui a juventute et bona egerat opera, et alios docuerat. Docebat enim, qualiter divina Sapientia descenderat ad terram de celo, ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, vivificaret sanguine proprio c.

d Cum hæc et alia multa prædicaret, quidam ministri imperatoris, qui ad capiendos Christianos fuerant deputati, tenentes sanctum Demetrium imperatori obtulerunt Maximiano.

Contigerat enim ire imperatorem ad stadium civitatis propter eos, qui ad singulare certamen fuerant congressuri. Illic enim parabatur per quasdam tabulas circulus circumseptus, ubi suspecturus erat eos, qui ex adverso invicem theatrice se impugnant d. Quia delectatio erat ei adspicere humani sanguinis fusionem.

5 Verumtamen non sine cura et sollicitudine habebat quod esse sibi delectabile cernebatur. Flagrabat autem desiderio circa quemdam, Lyæum nomine, monomachum, qui jam multos virtute ac mole corporis abusus, exstinxerat, occidendi experimentum per meditationem et consuetudinem possidens. Hunc eo quod omnes formidarent, et nullus, ei qui resisteret, videretur, inter primos Maximianus habebat, et diligebat, et libenter in eum respiciebat.

6 Landabat autem et mirabatur, et quasi super magna re in superbia viri gloriabatur e. Porro cum prope stadium pervenisset, tunc adducunt ei, qui ceperant, beatum Demetrium. Audiens autem imperator, quod Christianus esset, quia se totum ad presentiam spectaculi contulerat, beatum Demetrium jussit ibidem juxta stadium exsistere, et penes publicum balneum custodiri. Ipse vero Imperator residens, Lyæo introducto, interrogabat, quis singulare cum eo vellet inire certamen, dona promittens et proponens f.

7 Et quidam adolescens nomine Nestor g, a superioribus exsilens gradibus, adversus Lyæum stabat, singularem confictum arripere cupiens: ita ut obstupescentes Maximianus vocaret ad se Nestorem, qui ad hoc exsilierat, illique daret consilium dicens: Novi, quod te pecuniarum ægestas ad tantum phantasie fecerit elevari, ut aut superans divitias repentinas adquires; aut voto fraudatus, cum vita molestante careas egestate. Ego autem tibi ob miserationem qua adornaris etatis, dabo etiam pro solo ausu condigna et sufficientia dona, et vade, habes cum vita etiam dona. Lyæo vero temetipsum ne objicias, quoniam multos te potentiores devicit.

8 His Nestor auditis, nec recipit monita imperatoris, neque formidavit de virtute Lyæi; imperatori autem respondit: Nec pecuniis, ut adseruistis, ad hunc agonem veni, sed ut meliorem Lyæo memetipsum reddam h. Mox ergo tam imperator, quam hi, qui circa erant, Lyæo faventes, in iram dictis Nestoris consurgunt i, jactantiam ejus non ferentes: imperator vero confortabat Lyæum, et fidum eum reddebat. At ille dignum se imperatorio judicio festinabat ostendere. Cumque facta fuisset congressio, mortalem Lyæus suscepit ictum, et protinus mortuus est, et extremam fecit imperatori confusionem.

9 Unde nec ullis pactis et repromissis pecuniis Nestori recompensans k, sed mox in suo solio resiliit, et tristis ad palatium reversus est. Cum autem ei quidam de Demetrio suggestissent, statim in ira permotus in ipso loco, in quo fuit retentus, jussit eum lanceis perforari. Ita beatus Demetrius bonæ confessionis martyrium consummavit. Corpus vero ejus ab interfecto viri noctu latenter venerunt, et sumentes illud ex ipsis, in quibus projectum fuerat pulveribus, et comportata terra, quantum poterunt, abscondere curaverunt, ne læsionem ab aliquo de trucibus et cruentis animalibus sustineret.

quo Lyæum, sibi dilectum, de certamen visurus erat,

adeunt, captivus sistitur, jussu illius custodiæ mancipatur,

ac deinde, cum a Nestore, singulari sese, nequam impatore id dissuadente,

certamini committere contra Lyæum ausu, necatus hic fuisset,

etiam occiditur, ipsoque, quo hoc factum, loco terræ mandatus

A sustineret. Nulli autem post hæc curæ fuit transferre corpusculum Sancti, sed manebat sub signo m.

m
eclesia, post
ca ibidem et
extructa,
fuit honora-
tus.
n
o
p

10 Porro ut modicum celebraretur, non pauca in eodem loco facta sunt virtutum ac san-
nitatum insignia his, qui fide eum invocabant.
Cum jam fuisset meritum Martyris divulgatum,
Leontius quidam n Deo amabilis, vir adornans
thronum Illyricorum prefecturæ, domum, quæ
sanctissimum continebat Martyris corpus, cum
humillima esset, et undique obruta et coangustata
porticibus publici balnei ac stadii, universa no-
centia mundavit et expurgavit, prædiisque am-
plioribus dilatavit o eam, et erexit ibi oratorium p
in honore sancti martyris Demetrii, ad laudem Do-
mini nostri Jesu Christi, cum quo est Patri et Spi-
ritui Sancto gloria, honor et imperium in sæcula
sæculorum.

ANNOTATA.

a Cum de Maximiano imperatore, sub quo S.
Demetrius martyrium subit, sermo hic sit, non
alium, quam Maximianum Galerium, hic desi-
gnari, necesse est. Ad Commentarium prævium
num. 57 et seq.

B b In codice nostro signato † Ms. 84, uti
et in Ms. Rubæ-vallis exemplari habetur :
Cum imperator Maximianus in Thessalonicen-
sium degeret civitate homo superstitiosus, piæ
religionis auditores persequerentur et interficie-
bantur. Verum nostra lectio, Latina constructio-
ne spectata, indubie præstat; utrum autem et
textui Græco, qui respondens imperfecto Per-
sequerentur, sensum passivum hic habenti hu-
jusque nihilominus haud capaci, deductum a
verbo Δοκείν, passivam simul et terminationem
et significationem admittenti, tempus verosimi-
lissime complectitur, conformior existat, pro certo
nequeo edicere, cum Græcam Sancti nostri Vi-
tam, quam Latinam Anastasius fecit, ad
manum non habeam. Interim, cum Mombritius
legat, Cum imperat Maximianus in Thessa-
lonicensium degeret civitate, piæ religionis au-
ditores persecutionem patiebantur et interficie-
bantur ab eo, nescio, an forsitan primævus tex-
tus Græcus Latine haud aptius conformiusque ad
auctoris sensum redderetur hoc modo : Cum im-
perator Maximianus, homo superstitiosus, in Thessa-
lonicensium degeret civitate, piæ Religionis au-
ditores persecutionem patiebantur et interficieban-
tur ab eo.

c Non tantum prædicasse aliosque docuisse,
sed et civitatem Thessalonicensem ad Christum
adduxisse S. Demetrium, Passio ejus, a Photio
in Bibliotheca suppeditata, docet; et sane San-
ctum, si non totam civitatem Thessalonicensem
fidei lumine illustravit, multum tamen in ea
protulisse fructum, sat certum apparet. Ad
Commentarium prævium num. 37 et tribus
seqq.

d In Mss. nostris Trevirensi S. Maximini et
Rubæ-vallis exemplaribus, quibus etiam codex
noster, signatus † Ms. 84, consonat, ita legi-
tur : Hic enim parabantur per quasdam tabulas
circulus circumseptus, ubi suscepturus erat eos,

qui ex adverso invicem theatricæ impugnavere-
rant. Verum nec hæc, nec nostra lectio, ut ista
etiam aliquanto forte melior, admittenda vide-
tur. Lectorem cur ita existimem docebo in An-
notatis, quæ infra subjungam textui, qui trans-
scriptis hisce Passionis Anastasianæ verbis in
Passione Sancti altera, proxime huic, e qua et-
iam, uti in Commentario prævio num. 15 et seq.
docui, promanasse videtur, subjicienda, respon-
det.

e Photiana Sancti Vita de Lyæo, qui alias Lycus
aut etiam Libeus vocatur, hoc loco dumtaxat ha-
bet : Erat autem gladiatorum alter maximus tyranni
amicus, qui omnium optime videbatur pugnare, no-
mine Lyæus.

f Duos dumtaxat, Lyæum videlicet et Ne-
storem, die illo, quo Maximiano, ad gladiato-
rum spectaculum properanti, S. Demetrium cap-
tum stiterunt, singulari certamine decertaturos
fuisse, Photiana illius, prout Latine versa ex-
stat, Passio indicare videtur, uti etiam Nesto-
rem gladiatorem fuisse. Verbis enim, ad litteram
præcedentem recitatis, proxime hæc habet
subnexa : Qui autem cum illo (Lyæo nimirum)
eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, ju-
venis ætate, nomine Nestor. Verum verba, ad
lit. præced. recitata, e quibus illud, si una cum
verbis, hic jam transcriptis, considerentur, appa-
ret, Græco Photii textui haud sat accurate
consonant. Hic enim sic habet : Ἦν δὲ τῶν μονομάχων
ὁ μέγιστος τῶ τυράννου καὶ φιλοῦμενος καὶ δοκῶν κα-
τὰ πάντων ἀριστέων, Λυαῖος ὄνομα · hæc autem
Græca verba, strictiori interpretatione adhibita
ita sonant Latine : Erat autem Gladiatorum ille
(non alter, quod bene notandum) qui tyranno
et maxime diligebatur et contra omnes pugnando
prævalere posse videbatur, nomine Lyæus.

g Plebeium hunc fuisse, Photiana Sancti Vita
(adi, quæ ex hac ad lit. præced. dedi, verba) di-
serte tradit, idque etiam, quæ hic mox in Anasta-
siana Sancti Vita de Nestore subduntur, satis
ostendunt.

h Ms. Trevirensis S. Maximini habet : Sed ut
meliorem Lyæo memetipsum ostendam.

i In Ms. Rubæ-vallis legitur : Irati sunt dictis
Nestoris.

k In Ms. Trevirensi S. Maximini additur vi-
ctoriam.

l Qui Sancti corpus a fidelibus fuerit sepul-
tum in Photiana ejus Passione ita exponitur : Pii
vero corpus Martyris clam de nocte, quando
illis impiorum terror permittebat, in ruderi-
bus, in quibus interfectus erat, effossa terra, sepe-
liunt.

m Voci huic substituendum puto Terra vel Hu-
mo, rationemque, cur ita existimem, Commenta-
rii prævii num. 78 exposui.

n Hic verosimiliter seculo quinto ineunte flo-
ruit. Ad Commentarium prævium num. 74.

o Ms. Rubæ-vallis habet Ditavit.

p Ne hinc inferas, ædem sacram, quam Leon-
tius S. Demetrio Thessalonicæ extruxit, exiguae
dumtaxat molis ædificium fuisse. Videsis, quæ
Commentarii prævii § VII disputata sunt.

